

פרדס חנה
מבנה השוק הישן
שנת הבניה : 1954

תיעוד
אפריל 2012

ציונוב ויתקון אדריכלים בע"מ

טלפון : 03.6882890

פקס : 03.6882965

www.tsionov-vitkon.com

תוכן העניינים

	1. כללי
	1.1 תוכן עניינים..... 2
	1.2 הקדמה כללית..... 3
	1.3 תצלום עדכני של המבנה..... 4
	1.4 מפה ותצלום אוויר עדכניים..... 5
	1.5 ריכוז נתונים סטטוטוריים..... 6
	1.6 סביבה ונוף..... 7
	1.7 תמצית המחקר ההסטורי/אדריכלי/סביבתי..... 8
	1.8 ניתוח שלביות התפתחות המבנה..... 9
	2. תיעוד היסטורי
	2.1 התפתחות המושבה פרדס חנה..... 10
	2.2 מפות היסטוריות..... 11
	2.3 תצלומי אוויר היסטוריים..... 15
	2.4 צילומים היסטוריים של המבנה..... 19
	2.5 מסמכים ותוכניות היסטוריים..... 23
	2.6 תולדות בוני הבניין..... 47
	3. תיעוד צילומי – מצב קיים
	3.1 הסביבה הקרובה והמבנה כחלק מהמרקם..... 72
	3.2 חזיתות וגגות..... 73
	3.3 צילומי תקריב חיצוניים..... 74
	3.4 חללי הפנים..... 79
	3.5 חצרות, צמחיה ופיתוח שטח..... 81
	4. תיעוד אדריכלי מצב קיים
	4.1 תוכנית קרקע..... 54
	4.2 תוכנית מרתף..... 55
	4.3 חזיתות המבנה..... 56
5. מצב מקורי משוחזר	
5.1 חזיתות - מצב משוחזר..... 58	
5.2 חתך - מצב משוחזר..... 60	
6. קליגרפיה	
61.....	
7. סיכום – הערכת אתר	
65.....	

הקדמה כללית

עבודה זו מהווה מסמך המתעד הסטורית ואדריכלית את מבנה בית חנויות השוק ההסטורי בפרדס חנה. מלאכת התייעוד הוזמנה על ידי המועצה המקומית פרדס-חנה כרכור לקראת חידוש השוק והחייאת המתחם תוך שימור המבנה הקיים. המתחם יפותח ברוח המקום, ויאפשר פעילות מסחרית, חברתית, קהילתית ותרבותית עבור כלל תושבי המושבה. הבניין עצמו נבנה בשנת 1954, ושימש כשוק בעל חנויות קטנות למסחר. בשנות ה-80 פעילותו פחתה, ובשנים האחרונות המתחם נטוש ומשמש כמגרש חנייה לא מסודר וכ"חצר אחורית" למרכז המושבה פרדס – חנה.

מלאכת התייעוד התבצעה במהלך אביב 2012. תיעוד היסטורי על ידי מר זכריה בן דוד, תיעוד אדריכלי על ידי אדר' ליאור ויתקון. התייעוד התבסס על חומרים היסטוריים מארכיון בית-הראשונים בפרדס חנה, על תצלומים הסטוריים שנמצאו בארכיונים שונים, על ראיונות אישיים עם תושבי פרדס-חנה ועל תיעוד פיזי מיד ראשונה בבניין, אליו התאפשרה נגישות מלאה. התייעוד התבסס גם על עבודת מדידת עדכנית למבנה הקיים על ידי מר אורי עידן.

אנו מודים ליזמי הפרוייקט, לרשות המקומית ולבית הראשונים אשר אפשרו לנו לחקור בנין מרתק זה. ולתכנן את שימור המבנה וחידוש המתחם החשוב שישמר חלק מההיסטוריה של המושבה.

תודה לאנשי צוות הפרוייקט במשרדנו – אדר' ליאור ציונוב, אדר' דן מרקוס, אדר' מיכל שילגי.

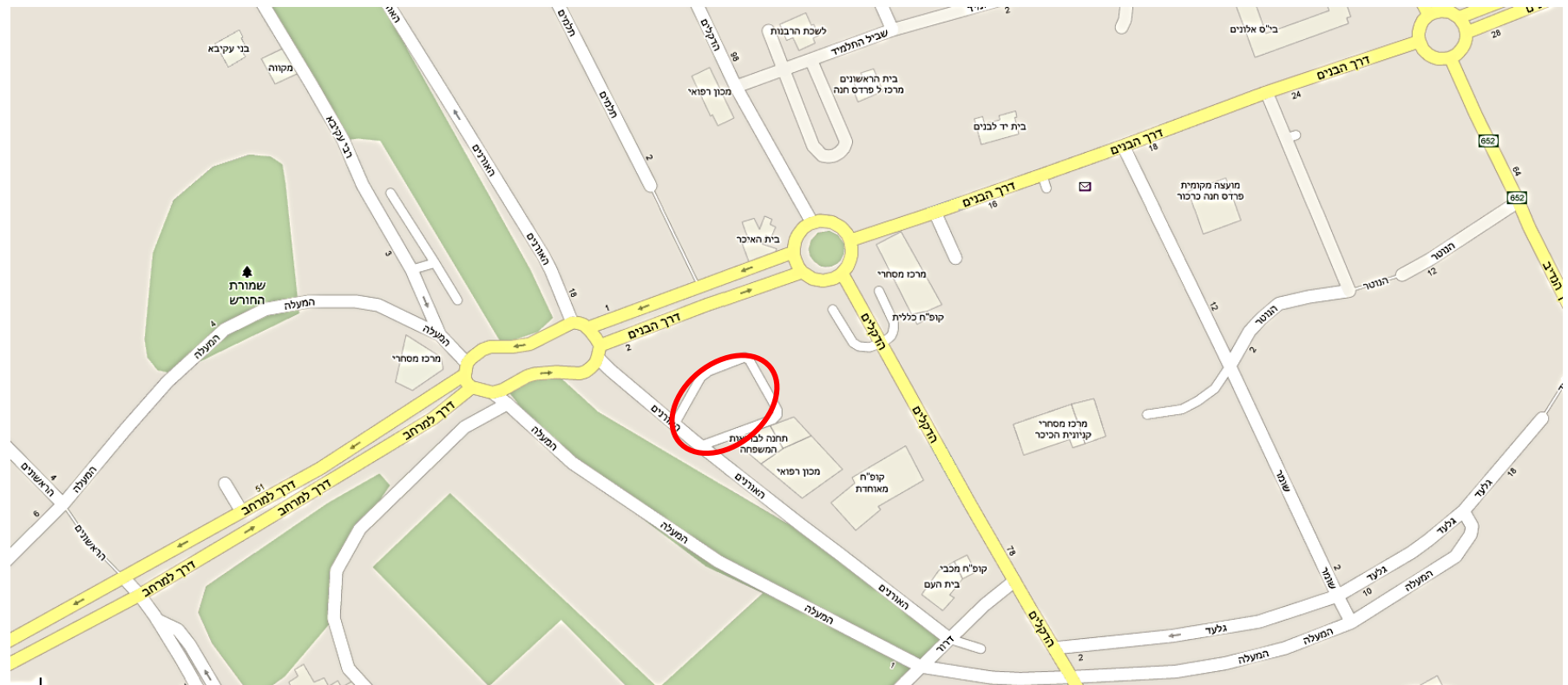
אדר' ליאור ויתקון
ציונוב ויתקון אדריכלים
קפלן – תל אביב

זיהוי המבנה על גבי תצלום אוויר, 2010
 מקור : אתר הועדה המרחבית לתכנון ולבניה השומרון

זיהוי המבנה על גבי מפה עדכנית,
 מקור : Google Maps

ריכוז נתונים סטטוריים	מבנה:	השוק הישן
	כתובת:	רחוב האורנים
	ישוב:	פרדס-חנה
	גוש:	10102
	חלקה:	255
	יעוד הקרקע:	אזור מסחרי
שטח החלקה:	1143 מ"ר	

קווי בניין	מרחוב האורנים	דרך מספר – 102 רוחב דרך 12 מטרים קו בניין 5 מטרים רוחב דרך 6 מטרים
	מרחוב 9681 (ללא שם)	

תכליות	מרכז מסחרי (ש/1)	כל תכלית שהותרה במרכז שכונתי מרכז קניות עירוני בתי מלון מחסנים מוסכים לצרכי מסחר
	מרכז שכונתי (ש/1)	מרכזי קניות שכונתיים בתי קפה ומסעדות בתי קולנוע ובינייני שעשועים סוכנויות נסיעות ותיירות משרדים מועדונים פרטיים וחברתיים
	תכליות נוספות ש/283	מגורים

זכות	ערך	מתוכנית	מתאריך
שטח מגרש מינימאלי	400 מ"ר	ש/283	12/05/1983 מתאריך
מספר קומות מקסימאלי	3 קומות	ש/283	12/05/1983 מתאריך
סה"כ אחוז בנייה בכל הקומות	100% (1143 מ"ר)	ש/283	12/05/1983 מתאריך
גובה מבני עזר	2.30 מ"ר	ש/283	12/05/1983 מתאריך
קווי בניין לחזית	5 מטרים	ש/283	12/05/1983 מתאריך

הערה	תוכנית ש/מק/988/א	אינה חלה	על מגרש השוק (255)
------	-------------------	----------	--------------------

מקטע ד

MILLER-BLUM ENVIRONMENTAL PLANNING מילר-בלום תכנון סביבתי בע"מ

תמצית המחקר ההסטורי/אדריכלי/סביבתי

1. ניתוח טיפולוגי המבנה וערכיו האדריכליים

מבנה השוק, הינו מבנה ששימש למסחר עירוני במרכז המושבה החל מראשית שנות ה-50. המבנה בנוי בסגנון מודרני ותוכנן על ידי המחלקה הטכנית של הרשות המקומית. המבנה בנוי על רחבה המשופעת קלות לכיוון מערב לוואדי החוצה את מרכז המושבה. המבנה עצמו בעל דירוג התואם את פני השטח.

2. ניתוח תקופות הבניה השונות

המבנה הוקם במספר שלבים, חלקו העיקרי הוקם בשנת 1954, עד שנת 1955 הוקמו חלקים נוספים לרבות אגף חדש של 5 חנויות. אגף זה נהרס כליל בשנות ה-80.

3. ניתוח נפחי ופרופורציות המבנה (אסתטיקה)

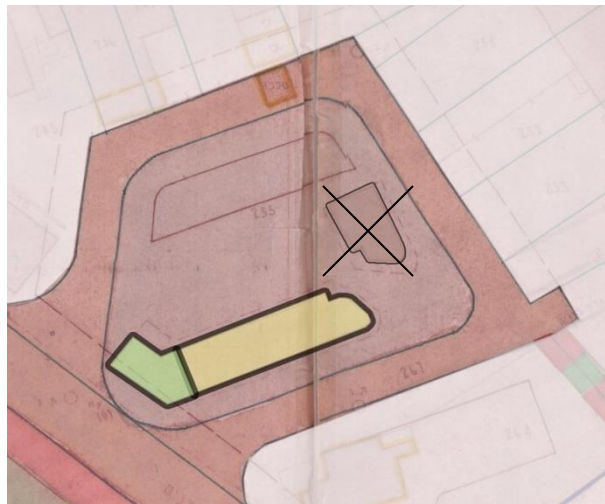
המבנה בעל חזות מודרנית, מבנה מאורך בעל מקצב חנויות אחיד. גג שטוח המחולק לשלושה חלקים בעלי מפלס שונה.

4. אנלוגיות לתקופה וסגנון הבנייה

ניתן להבחים באופי הבנייה הבסיסית והפשוטה, בנייה שנתנה מענה לצרכי השעה בעשור הראשון למדינה. יחד עם זה, קיימים מאפיינים מודרניים והשפעות מקומיות. הגג השטוח, קרניז ההצללה סביב המבנה, הטיח הלבן ופיתחי האיוורור מעל דלתות החלונות.

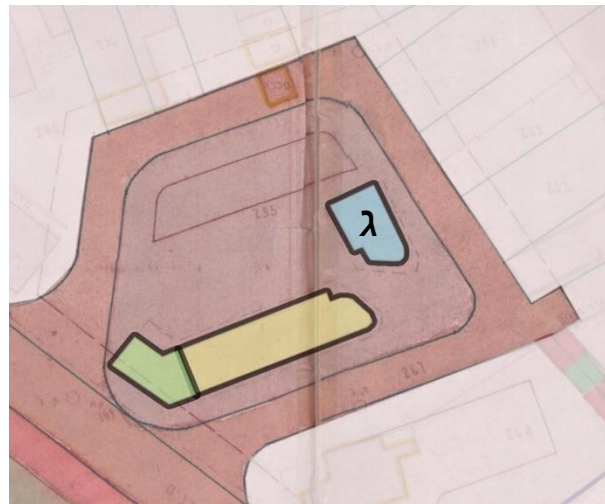
5. חשיבות הסטורית

למבנה חשיבות מקומית לחיי המסחר במרכז המושבה פרדס-חנה. המבנה במטרתו הראשונית, נתן מענה לתעסוקה עבור נכים ובעלי מוגבלויות פיסיות. הקמתו היתה כלי עזר לקליטת עולים נכים ממחנה העליה הסמוך למושבה פרדס-חנה.

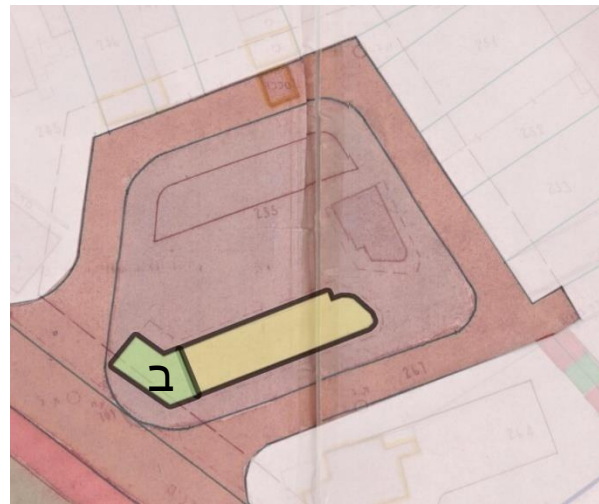
~1980

אגף ג' – נהרס כליל

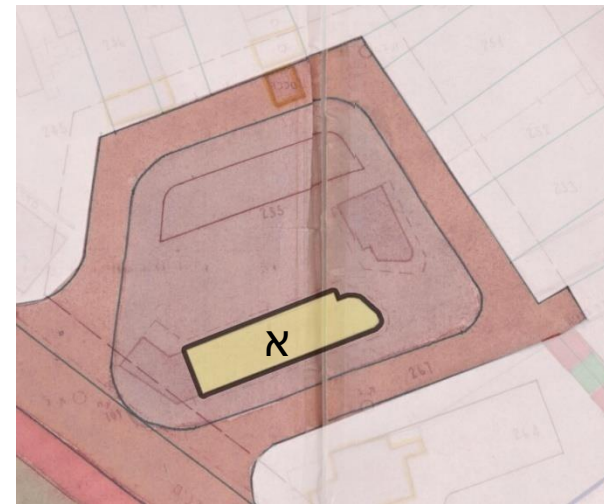
~1955

אגף ג' מוקם

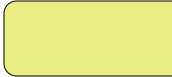

~1955

אגף ב' מוקם

1954

הבניין נבנה

- אגף א'
- אגף ב'
- אגף ג'

התפתחות המושבה ההסטורית פרדס חנה

פרדס חנה נוסדה בשנת תרפ"ט (1929) על ידי חברת פיק"א. היישוב, שתוכנן להתבסס על מטעי הדרים, קרוי על שמה של חנה (נולדה ב 27.7.1851 בלונדון), בתו של הברון מאיר נתן רוטשילד, נכדתו של נתן מאיר הברון מלונדון שהוא הדוד של הנדיב הידוע, הברון אדמונד בנימין דה רוטשילד.

בשנת 1935 הוקם במושבה בית הספר התיכון החקלאי פרדס חנה, אשר נקרא על שם הברון רוטשילד שנפטר ב 2.11.1934. בית הספר הוקם על ידי התאחדות האיכרים.

בפרדס חנה הוקם מחנה עולים וכן, הוקמה בשנות ה-50 מעברה, אשר במרוצת השנים נכללה בשטח היישוב.

בזמן המנדט הבריטי שכנו פרדס חנה וכרכור בלב מתחם ענק של מחנות צבאיים בריטיים, אשר שריד להם נותר במחנה 80.

מבט על המושבה פרדס חנה, 1949
צילום: לא ידוע
אוסף ארכיון בית הראשונים

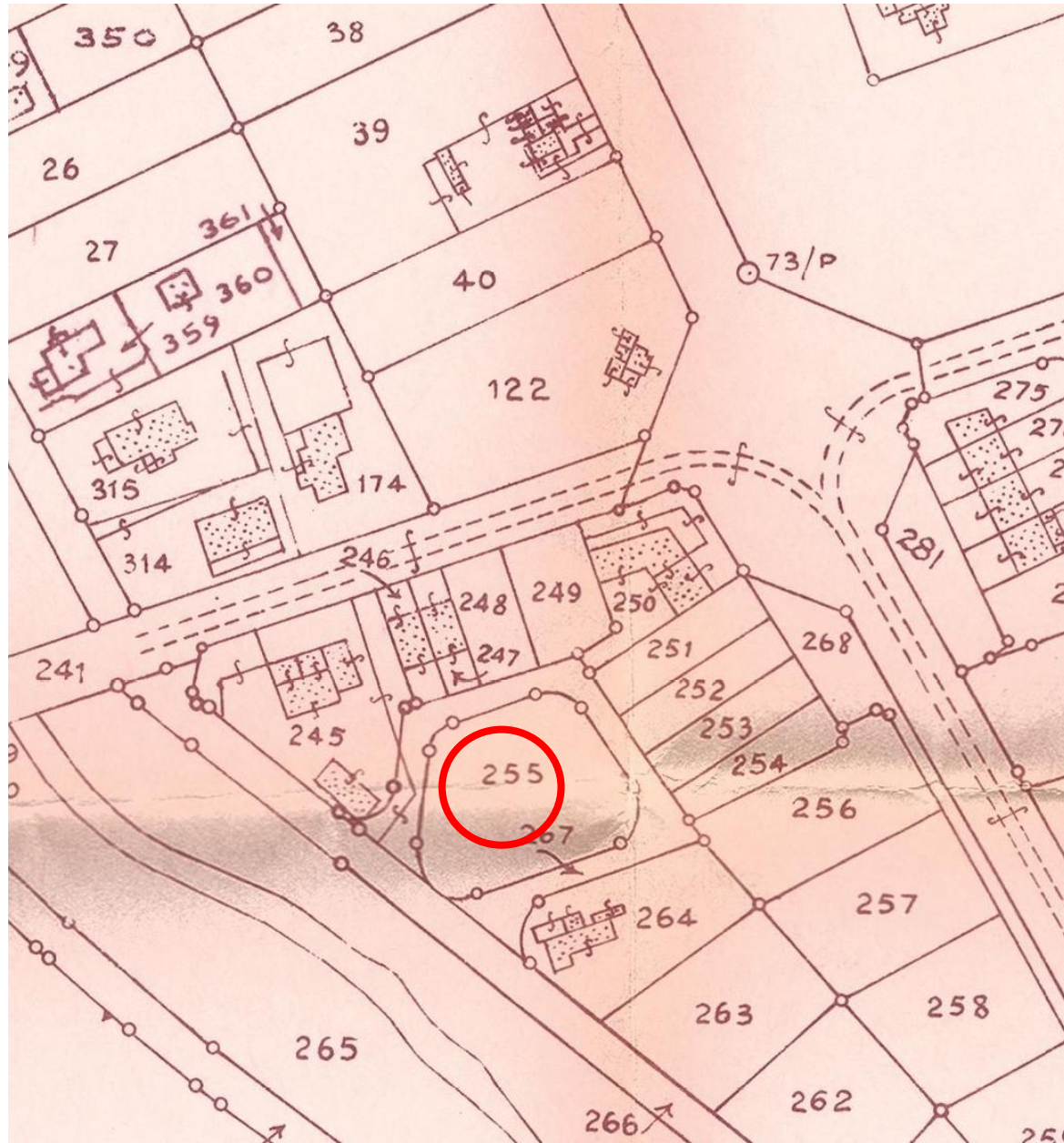
טבלת ריכוז מפות הסטוריות

תאריך	תיאור	מקור
1929	מפה עם רוזטות כבישים	מפת גוש חלקה (להשלים מקור)
1964	מפת גוש 10102	ארכיון בית פיק"א (אגודת המים, בית האיכר 2010)
1982	תכנית ש/283 – מרכז פרדס חנה	ארכיון מינהל מקרקעי ישראל

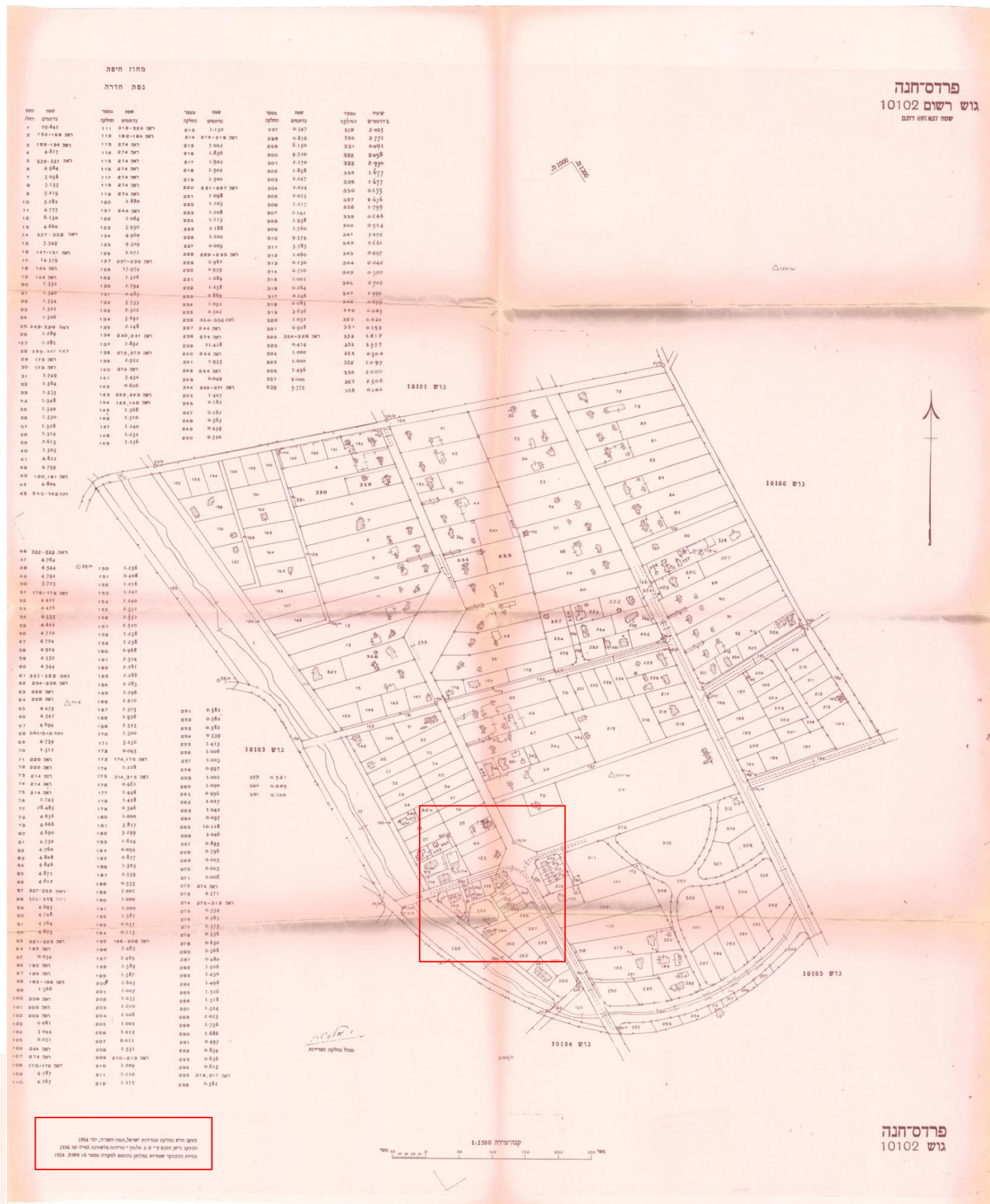
מפה ישנה.
השוק עוד לא קיים
מקור לא ידוע

מפת גוש 10102
יוני 1964
השוק עדיין לא קיים
מקור לא ידוע

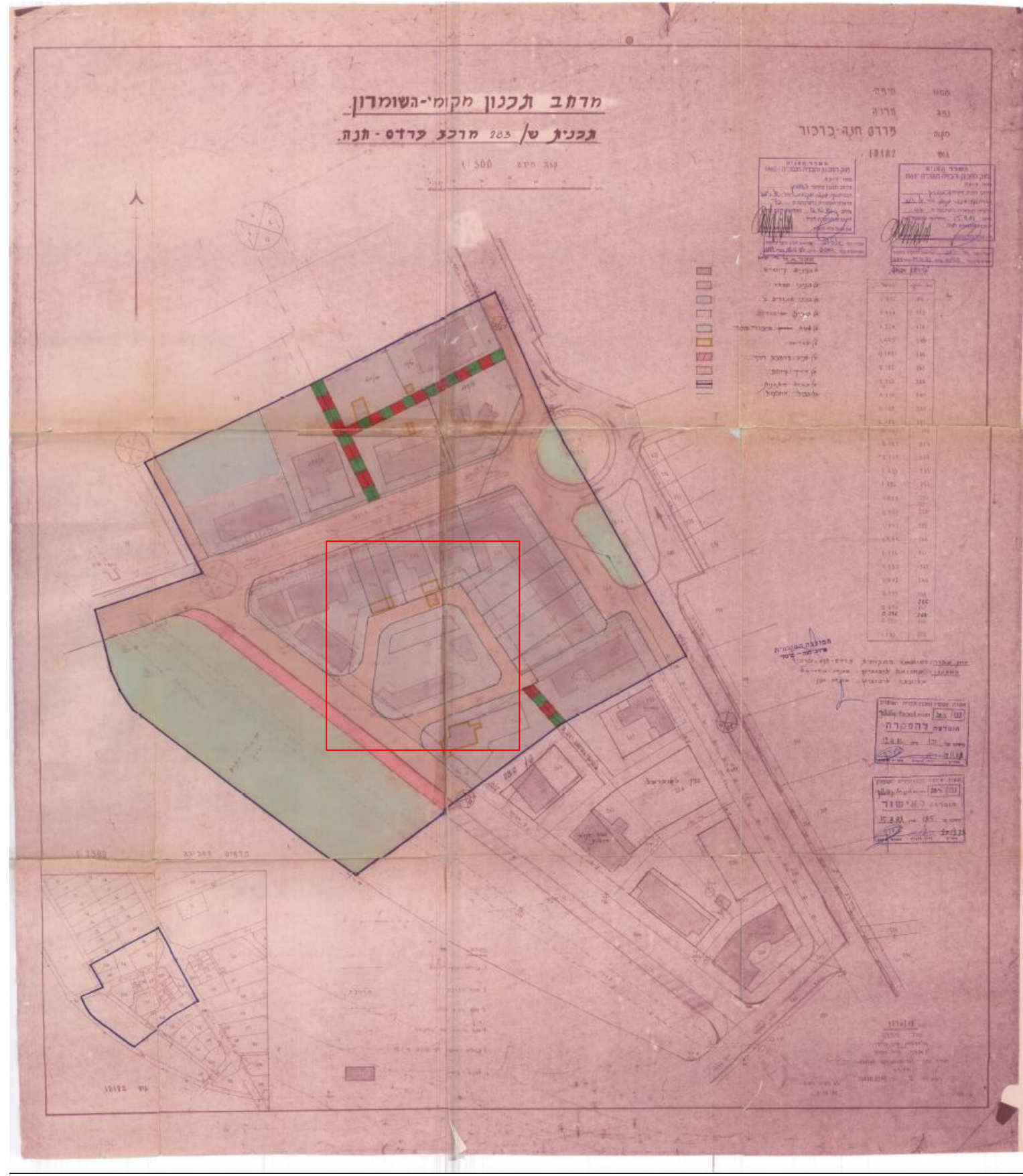

העקב חדש מחלקת המדידות ישראל, תמוז תשכ"ד, יוני 1964
ההעקב הישן חתום ע"י פ. ג. סלמון - מדידות פלשתינה (א"י) יפו 1936
זכויות ההעקב שמורות במלואן בהתאם לפקודה מספר 16 משנת 1924

הקובץ הישן חתום ע"י פ. ג. סלמון - מדידות פלשתינה (א"י) יפו 1936
הקובץ החדש חתום ע"י פ. ג. סלמון - מדידות פלשתינה (א"י) יפו 1936
זכויות ההעקב שמורות במלואן בהתאם לפקודה מספר 16 משנת 1924

תכנית ש/283
מתן תוקף: 1982

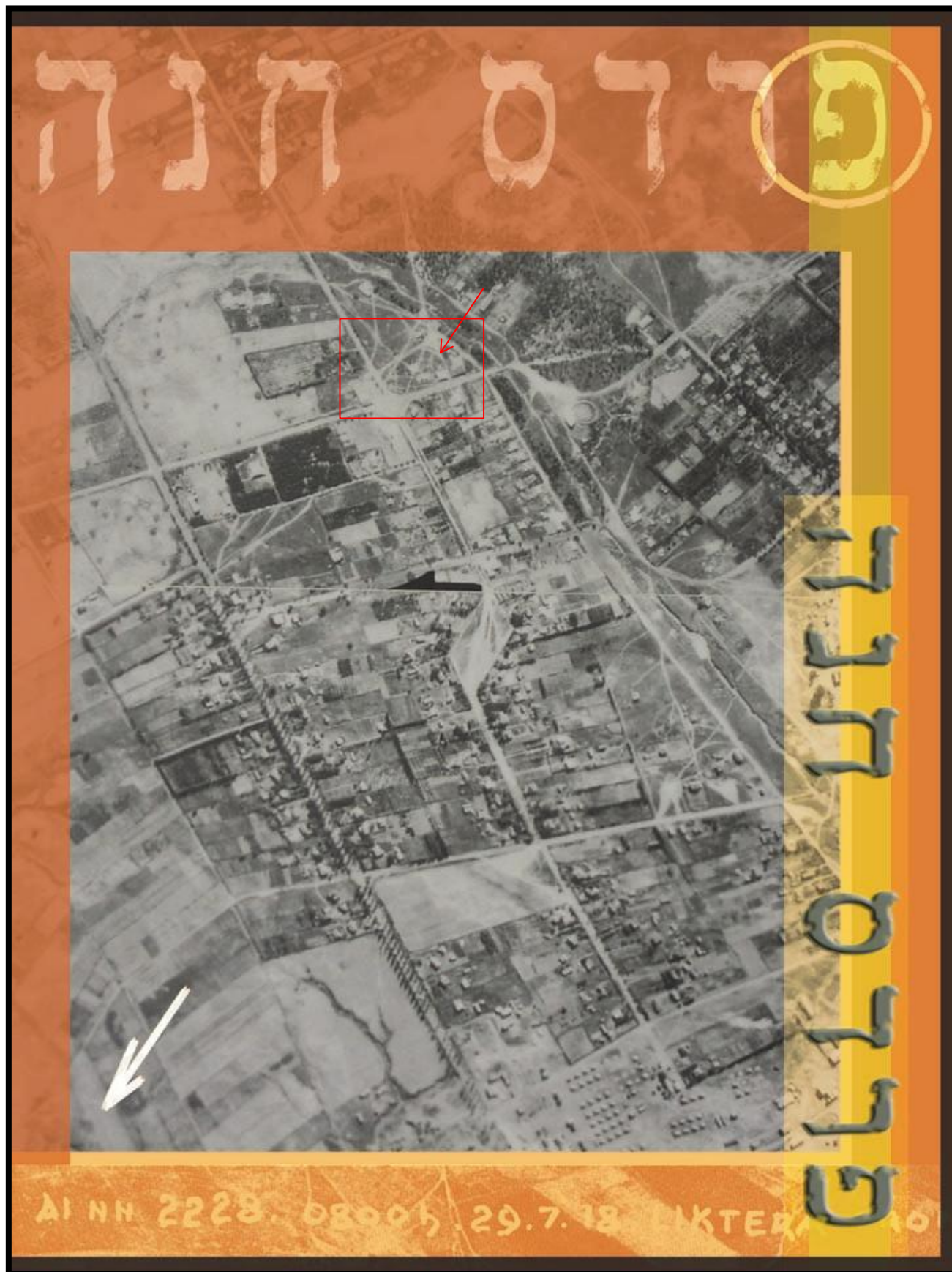
טבלת ריכוז תצלומי אויר היסטוריים

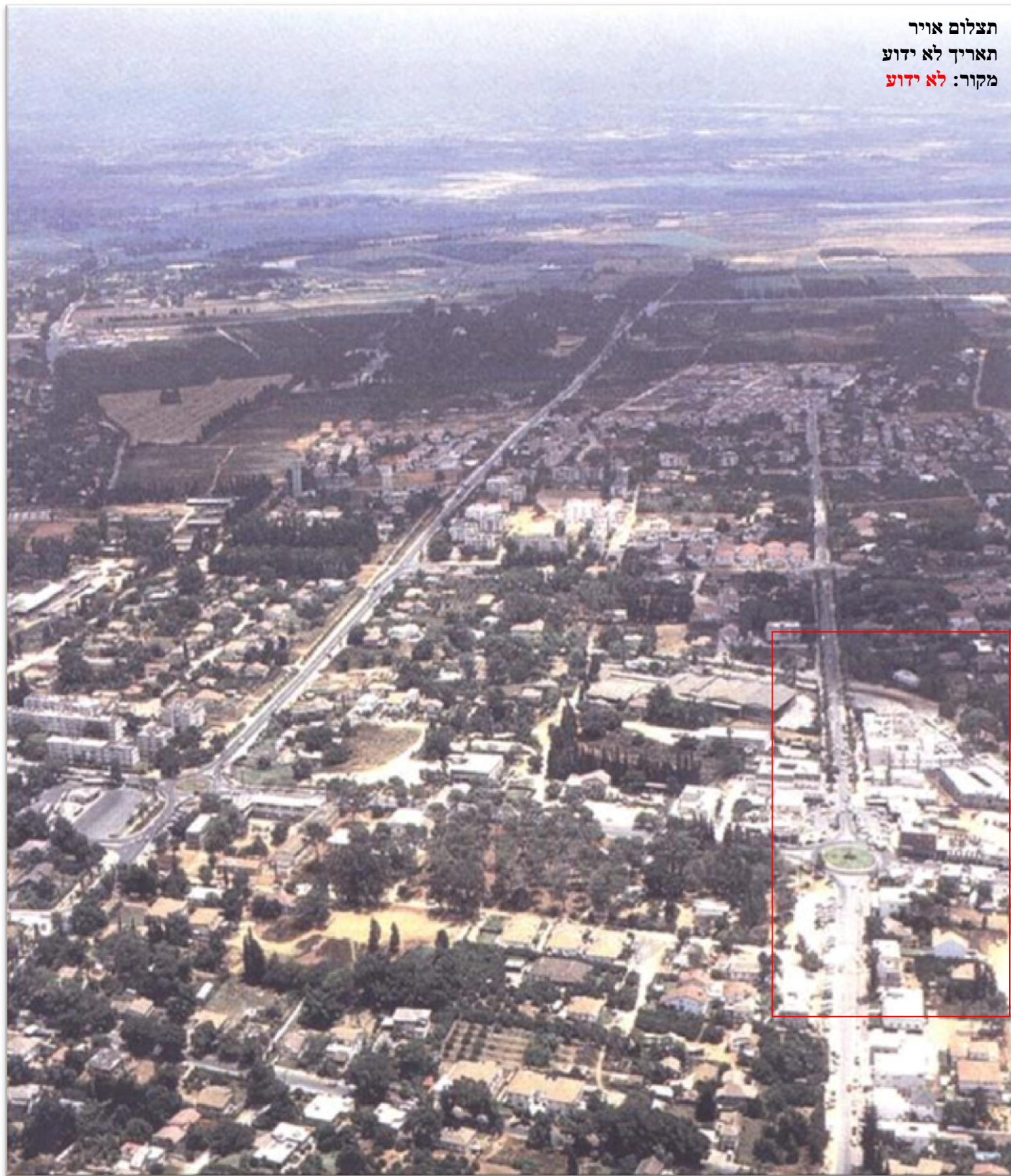
תאריך	תיאור	מקור
29.7.1948	תצלום אויר גרמני	אורי עידן, תצ"א
שנות ה - 80	תצלום אוירי של מרכז המושבה	מועצה מקומית פרדס חנה
שנת 2002	תצלום אויר	צילום: ליאור ויתקון

תצלום אוויר – חיל האוויר הגרמני

29.7.1948

מקור: צילום תצ"א ממשרד אורי עידן

תצלום אוויר
תאריך לא ידוע
מקור: לא ידוע

תצלום אוויר
תאריך: 2000
מקור: ל.ו.

טבלת ריכוז צילומים הסטוריים

תאריך	תיאור	מקור
6.5.1954	שלבי הבניה הראשונים של השוק	
לא ידוע	מבט מצפון מזרח	צילום: אברהם ארצי
לא ידוע	חזית חנותו של החיט	
לא ידוע	חזית חנותו של החשמלאי	

בנין חנויות השוק

שישי י"ד אייר 6.5.1954
ת ש ט " ו

שלבי הבניה הראשונים של השוק
6.5.1954
מקור לא ידוע

מבט מצפון מזרח
תאריך לא ידוע
צילום: אברהם ארצי

חזית חנותו של החשמלאי
תאריך לא ידוע
מקור לא ידוע

חזית חנותו של החייט
תאריך לא ידוע
מקור לא ידוע

טבלת ריכוז מסמכים ותוכניות הסטוריים

מספר	תאריך	תיאור	מקור
1	31.8.1952	בקשה להלוואה מחברת פיק"א לצורך בניית השוק	תיק 154 מסחר ושירותים ה ש ו ק, ארכיון בית הראשונים פרדס חנה
2	15.11.1953	מכתב ל"מלבן"	
3	1.12.1953	מכתב ל"מלבן"	
4	26.12.1953	פרוטוקול פגישת המועצה בנוגע לבנין השוק	
5	10.1.1954	מכתב לסוכנות היהודית, המבקשת את העתקי התכניות	
6	1.3.1954	בקשה להלוואה על סך 14,000 ל"י מחברת "מלבן"	
7	10.3.1954	חברת "מלבן" מאשרת את מתן ההלוואה	
8	21.3.1954	מכתב מחברת עמידר בנוגע להלוואה שהמועצה המקומית ביקשה מהם	
9	15.3.1954	תכתובת בנוגע להלוואה	
10	29.3.1954	הכרזה על מכרז קבלנים לבנין השוק	
11	7.4.1954	מכתב מהסוכנות היהודית לראש המועצה פרדס חנה. החוזה על הקמת השוק ערוך לחתימה.	
12	11.5.1954	הזמנה לבעלי חנויות (מודעה)	
13	24.5.1954	מכתב למינהל המחוזי המפרט את המהלך לבניית השוק. הקבלן הנבחר הוא "הופמן והורביץ"	
14	25.7.1954	בקשה לנוכחות מהנדס "עמידר" לקראת יציאת הגג	
15	3.8.1954	תשובה לשאילתות בנוגע לבנין השוק	
16	17.8.1954	מכתב מהמשרד הוטרינרי המחוזי	
17	26.8.1954	בקשה לקבלת חלק נוסף של ההלוואה, לאחר גמר השלד	
18	7.9.1954	החוזה נחתם על ידי שר הפנים	
19	26.9.1954	מכתב מ"מלבן" בנוגע לכמות החנויות הנבנות בפועל	
20	3.10.1954	מכתב תשובה ל"מלבן" בנוגע לחנויות הנוספות שנבנו	
21	11.10.1954	רשימת המועמדים לשוק	
22	22.10.1954	תוספת לחוזה עם הקבלן: בנין בית שחיסת עופות	
23	31.10.1954	הסוכנות מאשרת הלוואה נוספת של 1,000 ל"י עבור המבנה הנוסף	

טבלת ריכוז מסמכים ותוכניות הסטוריים

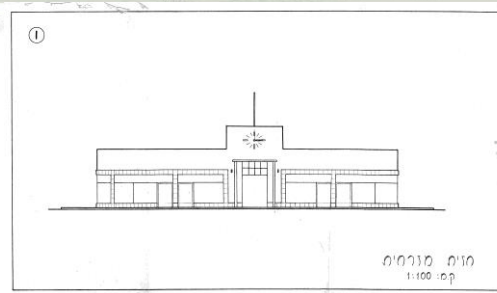
מספר	תאריך	תיאור	מקור
24	23.5.1956	אישור 400 ל"י נוספות עבור תכנון גמר בניין השוק למהנדס ליבוביץ	ארכיון פרדס חנה
25	20.8.1956	בקשה להאצת החיבור לחשמל	
26	1957	בעלי מלאכה בשוק מוחים על הכוונה להכניס בעלי מלאכה נוספים באותו המקצוע	
27	18.6.1957	תשובת המועצה לבעלי המלאכה	
28	15.4.1958	מכתב לקק"ל, המבקש את אישורם לתכנון האגף הנוסף	
29	29.5.1958	קק"ל מאשרת את תכנון האגף הנוסף	
30	17.7.1958	פניה למשרד הבריאות בבקשה לאשר מכירת דגים וירקות באותה החנות	
31	4.2.1960	מכתב לבנק עדוד המפרט כמה ב עלי חנויות בשוק	
32	14.6.1962	פניה לחברה לבניני תעשייה בנוגע להקמת מבנים מסחריים נוספים בשוק	
33	6.5.1966	פירוט בעלי חנויות הדגים בפרדס חנה	
34	22.10.1967	הוחלט לבנות חדר נוצות בשוק	
35	21.4.1968	מכתב לוועדת בנין ערים השומרון, המודיע כי ככל הנראה התוספת לא תיבנה	
36	18.2.1972	מכתב לממ"י בנוגע לדמי חכירה	

1

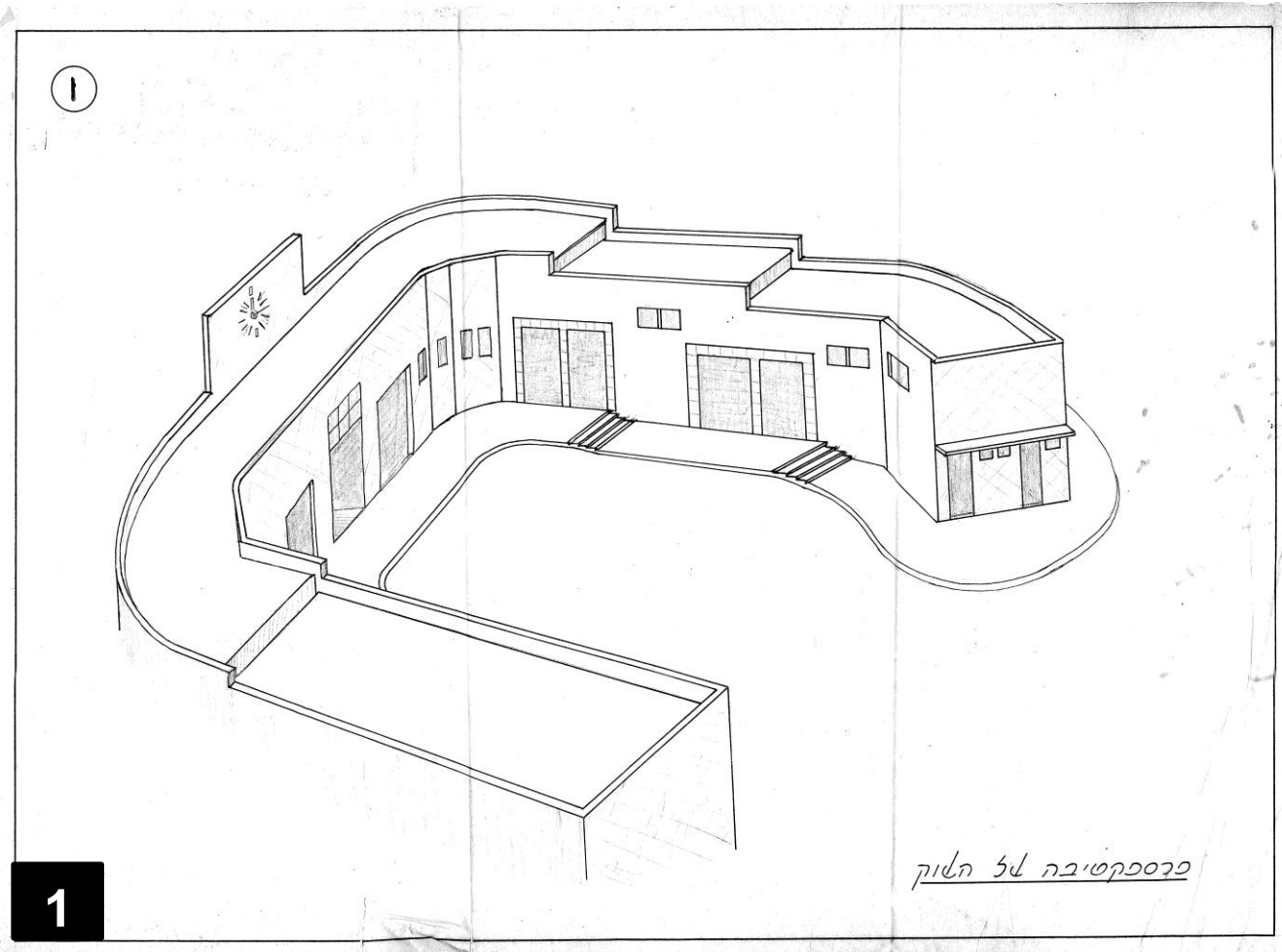

חזית מזרחית
ק.מ: 1:100

1

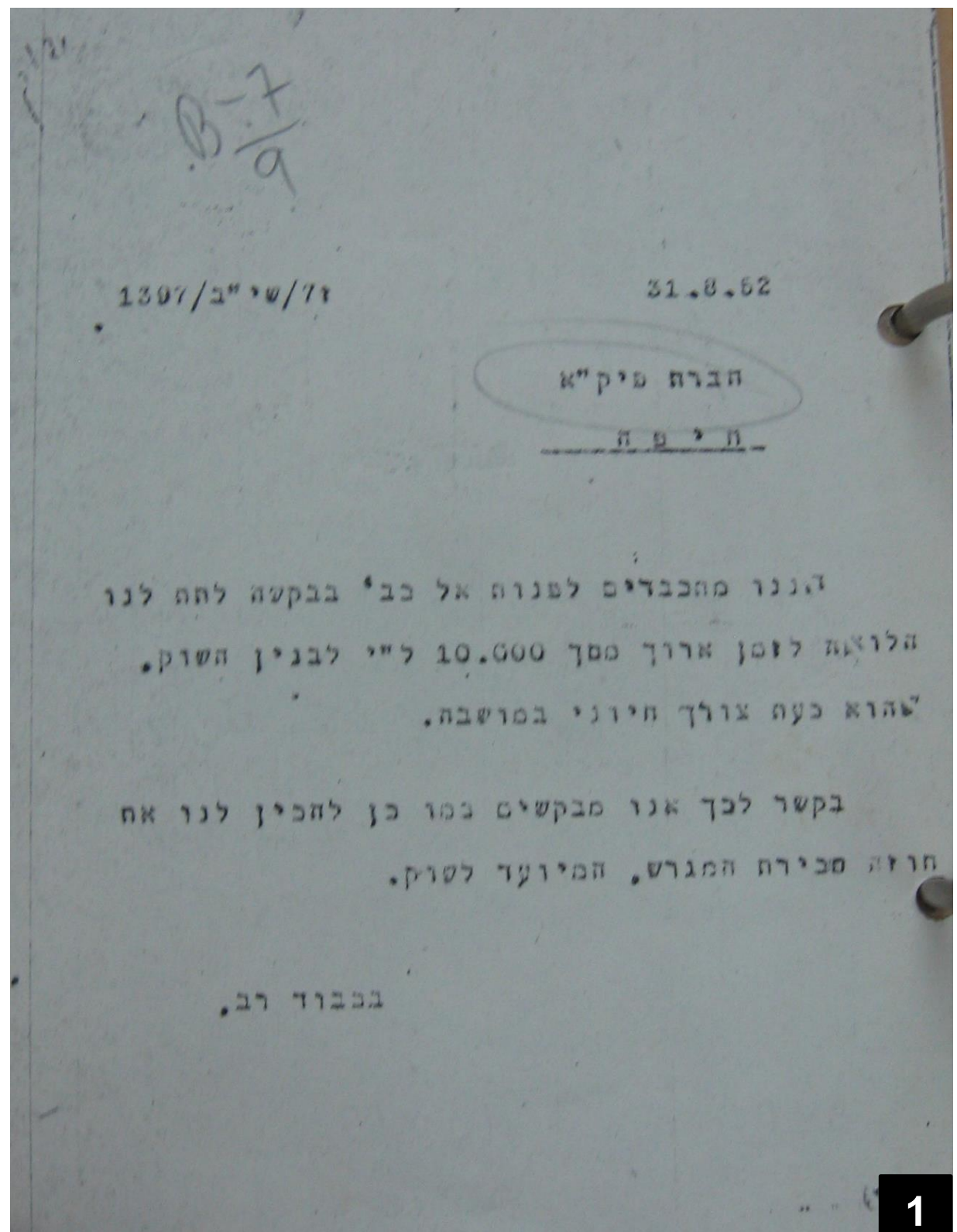

סקיצה ראשונית של תכנון השוק (צבע, לא מקורי)
תאריך: לא ידוע
מקור: אוסף נודל (אורי עידן)

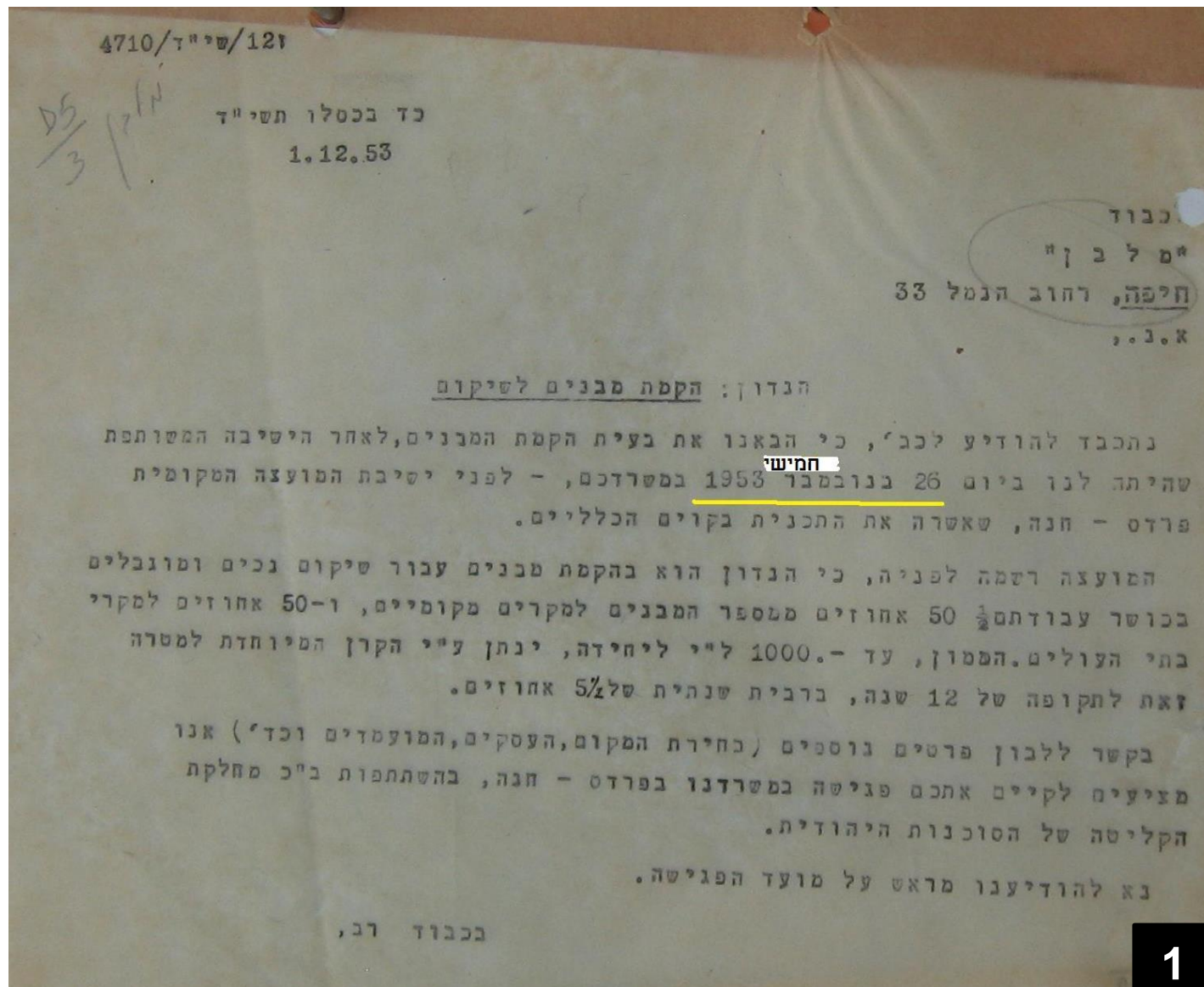
כרסמקטיבה לל הלוק

1

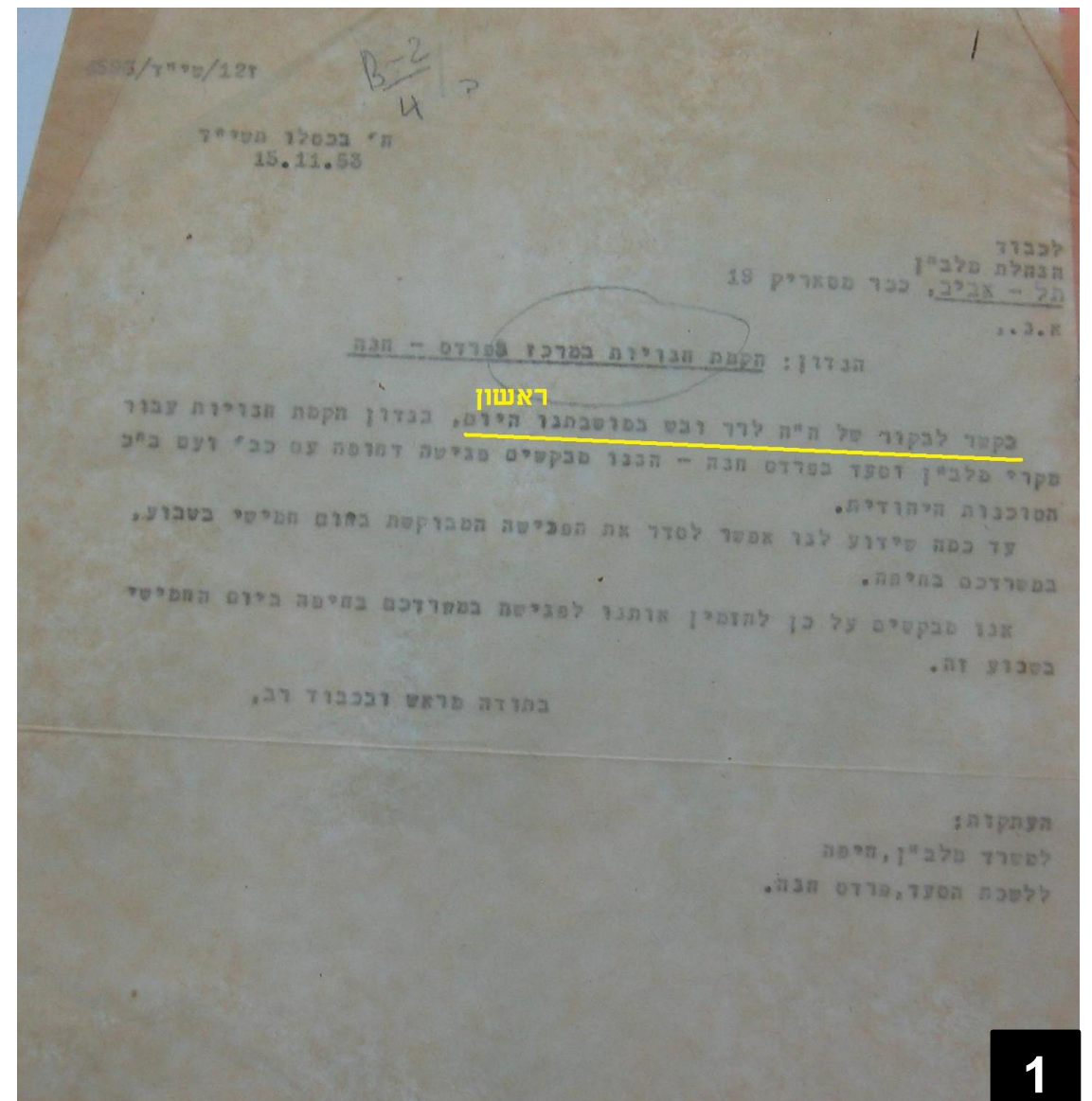

1

בקשה להלואה מחברת פיק"א לצורך בניית השוק
 תאריך: 31.8.1952
 מקור: ארכיון פרדס חנה

מכתב ל "מלבן"
 "הנדון הוא בהקמת מבנים עבור שיקום נכים ומוגבלים בכושר עבודתם"
 תאריך: 1.12.1953
 מקור: ארכיון פרדס חנה

מכתב ל "מלבן"
 תאריך: 15.11.1953
 מקור: ארכיון פרדס חנה

27	ציונוב ויתקון אדריכלים אפריל 2012	2.5 מסמכים ותוכניות היסטוריים	2. תיעוד הסטורי	פרדס חנה מבנה השוק הישן	
----	--------------------------------------	-------------------------------	-----------------	----------------------------	---

B-2
4-P

4949/שי"ד/3

ר' בשבט תשי"ד
10.1.54

הסוכנות היהודית לא"י
מחלקת הקליטה
לידי מר הפץ, חיפה

בתשובה למכתבם הטלפונית בנדון
התכניות של בניני השוק במרכז המושבה
נתכבד להודיע לכב' כי המחלקה הסכנית
שלנו עובדת על הכנת התכניות, ומיד
כשהתכנית תושלם ותאושר על ידי המועצה -
נמציא לכב' את ההצעות הדרושות.

בכבוד רב,

1

מכתב לסוכנות היהודית, המבקשת את העתקי התכניות
תאריך: 10.1.1954
מקור: ארכיון פרדס חנה

פרוטוקול מהפגישה שהתקיימה ביום 26.12.53 בהשתתפות
ראש המועצה המקומית מר שורצמן, העובדת הסוציאלית הגב' סולומון
מר לרק סטעס ה"סלבן" ומר חפץ מהסוכנות בענין שוק בפ.חנה.

סוכם:

- א. יבנו 14 מבנים במרכז המושבה במקום הנועד לשוק.
- ב. 14 מבנים יחולקו בין הסוכנות לבין מקרי המקום כדלקמן:

לסוכנות:

- 2 מכלת
- 1 ירקות
- 1 דגים וקרסות
- 2 הלבשה וכלי בית
- 1 גרעינים.
- ס"ה 7 סדורים

למועצה:

- 1 תקון אפניים
- 1 מצרכי חשמל
- 1 סאפיה ביתית
- 1 ירקות
- 1 מזנון קיוסק
- 2 מבנים רזרבים לבעלי מלאכה.
- ס"ה 7 סדורים.

לפי חלוקה זו מתחלק מספר המבנים לפי 50% לסוכנות ו-50% למקרי המקום. כל תוספת מבנים, באם יהיו, יתחלקו לפי סדר זה.

ג. המועצה תקבל לצורך מיסון השוק, הלואה מאת קרן המבנים בשעור עד -1000 ל"י לכל מבנה ל 12 שנים בריבית 5/2%.

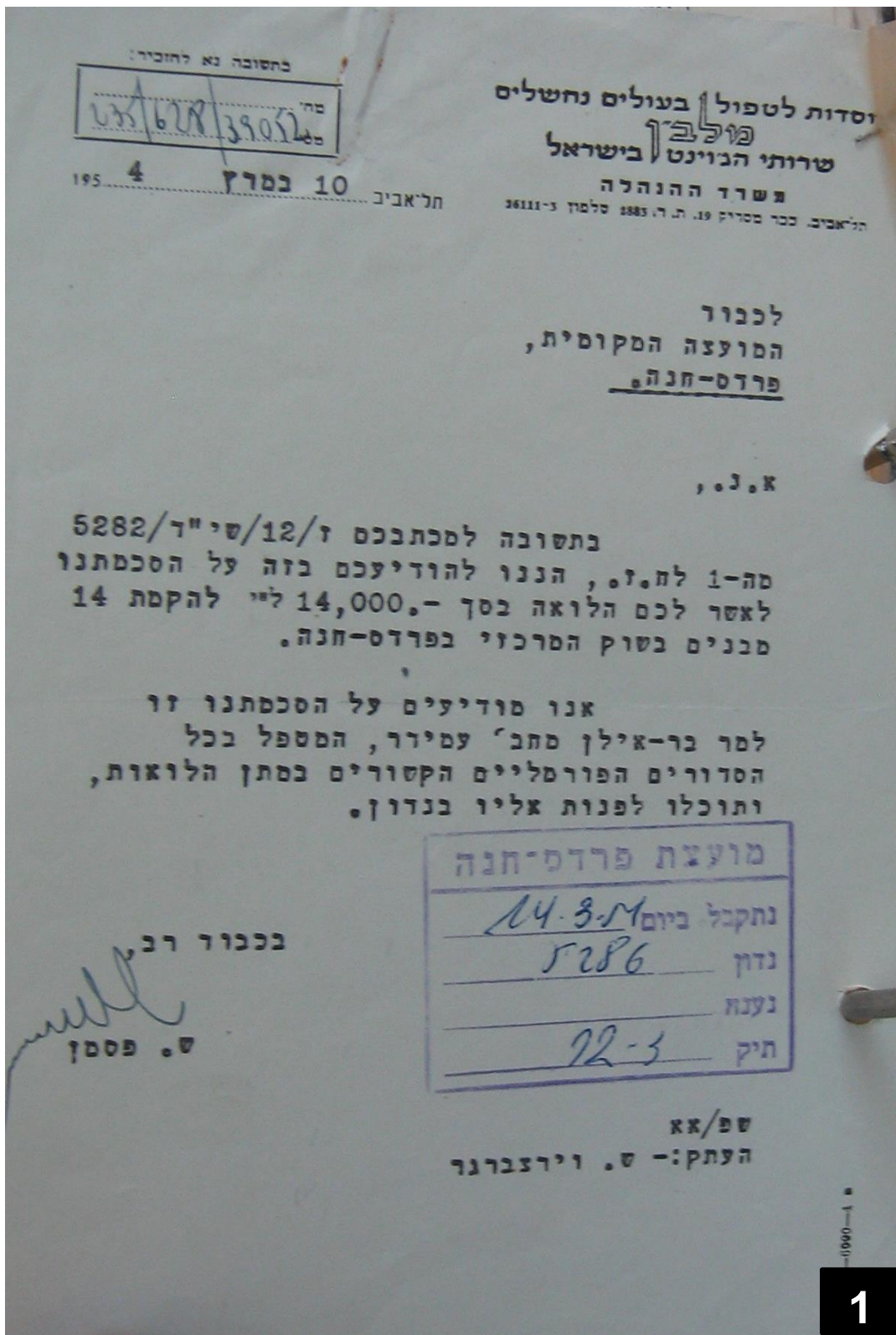
ד. אופן השכרת המבנים למקרים הסוציאליים יקבע בהשתתפות באי-כח ה"סלבן" והסוכנות.

ה. המועמדים סטעס הסוכנות יבחרו במשותף עם לשכת הסעד במקום.

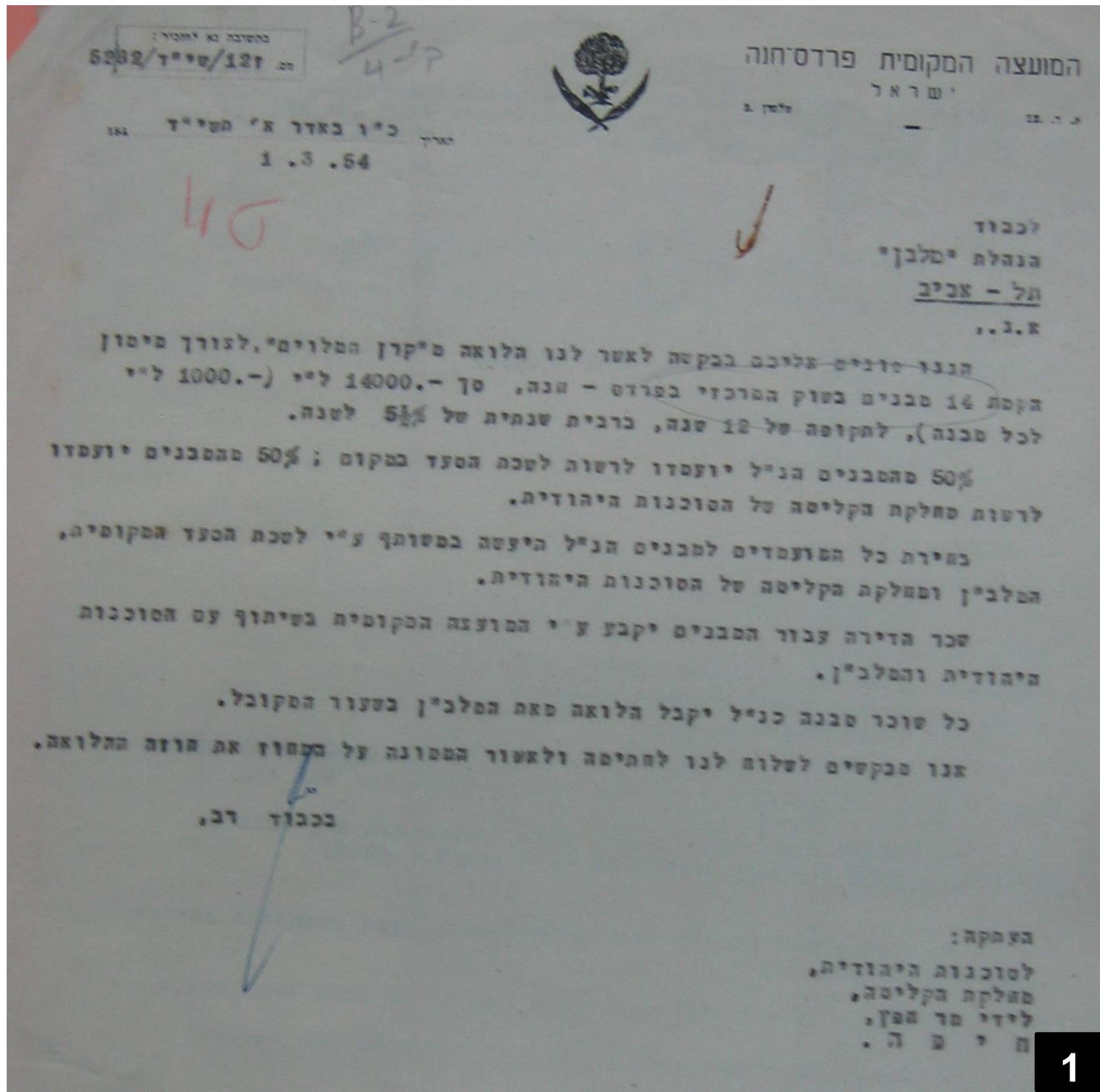
ו. מר שורצמן ימציא להנהלת הקרן את החלטת המועצה בסדון.

1

פרוטוקול פגישה בנוגע לבנין השוק
תאריך: 26.12.1953
מקור: ארכיון פרדס חנה

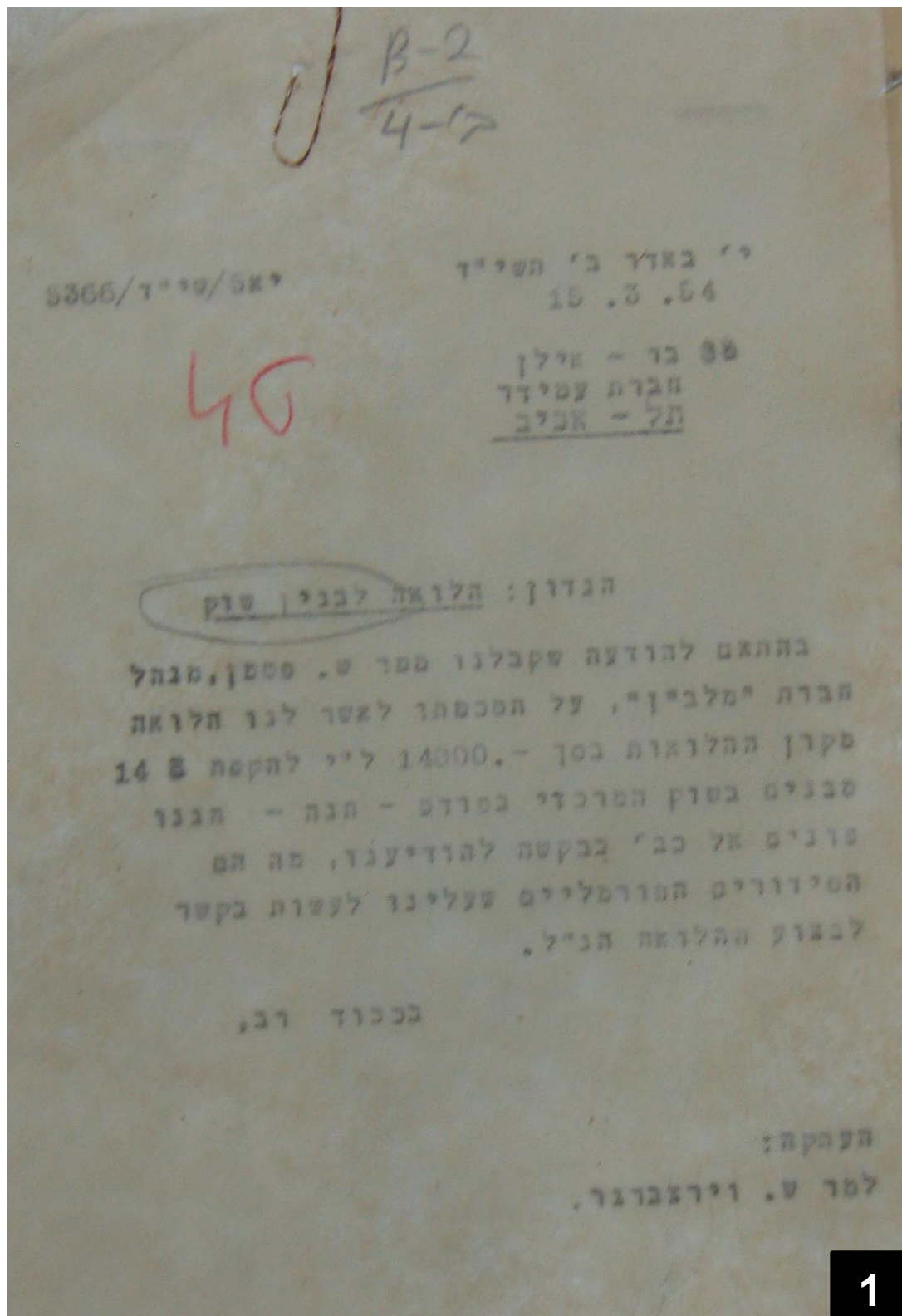

חברת "מלבן" מאשרת את מתן ההלואה
 תאריך: 10.3.1954
 מקור: ארכיון פרדס חנה

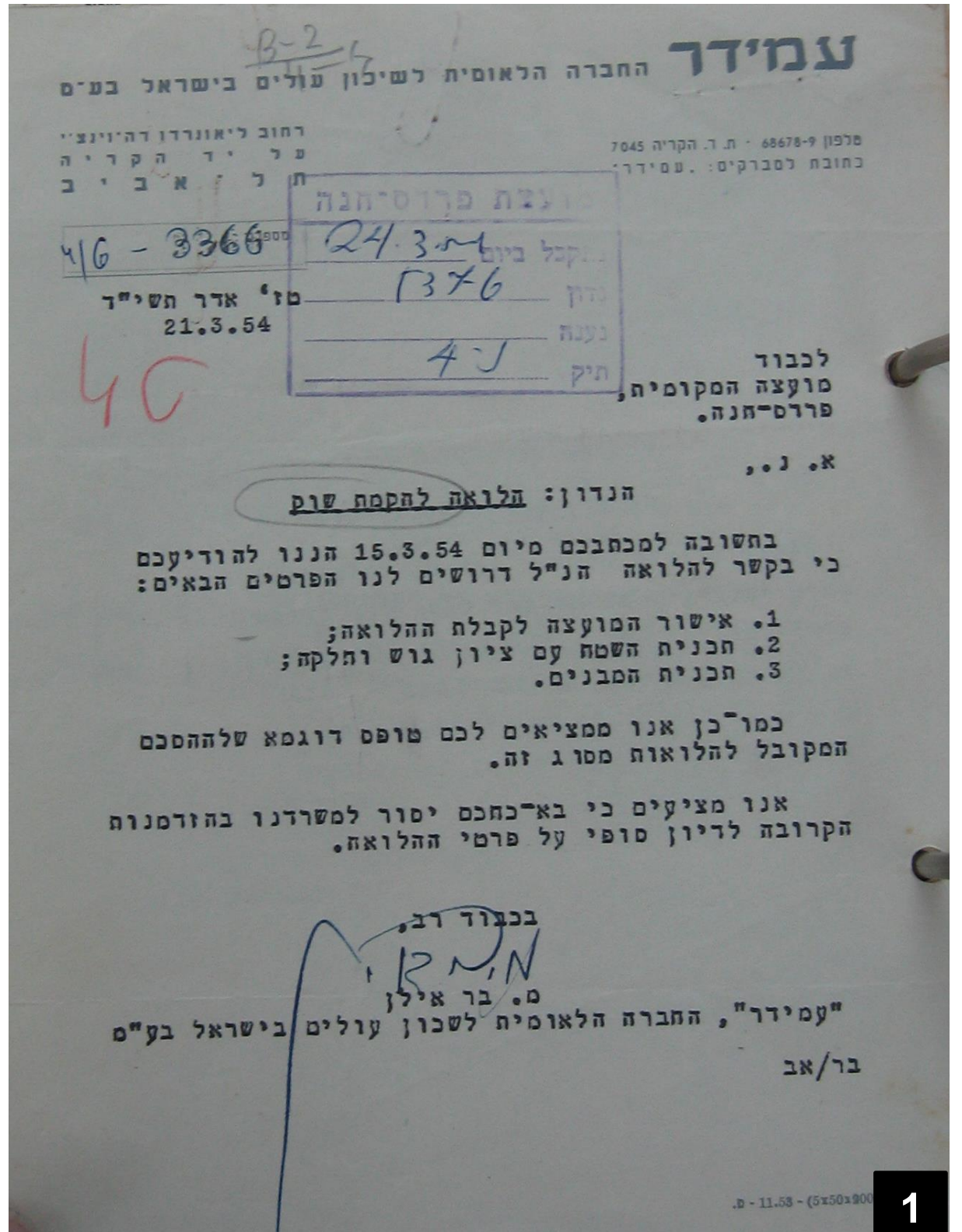
בקשה להלוואה על סך 14,000 ל"י מחברת "מלבן"
 תאריך: 1.3.1954
 מקור: ארכיון פרדס חנה

29	ציונוב ויתקון אדריכלים אפריל 2012	2.5 מסמכים ותוכניות היסטוריים	2. תיעוד הסטורי	פרדס חנה מבנה השוק הישן	
----	--------------------------------------	-------------------------------	-----------------	----------------------------	--

1

תכתובת בנוגע להלוואה
 תאריך: 15.3.1954
 מקור: ארכיון פרדס חנה

1

מכתב מחברת עמידר בנוגע להלוואה שהמועצה המקומית ביקשה מהם
 תאריך: 21.3.1954
 מקור: ארכיון פרדס חנה

המחלקה
מספר 1834/14 ח
חיפה, ד' בניסן תשי"ד,
7.4.54

הסוכנות היהודית לארץ-ישראל
המשרדים בחיפה
טלפון 66311 - ת.ד. 50

לכבוד
מר שורצמן
ראש המועצה המקומית
פרדס-חנה.

א. נ.
הנדון: חתימת חוזה.

הרינו מתכבדים להודיעך
שהחוזה על הקמת השוק בפרדס-חנה
ערוך לחתימה ותואיל בטובך לסור
למשרד "עמידר" בקריה - תל-אביב
לשם חתימה.

בכבוד רב,
מחלקת הקניטה למתן הצפון.

מועצת פרדס-חנה	
נתקבל ביום 11.4.54	נדח
5188	וענה
3-5	תיק

חח/מד

11|51-100-000-03065|2^ט

1

מכתב מהסוכנות היהודית לראש המועצה פרדס חנה.
החוזה על הקמת השוק ערוך לחתימה.
תאריך: 7.4.1954
מקור: ארכיון פרדס חנה

המועצה המקומית פרדס חנה
כד באדר ב' תשי"ד
29.3.54

ה כ ר ז ה

המועצה המקומית פרדס - חנה
מ כ ר י ז ה
על קבלת הצעות מקבלנים לבנין שוק במרכז המושבה.

פרטים לקבל במסד המחלקה הטכנית בשעות 11 - 12
לפני הצהריים בכל יום.
הצעות יש להגיש על טפסים רשמיים, שיש לקבלם
במחלקה הטכנית כנ"ל, בצרוף ערבות בנקאית על סך
1500 ל"י לפקודת המועצה המקומית פרדס - חנה.

את ההצעות צריך להגיש לידי מזכיר המועצה
המקומית, במעטפות חתומות, עד יום י"א בניסן
תשי"ד (14 באפריל 1954) בשעה 12 בצהריים.
את הערבות הבנקאית יש להגיש במעטפת שניה, פתוחה.

בנימין שורצמן
ראש המועצה המקומית
פרדס - חנה, כ"ד באדר ב' תשי"ד
(29.3.54)

1

הכרזה על מכרז קבלנים לבנין השוק
תאריך: 29.3.1954
מקור: ארכיון פרדס חנה

המועצה המקומית פרדס-חנה

בימים הקרובים תתחיל עבודת הבניה בהקמת

השוק

במרכז המושבה

המעונינים להשתתף בבניית חנויות או בחי מלאכה בשוק
יפנו בהקדם למשרד המועצה המקומית. לשם קבלת

ידיעות מפורטות.

11--05--1954

ועד ההנהלה

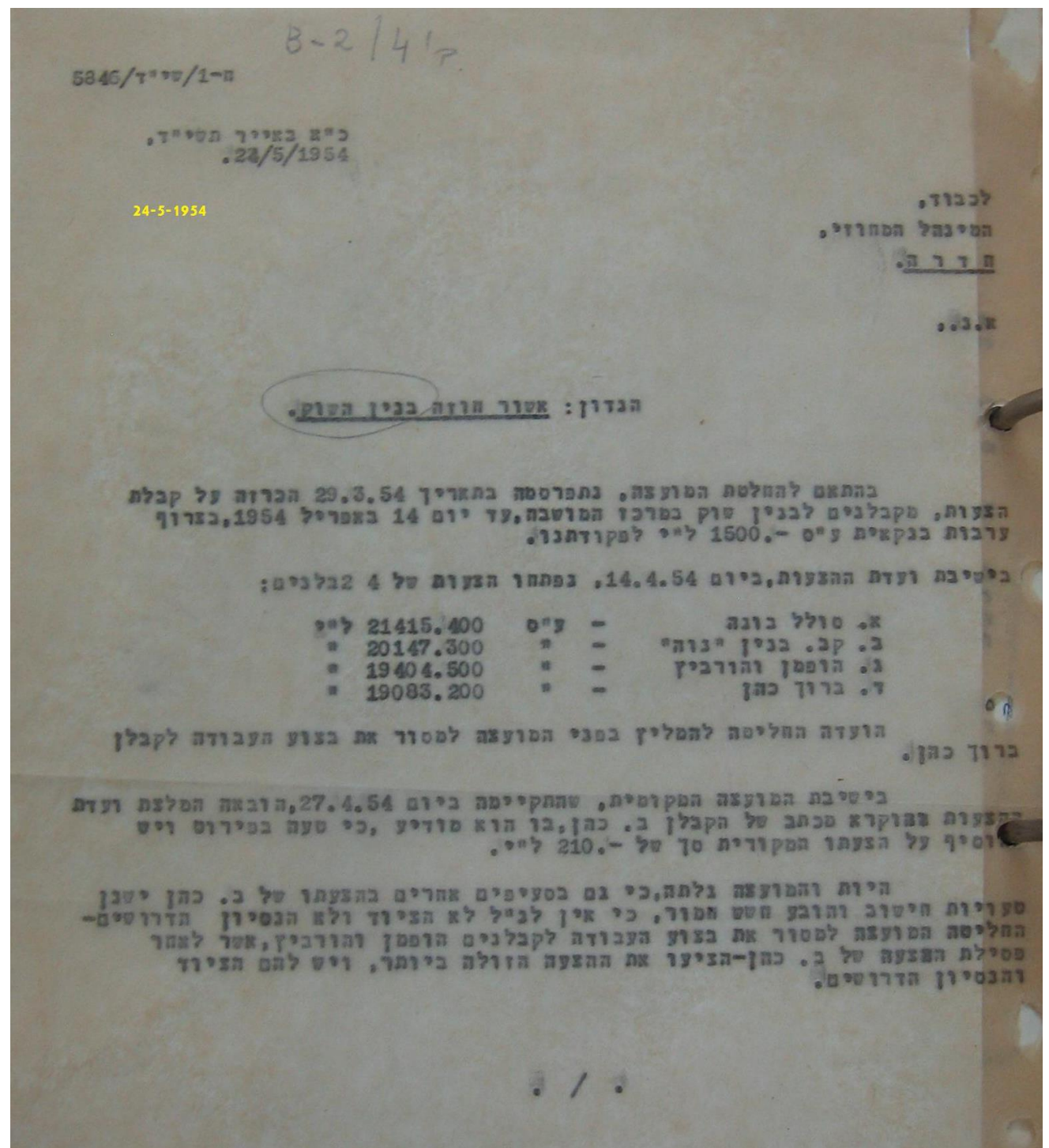
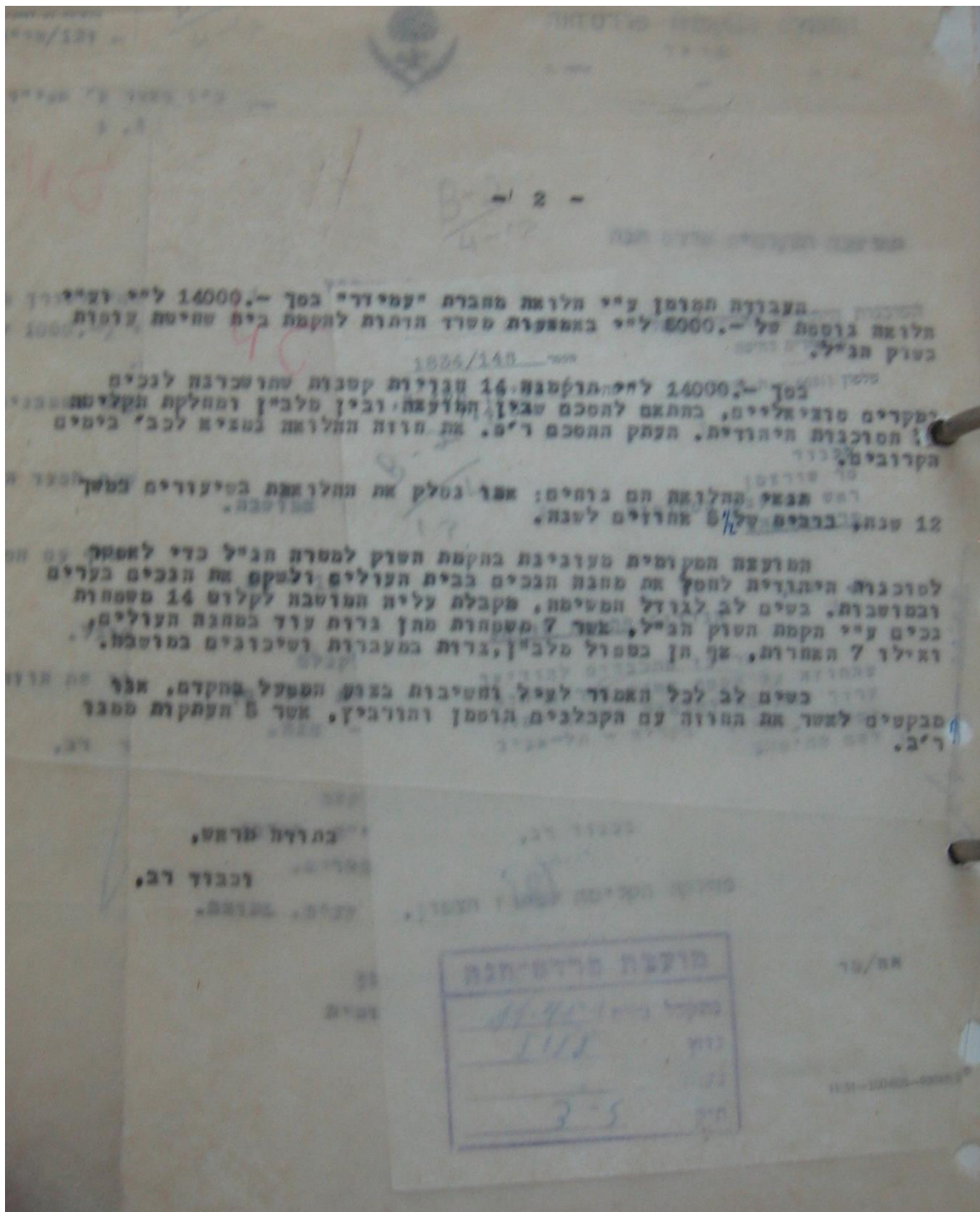
פרדס-חנה, חי באייר חסי"ד (11.5.54)

1

הזמנה לבעלי חנויות (מודעה)

תאריך: 11.5.1954

מקור: ארכיון פרדס חנה

1

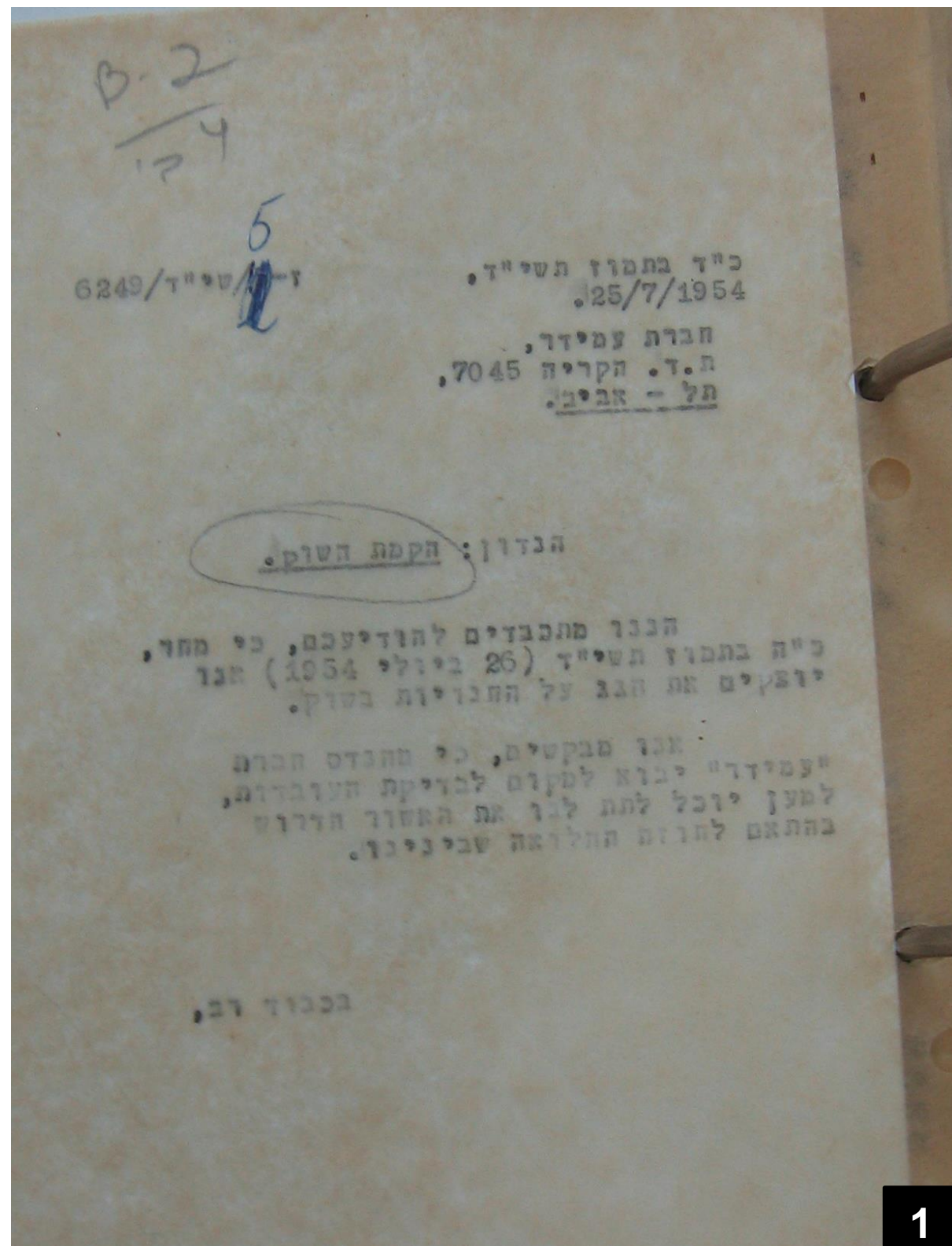
מכתב למינהל המחוזי המפרט את המהלך לבנית השוק.

הקבלן הנבחר במכרז הוא "הופמן והורביץ"

תאריך: 24.5.1954

מקור: ארכיון פרדס חנה

33	ציונוב ויתקון אדריכלים אפריל 2012	2.5 מסמכים ותוכניות היסטוריים	2. תיעוד הסטורי	פרדס חנה מבנה השוק הישן	
----	--------------------------------------	-------------------------------	-----------------	----------------------------	--

בקשה לנוכחות מהנדס "עמידר" לקראת יציקת הגג

תאריך: 25.7.1954

מקור: ארכיון פרדס חנה

תשובה לשאלות 111.ט.ט.

א. מדוע לא הובא החוזה לאשור המועצה?
 בישיבתה ביום 16 בסוף החליטה המועצה להכריז על קבלת הצעות מקבלנים לבנין השוק במרכז; בעקבות הסכרו נתקבלו 4 הצעות:

ב. כהן	ע"ס 19083.200	לא
הופמן-הורביץ	" 19404.500	"
קבוצת נוה	" 20147.300	"
סולל בונה	" 21415.400	"

בישיבת המועצה ביום 27 באפריל 1954 הוחלט לסמור את העבודה לקבלנים הופמן-הורביץ. על יסוד החלטה זאת נחתם החוזה עם הקבלנים, על סופם החוזים המקובל במועצה, בהנאים הרגילים, לפיכך לא היה צורך להביא את החוזה לאשור נוסף של המועצה.

ב. מהי הסבה שהעבודה החלה לפני אשורו של החוזה ע"י מסדר הפנים?
 העבודה החלה והושלמה, והחוזה טרם הוחזר לנו עם אשור מסדר הפנים. ההסכם שלנו עם הסוכנות, מלבדן וחברת עמידר הייב אותנו לבצע את העבודה, ולא יכולנו לדחותה גם מפאת הצורך לפעול באופן רחוף לשקום מקרים סוציאליים מבין העולים (7 עולים מתושבי בתי העולים ו-7 עולים שבטיפול לשכת הסעד שלנו) בכל המקרים, בהם בוצעו עבודות על ידינו מבלי שקבלנו בהזרה במסדר הפנים את החוזים המאושרים, הודענו לקבלנים, כי תוקף החוזה מותנה באישורו של מסדר הפנים ובטקרה של סרוב מפורש לאשורו - האחריות על בצוע העבודה תחול על הקבלן בלבד.

ג. מדוע הוקמו 20 חנויות במקום 14 שהוחלט תחילה ומדוע מוסנה הקמת ששת החנויות הנוותרות בלי אשור והחלטה מליאת המועצה?
 בתאריך 5 בינואר 1954 החליטה המועצה לאשר את תוכן זכרון הדברים עם בי"כ הסוכנות היהודית ומלבדן בנרון הקמת 14 מבנים בשוק במרכז המושבה, שבנייתם תמומן ע"י הלואה מהחברת עמידר. השוק עצמו לא הוגבל למקרים סוציאליים בלבד ותכנית בנין השוק במרכז, שאושרה בישיבת המועצה ביום 23 בסברואר 1954, כללה 20 מבנים. למסון הקמתם של 8 המבנים הנוספים על 14 המבנים המיועדים למקרים סוציאליים הוחלט לקבל קדונות או הלואות מאת המעוניינים בהקמתם, בסך 1000 עד 1650 ל"י מכל מעוניין.

בישיבת המועצה ביום 18 במאי 1954 הוחלט לקבל קדונות ולהקים מבנים בשוק עבור 3 מעוניינים: א. יצחק לוי, ב. יוסף טרי, ג. ישראל אלסמן.

1

תשובה לשאלות בנוגע לבנין השוק
 תאריך: 3.8.1954
 מקור: ארכיון פרדס חנה

בישיבת המועצה ביום 29 ביוני 1954 הוחלט לקבל קדונות ולהקים מבנים בשוק עבור 2 מעוניינים: א. סעריה גברא, ב. אריה עתונין.

בינתים התהרס נר ישראל אלסמן על הקמת מבנה בשוק ושכר מאת המועצה את המבנה שהוקם בכנר בכנר הנשיא, ואשר נתפנה ע"י שוכרו הקודם. לפיכך נשאר עוד 2 מבנים עבור מועמדים מעוניינים. בישיבת המועצה ביום 3 באוגוסט 1954 הוחלט לקבל קדונות ולהקים מבנים בשוק עבור 2 מעוניינים: א. ש. מינס, ב. ש. גוזיק.

שלמו את הקדונות בהתאם למוסכם ופתחו עסקיהם בשוק היה: א. יצחק לוי, ב. סעריה גברא, ג. אריה עתונין.

מד מינס שלם את הקדון וטרם פתח עסקו. נתגלו קשיים בקשר להיות מסרי וגוזיק והחנויות שהוקמו מלכתחילה עבורם הובטחו בינתים על ידינו לסוכנות היהודית, המעוניינת להעמידן לרשות בעלי מלאכה מהמעמד הבינוני, בעלי הון מוגבל, הנמצאים כעת בחו"ל והנם מועמדים לעליה.

לפיכך ברור, שהפעולה נעשתה ביריעת המועצה, לפי החלטותיה, בהתאם לרצונה ופתוך שתוף פעולה הדוק עם מוסדות לאומיים.

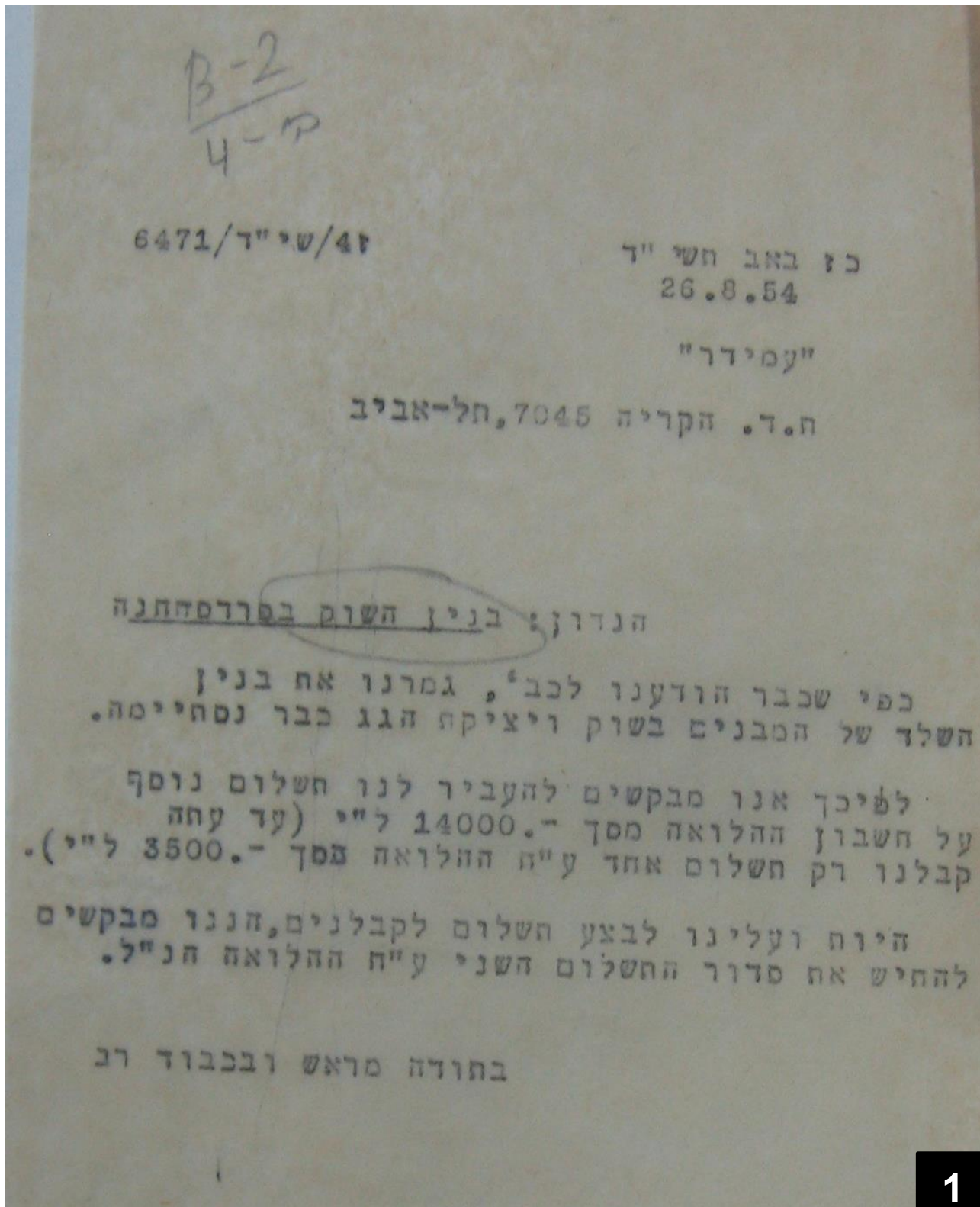
ד. מהי טבת הסעויות ואי ההתאמות בחשבונות השונים?
 כל אי ההתאמות מסתכמות בסך כולל של 6 (שש) ל"י, ואנו דורשים מהקבלנים להחזיר לנו סך זה, ששולם להם בטעות.

הסעות נגרמה ע"י שגיאה בחבור.

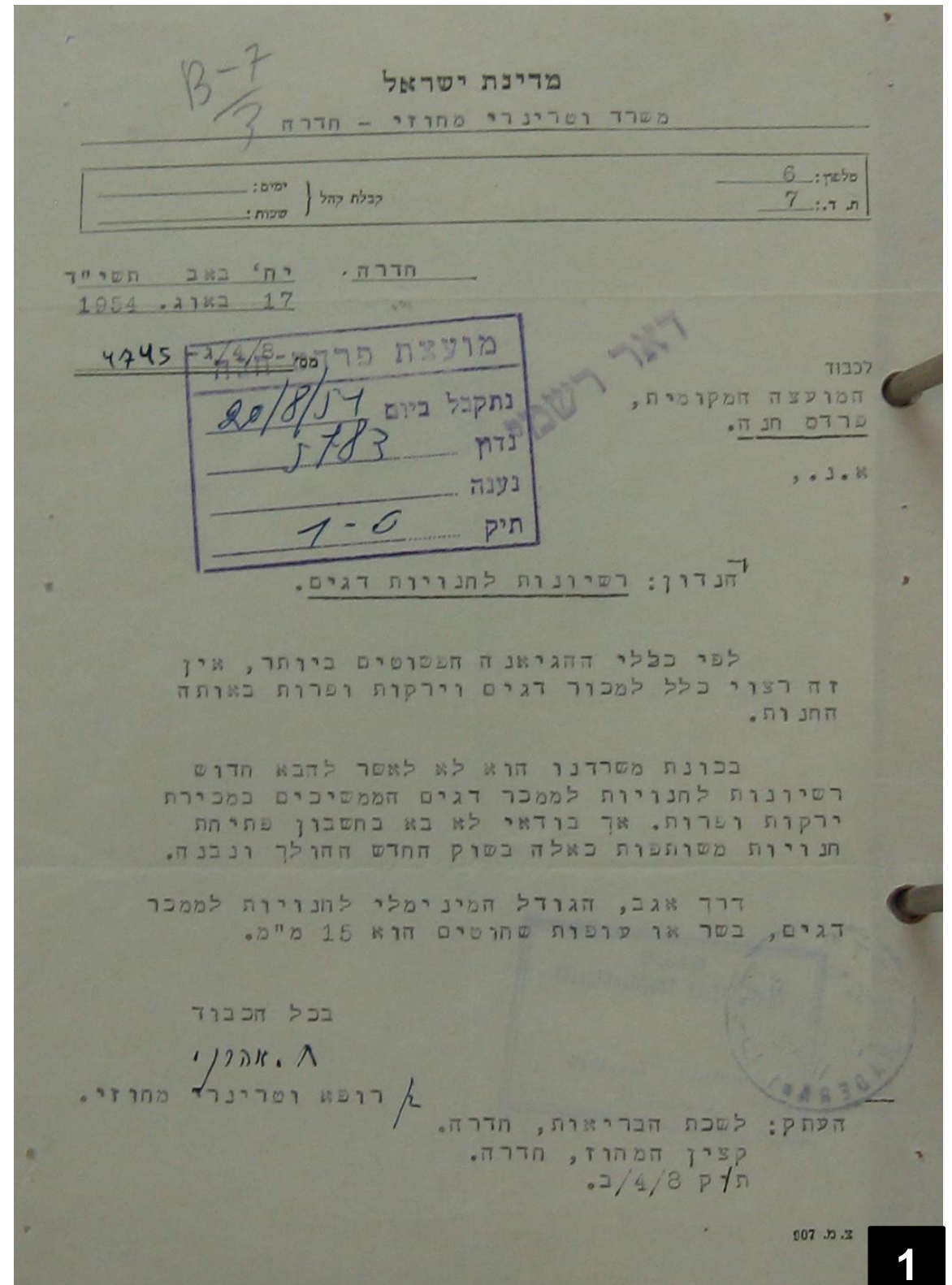
ה. מדוע לא חויב הקבלן בסך 244.352 ל"י בעד הברזל שסופק לו ע"י המועצה?
 הברזל שוקף בבנין באופן ישיר ל"י הוראות המהנדס ולפיכך לא זכינו את הקבלנים בשכר עבור העבודה בברזל זה. הערה זאת רשומה בגוף החשבון והתוסף ע"י המהנדס. על כן חייבנו את בניין החנויות בשוק בסך הנזיל ולא חייבנו בו את הקבלנים.

ו. מהם הצערים שהמועצה נוקטת לסדור התיקים הקשורים עם עבודות בבוריות ולמניעת הלקויים שזוינו לעיל?
 1. נתנו הוראה למחלקה הטכנית לרכז במיק המיוחד לכל עבודה; העתק מרשימת המהלכות המועצה וועדותיה בקשר לאותה העבודה; העתק מהמכרז; הצעות הקבלנים; טופס מאושר של החוזה החתום; כל פרטי השניים, אם ישנם כאלה; החשבונות המרויכים עם הקבלנים וכדו".
 2. נעשה מאמצים לרכישת מכונה הישוב, שתקל על עבודת המהנדס ותחסוך את זמנו בכבוד רב,

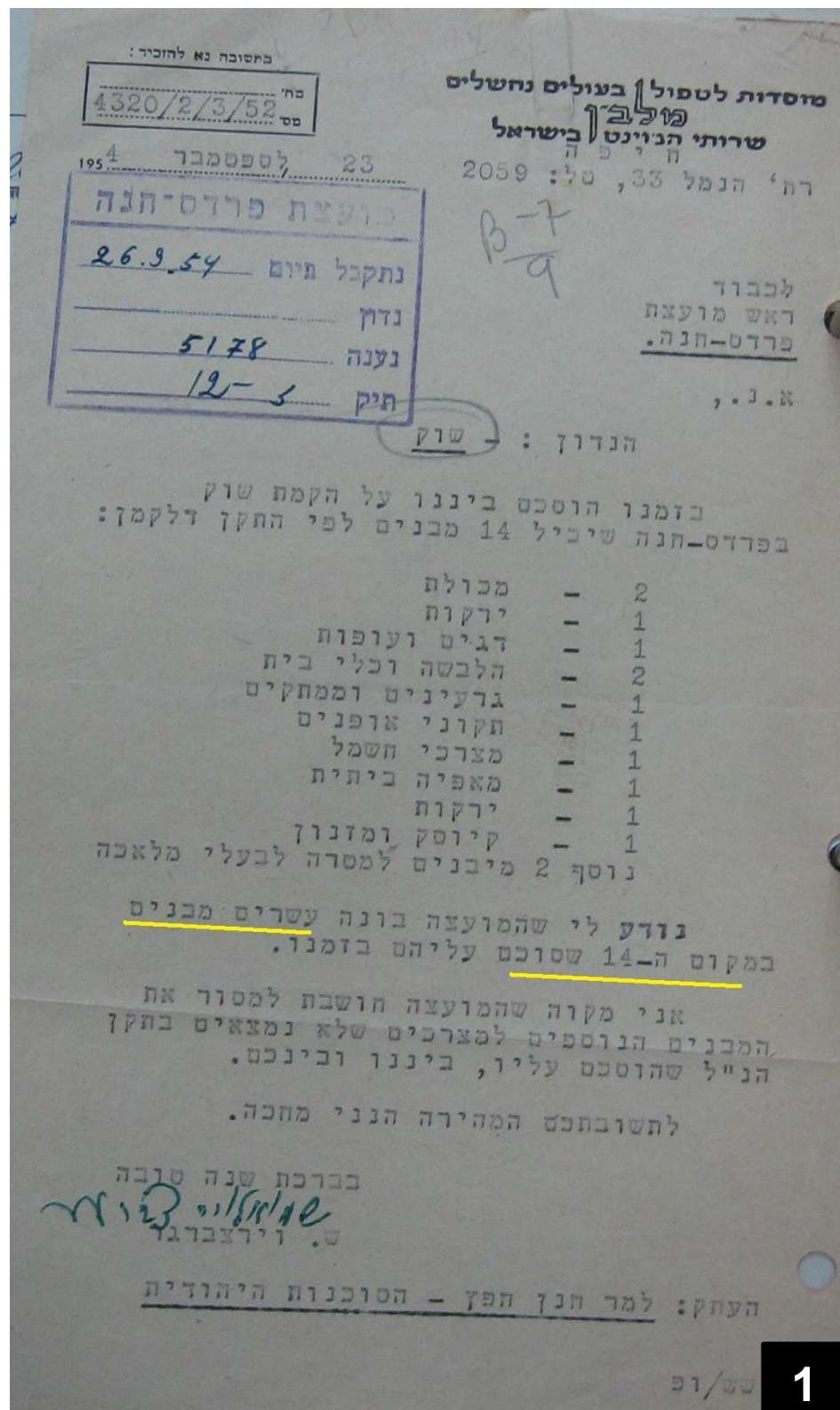
בנימין שורצמן
 ראש המועצה

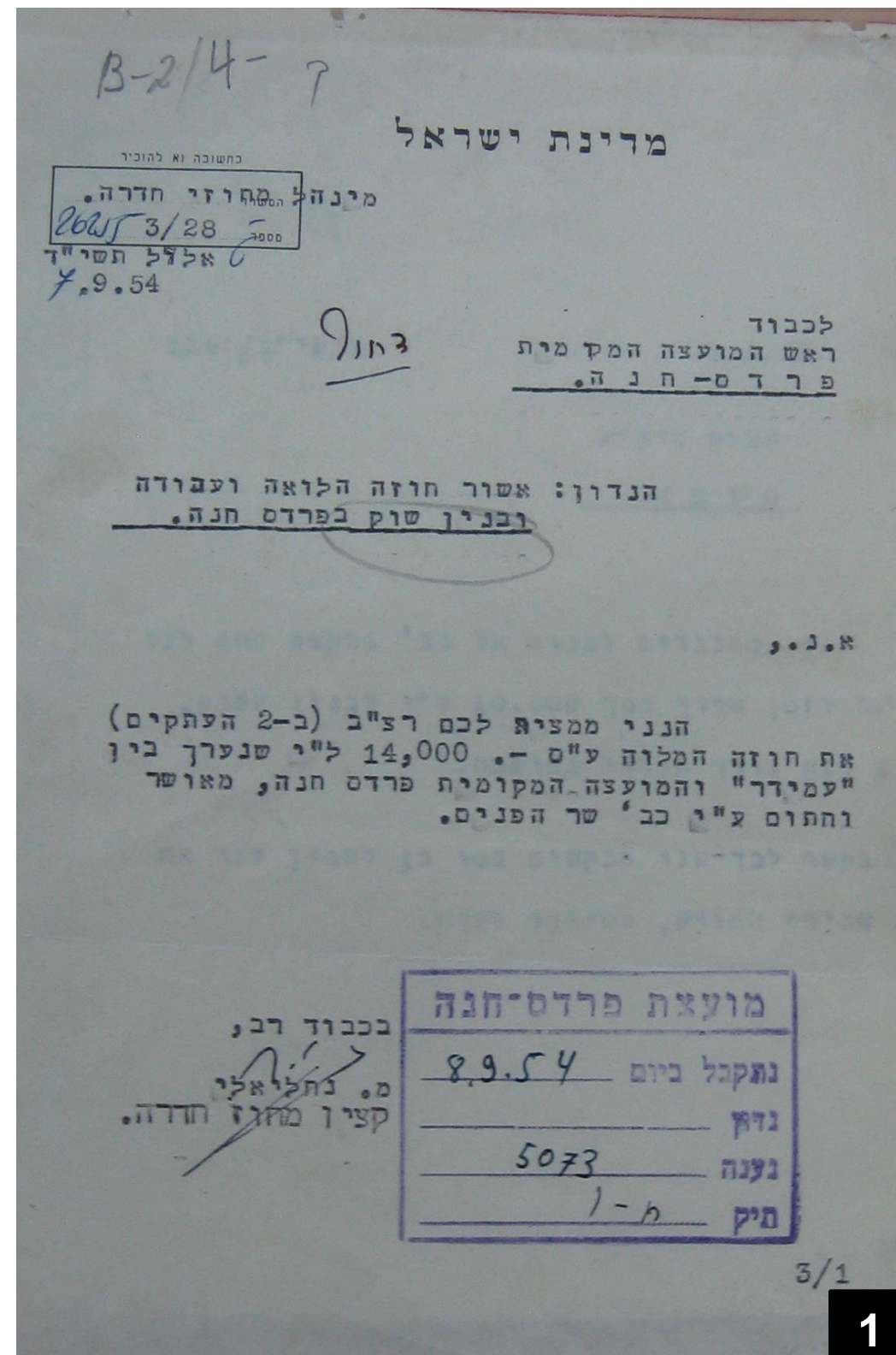
1 בקשה לקבלת חלק נוסף של ההלואה, לאחר גמר השלד
תאריך: 26.8.1954
מקור: ארכיון פרדס חנה

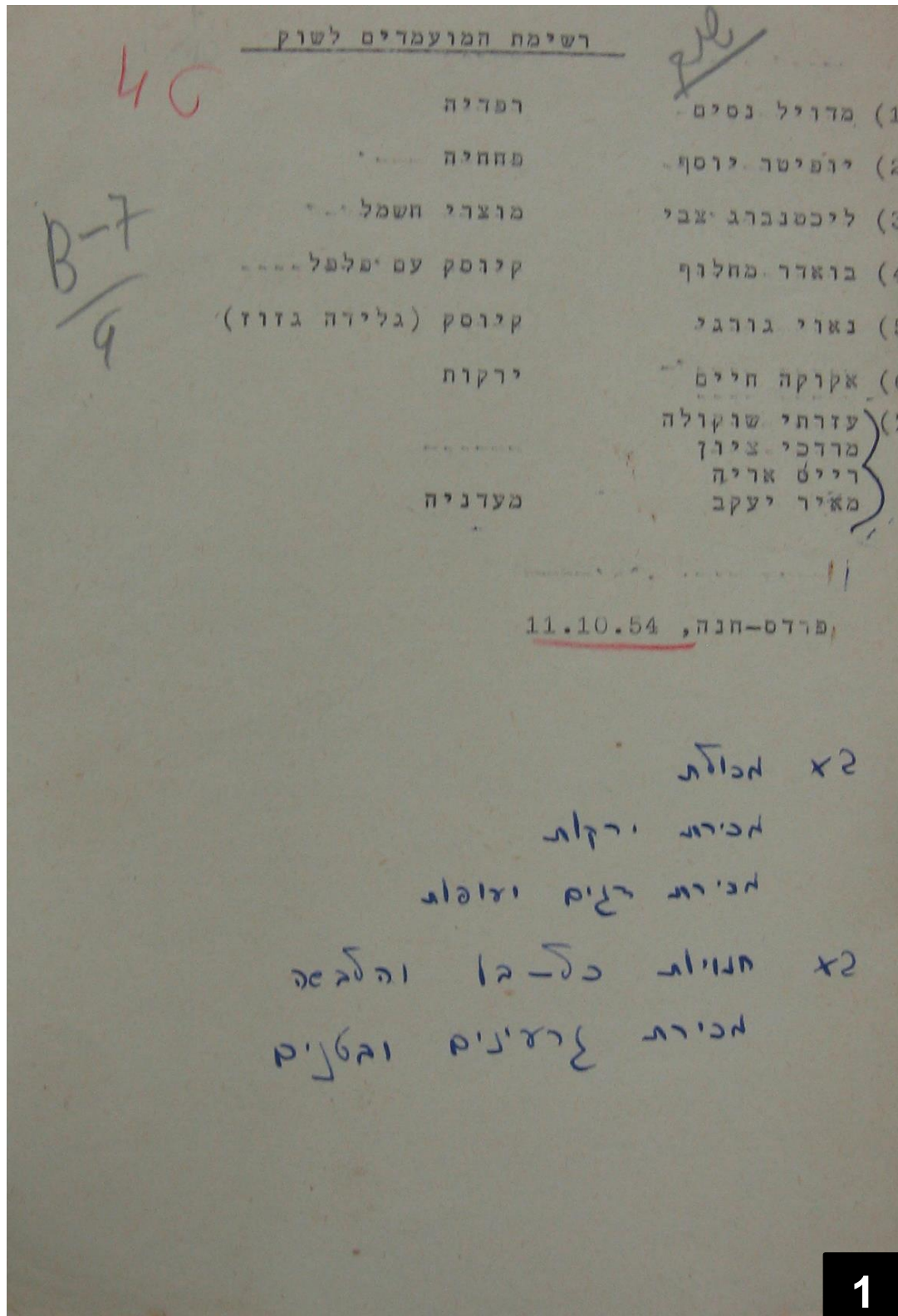
1 מכתב מהמשרד הוטרינרי המחוזי
תאריך: 17.8.1954
מקור: ארכיון פרדס חנה

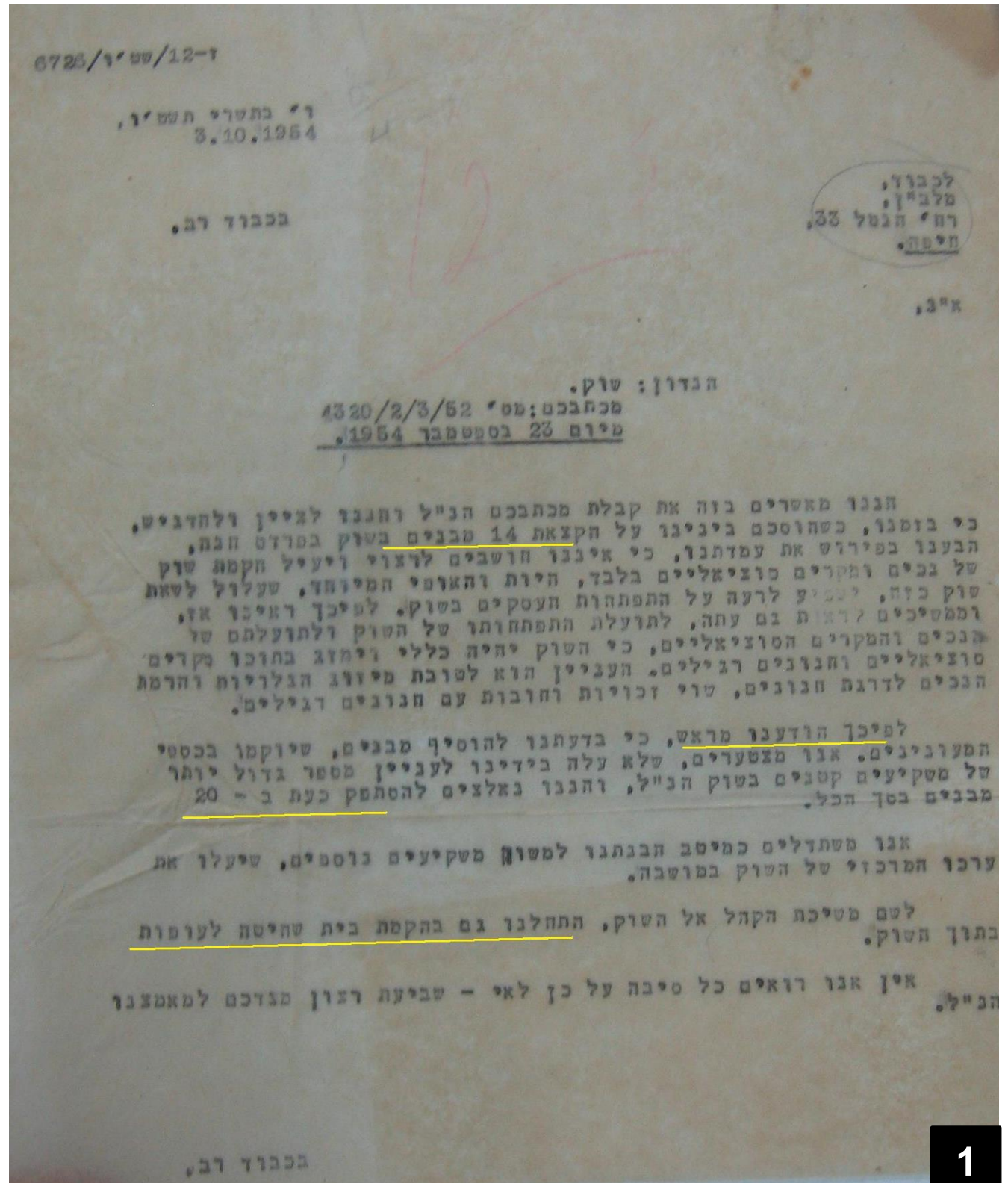
מכתב מ"מלבן" בנוגע לכמות החנויות הנבנות בפועל
 תאריך: 26.9.1954
 מקור: ארכיון פרדס חנה

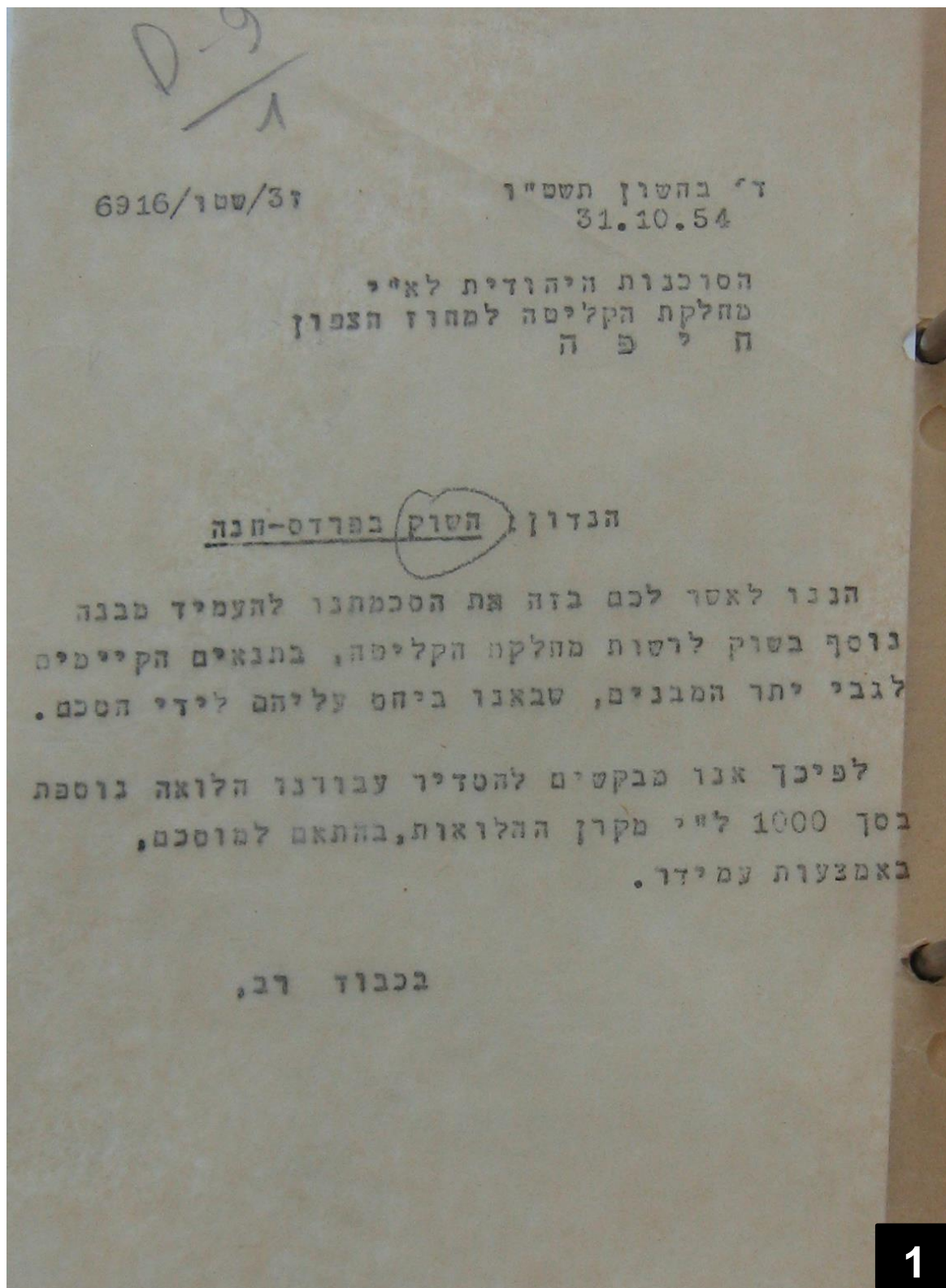
החוזה נחתם על ידי שר הפנים
 תאריך: 7.9.1954
 מקור: ארכיון פרדס חנה

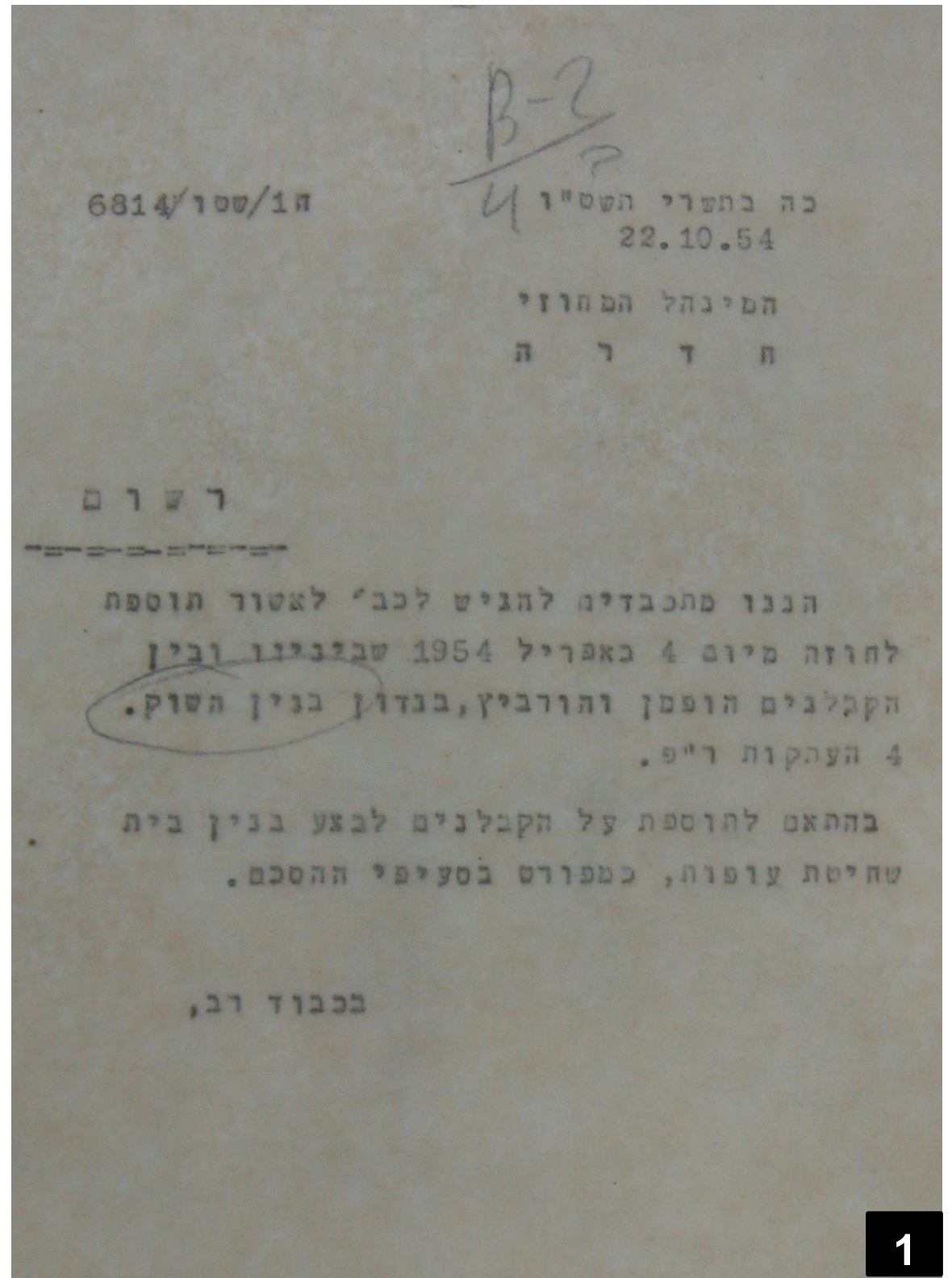
רשימת המועמדים לשוק
 תאריך: 11.10.1954
 מקור: ארכיון פרדס חנה

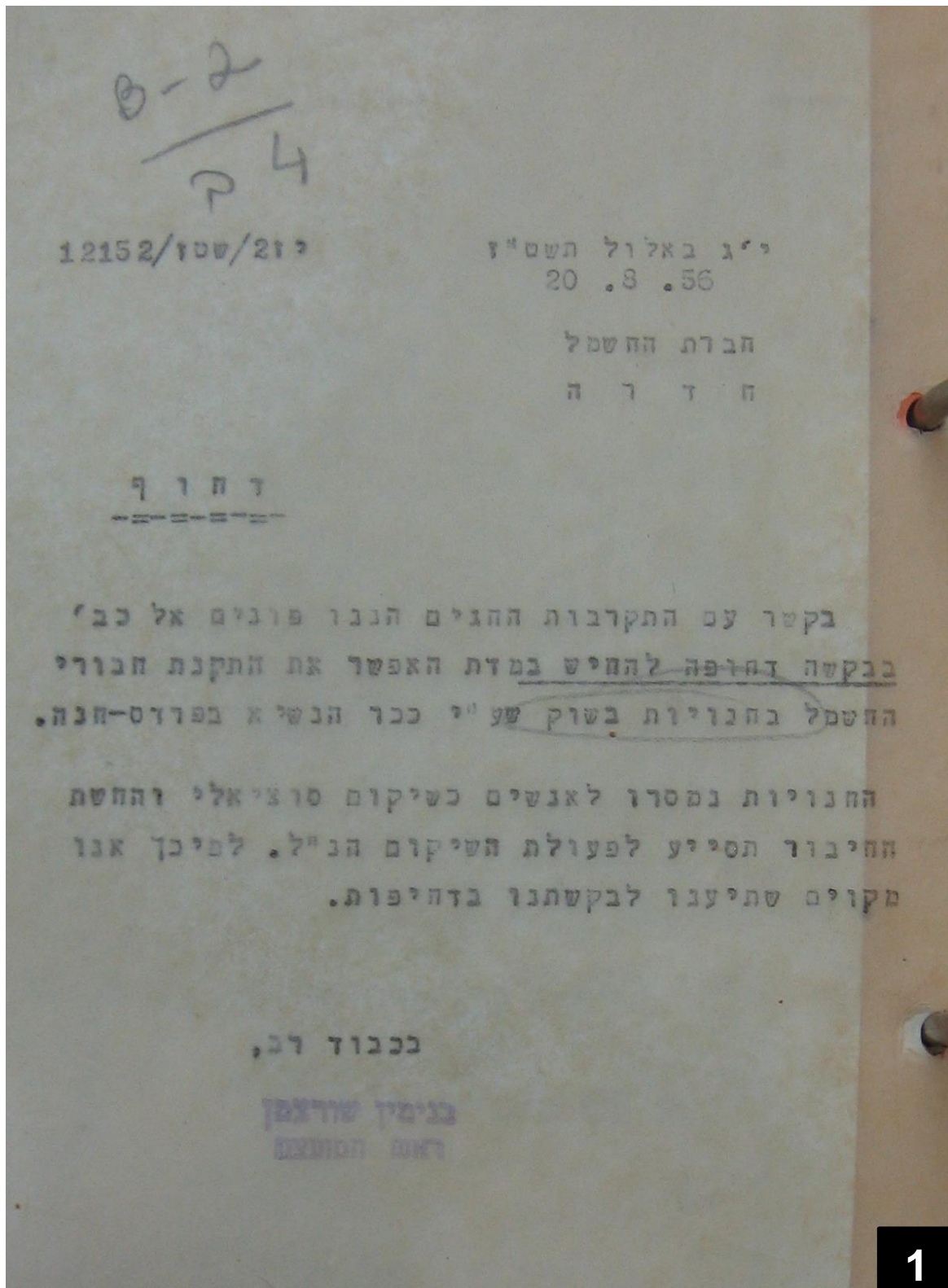
מכתב תשובה למלבי"ן בנוגע לחנויות הנוספות שנבנו
 תאריך: 3.10.1954
 מקור: ארכיון פרדס חנה

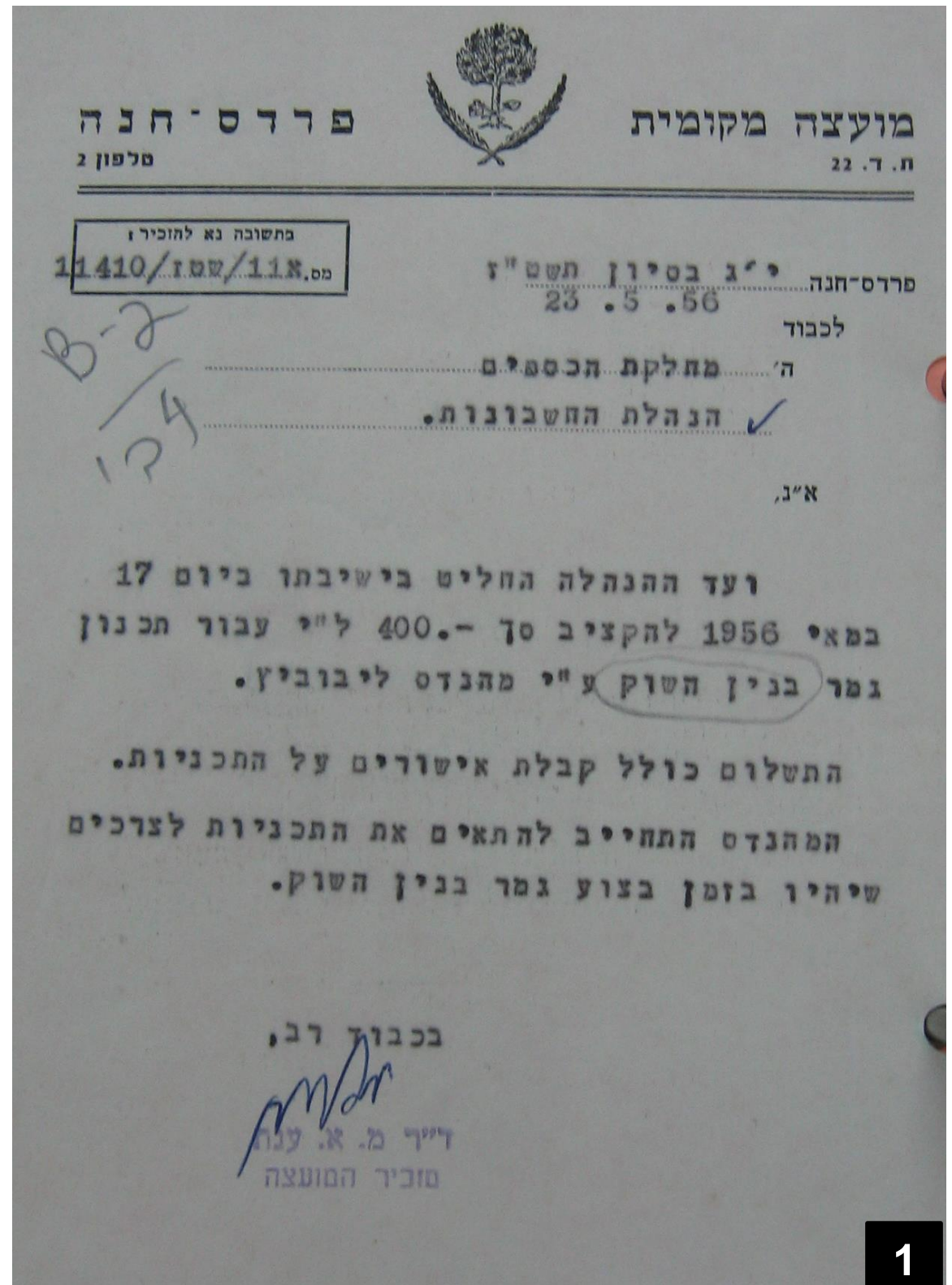
הסוכנות מאשרת הלוואה נוספת של 1,000 ל"י עבור המבנה הנוסף
תאריך: 31.10.1954
מקור: ארכיון פרדס חנה

תוספת לחוזה עם הקבלן: בנין בית שחיטת עופות
תאריך: 22.10.1954
מקור: ארכיון פרדס חנה

בקשה להאצת החיבור לחשמל
 תאריך: 20.8.1956
 מקור: ארכיון פרדס חנה

אישור 400 ל"י נוספות עבור תכנון גמר בנין השוק למהנדס ליבוביץ.
 תאריך: 23.5.1956
 מקור: ארכיון פרדס חנה

40	ציונוב ויתקון אדריכלים אפריל 2012	2.5 מסמכים ותוכניות היסטוריים	2. תיעוד הסטורי	פרדס חנה מבנה השוק הישן	
----	--------------------------------------	-------------------------------	-----------------	----------------------------	--

אנו החת"מ הננו בעלי מלאכה זעירם שלהם כתי מלאכה קטנסנים בשוק החדש. לכל אחד מאתנו הובטח בצורה זו או אחרת בזמן חתימת חוזה החכירה של החנויות הקטנסנות אשר משמשים ככתי מלאכה שלא יהיו בשוק הגדולים הצפויים מראש שיפגוש כ"א מאתנו כדי במקום זה ובדרך זו למצוא את פרנסתו. התפתחות הענינים הוכיח שהקשאים אף גדולים בהרבה מאשר הניחו מראש וכמעט ולא נתן להתפרנס במקום זה, המקום הוא למרות קרבתו למרכז היחסית רחוק מהתנועה ואין כביש שמוביל אליו ולכן בקיץ ובחורף נמנעים הושבי פרדס-חנה ככל האפשר מלגשת לשוק.

כעת הגיעו לאזנינו שמועה שהמועצה המקומית עומדת להשכיר או להחיר להשכיר חנויות נוספות לבעלי מקצוע נוספים, החבר לנו שיהציו אז בכמה מקצועות 2 כתי מלאכה למרת שהאחד כבר לא יכול להחקיים, אנו מביעים בזה בפני המועצה המקומית על כל מוסדותיה את התנגדותנו הנמרצת לדרך זו שהיא מוכרחה להוביל לאסונות ע"י הריסת פרנסתם הצנועה ביותר של בעלי מלאכה זעירים. אנו רואים מחובתנו המוסרית להודיע בזה למועצה המקומית על כל מוסדותיה שאנו מצדנו ננקוט בכל האמצעים האפשריים על מנה למנוע כניסת בעל מלאכה שני באותו המקצועו של עוד ולא מובטח קיומו של הראשון, אולם יחד עם זה אנו תקוה שנכבדי המושבה לא ינהגו בשרירות לב אלא בחבונה ובהחשב עם פרנסתם של כל הושבי המושבה ובהוכס גם בעלי המלאכה הזעירים.

אנו מבקשים את השובתכם והחלטתכם.

31 חיק 15
3.4.10 (10.4.10)
מס' 1000
א.נ. 3/15

בעלי מלאכה זעירים בשוק החדש

1

בעלי מלאכה בשוק מוחים על הכוונה להכניס בעלי מלאכה נוספים באותו המקצוע ללא תאריך (1957)
מקור: ארכיון פרדס חנה

החנה
פרדס-חנה

פרדס-חנה

בתשובה למכתב החתום על ידי כב' (בעלי תאריך, בשם "בעלי מלאכה זעירים בשוק החדש) -

הננו להעמיד את כב' על המצב המשפטי לאמתו:

לפי הסכם בינינו ובין ב"כ הטובנות היהודית לא"י ומלב"ן, בקשר להקמת השוק, הוחלט בפירוש לא להגביל את העסקים בשוק.

אין כל סעיף בתוזי השכירות ולא ניתנה כל הבטחה, המובילה את זכות המועצה בבדון השכרת חנויות בשוק.

יחד עם זאת הגנו להעיר לתשומת לבכם, כי אילו היו כל הושבי פרדס-חנה הותיקים באותה הדעה, שהובעה במכתבכם הנ"ל, היתה נמנעת קליטת עליה בכלל.

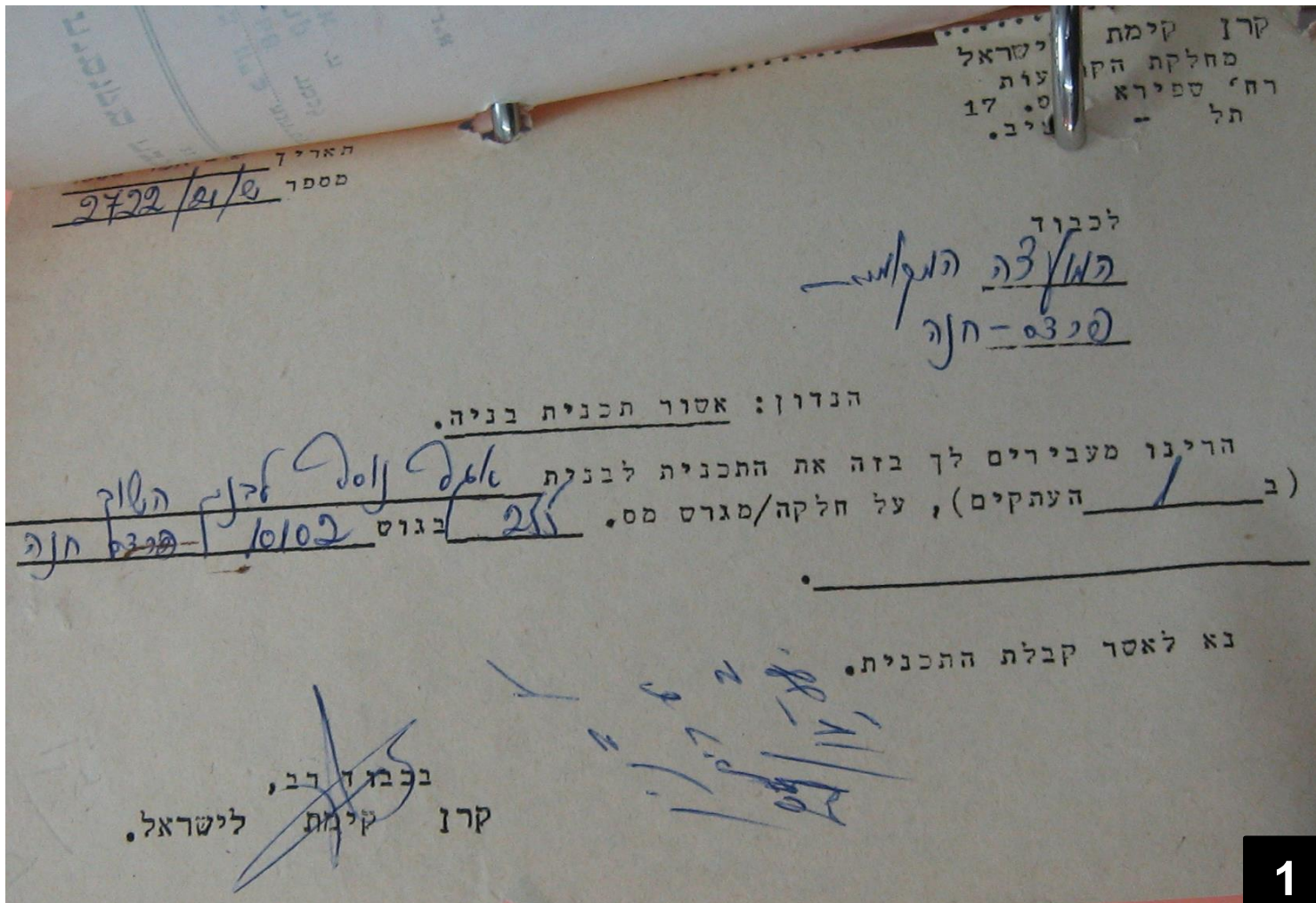
בכבוד רב,

בנימין שורצמן
ראש המועצה

1

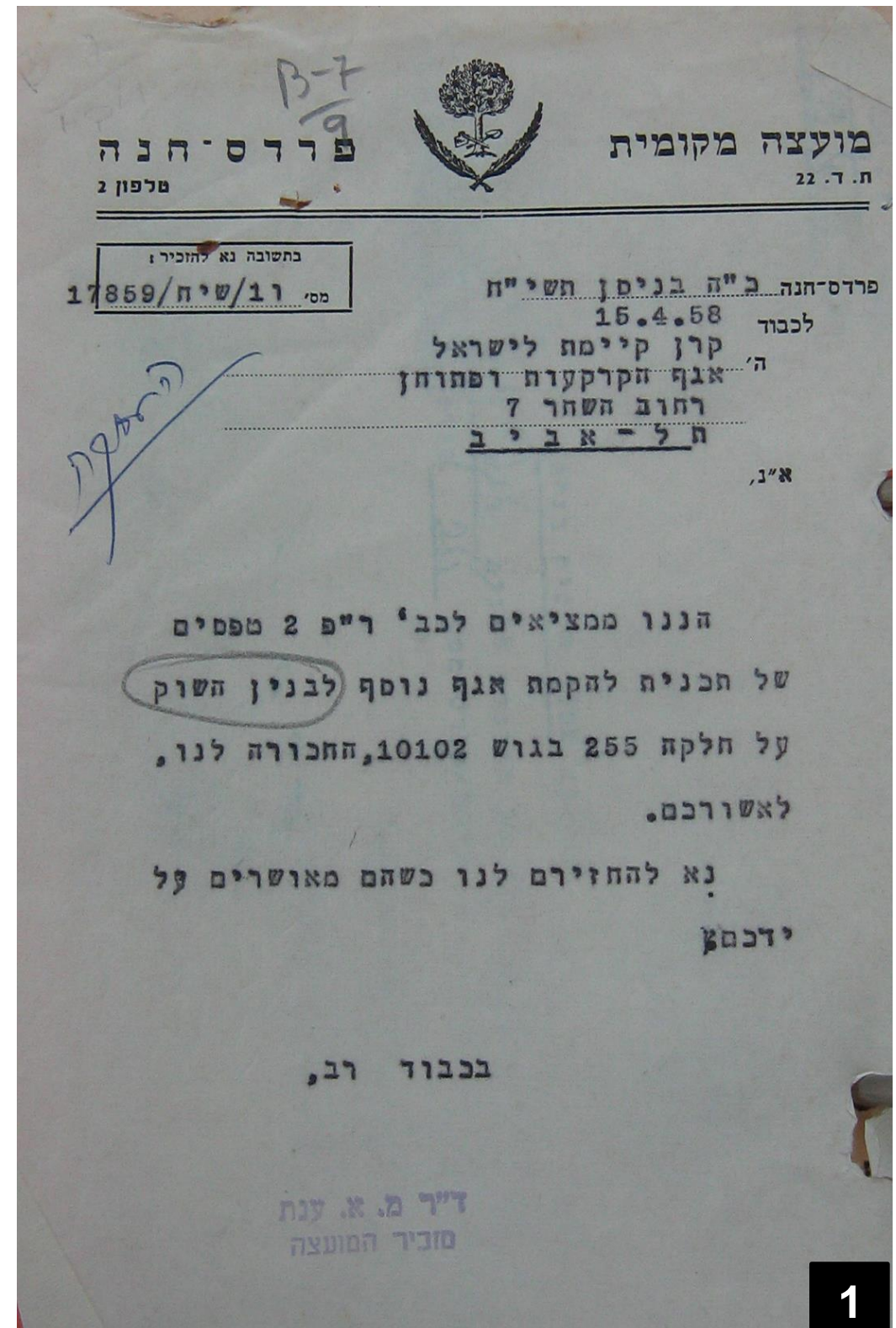
תשובת המועצה לבעלי המלאכה תאריך: 18.6.1957
מקור: ארכיון פרדס חנה

41	ציונוב ויתקון אדריכלים אפריל 2012	2.5 מסמכים ותוכניות היסטוריים	2. תיעוד הסטורי	פרדס חנה מבנה השוק הישן	
----	--------------------------------------	-------------------------------	-----------------	----------------------------	---

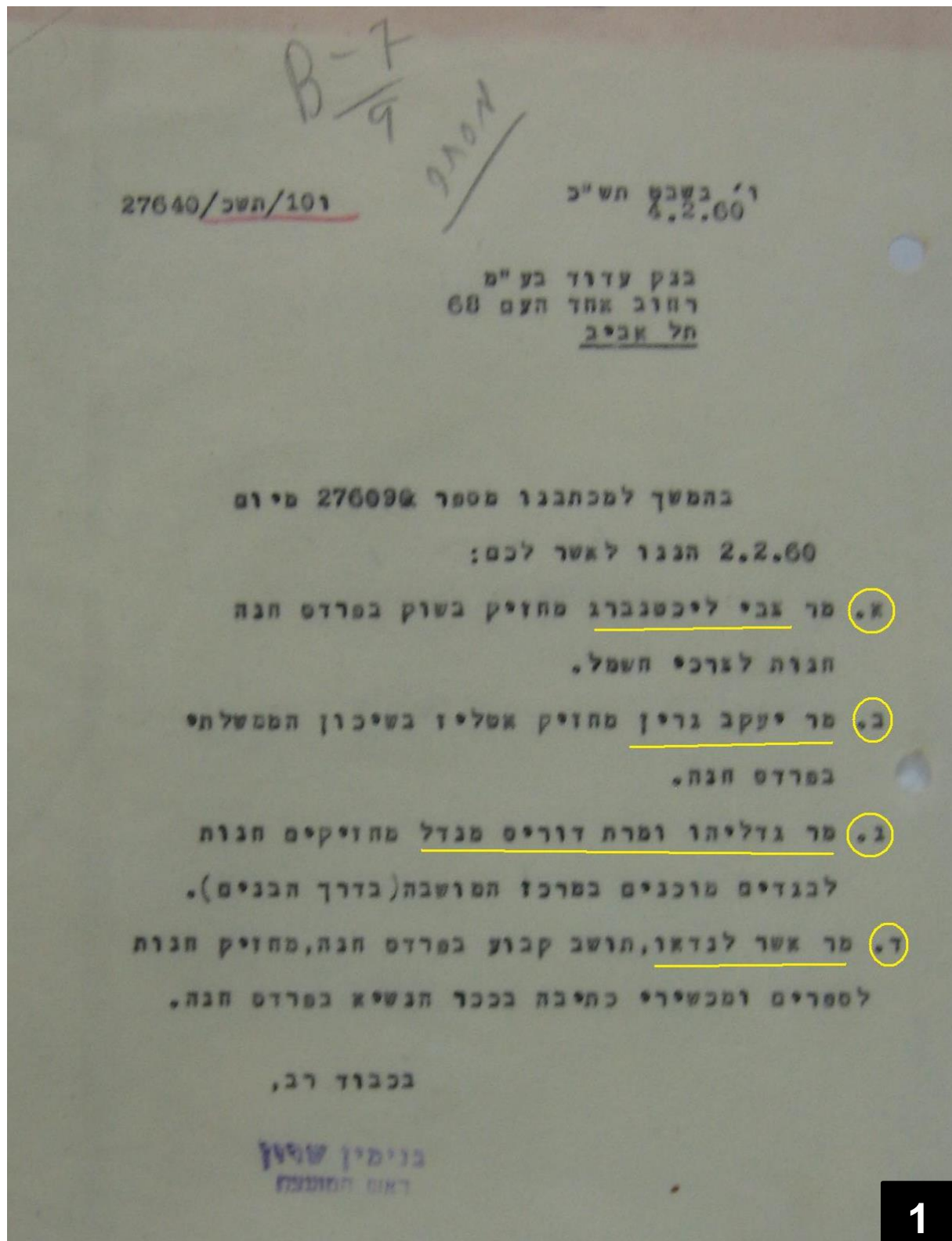
1

קק"ל מאשרת את תכנון האגף הנוסף
 תאריך: 29.5.1958
 מקור: ארכיון פרדס חנה

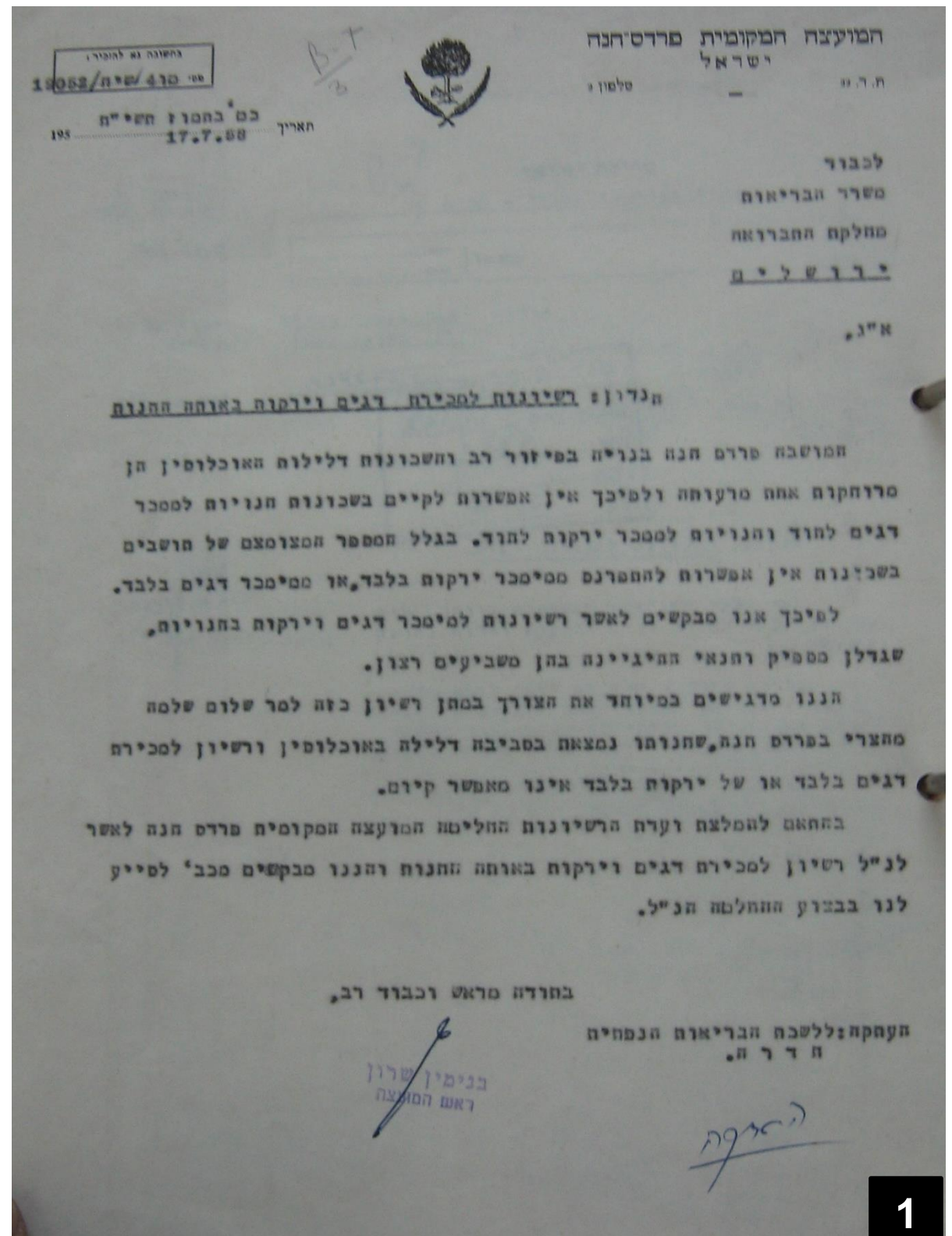

1

מכתב לקק"ל, המבקש את אישורם לתכנון האגף הנוסף
 תאריך: 15.4.1958
 מקור: ארכיון פרדס חנה

מכתב לבנק עדוד המפרט כמה ב עלי חנויות בשוק
 תאריך: 4.2.1960
 מקור: ארכיון פרדס חנה

פניה למשרד הבריאות בבקשה לאשר מכירת דגים וירקות באותה החנות
 תאריך: 17.7.1958
 מקור: ארכיון פרדס חנה

B-7
3

פרדס חנה

טלפון 7002

מועצה מקומית

ת.ד. 22

בתשובה נא להוכיר :

מס' .....

פרדס חנה ט"ז באייר תשכ"ו

לפבד (6.5.66)

ה' משרד החקלאות
הועדה לשיפור שוק הדגים
תל-אביב

הננו ממציאים לכב' את רשימת בעלי עסקים למכירת דגים במושבנו פרדס-חנה.

1.	גרינפלד אריה	שוק מקומי	חנות דגים
2.	פיגנבאום אברהם	רח' החרובים	" "
3.	קומרסלג וולף	שכ' עמידר	" "
4.	זיסמן זלדה	" נוה מרחב	" "
5.	דיקלר פיבל	נוה אשר	" "

בכבוד רב,

1

פירוט בעלי חנויות הדגים בפרדס חנה
תאריך: 6.5.1966
מקור: ארכיון פרדס חנה

B-2
4-17

פרדס חנה

טל. 7002

המועצה המקומית

ת.ד. 22

פרדס חנה י"ב בסיון תשכ"ב

14.6.62

תיק מס. / תשכ"ב

לכבוד מר דוידוביץ

החברה לבניני תעשיה
סדרות הן 33, תל-אביב

העתקה

הננו להביא לתשומת לב כב', כי לרצל גידול האוכלוסיה במושב, עם קליטת העליה הגדולה, אנו מכוונינים להשלים את בנין השוק המרכזי, במרכז המושבה, על ידי הקמת מבנים מסחריים נוספים. כמו כן אנו מעוניינים בהקמת מרכז לביתני מלאכה.

בזמנו אושרה לנו עקרונית, ע"י משרד המסחר והתעשיה, הלואה בגודל של 50 ל"י לכל ממ"ר של בניה, במיסגרת של 150 ממ"ר של בניה.

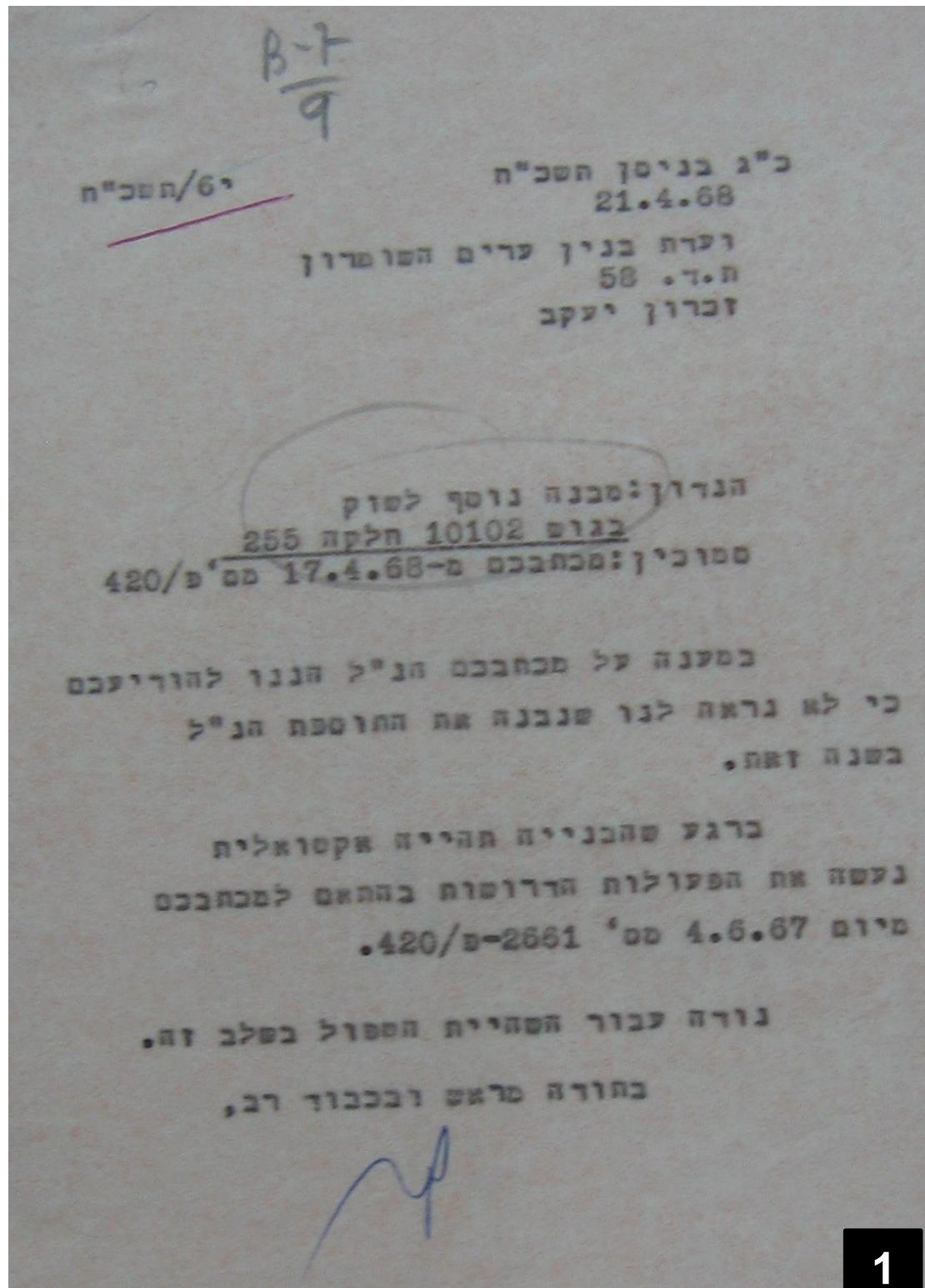
אנו מקווים כי החברה אצאצאאא לבניני תעשיה תמצא חפץ בפיתוח המסחר והמלאכה במושבנו.

בכבוד רב,

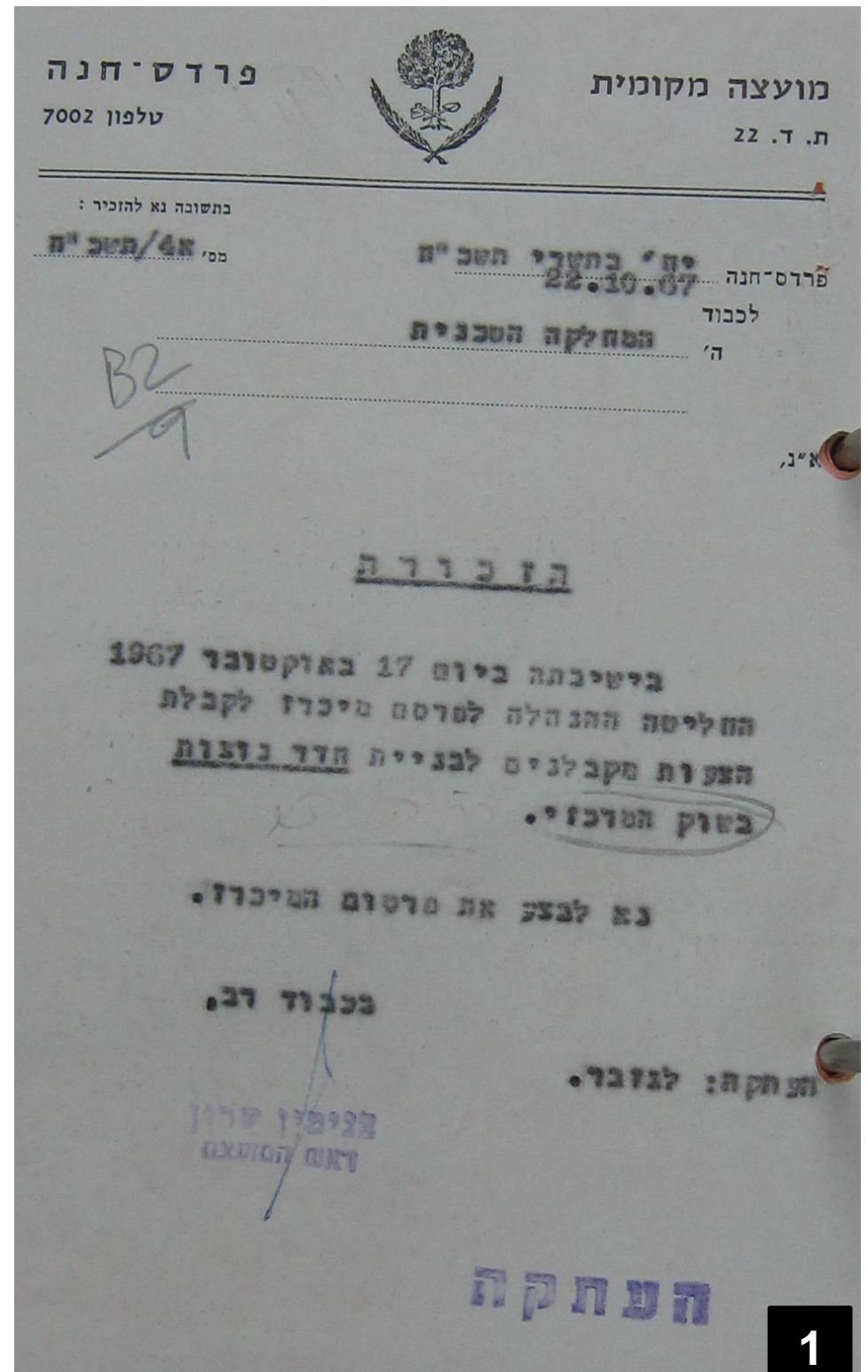
בנימין שרון
ראש המועצה

1

פניה לחברה לבניני תעשיה בנוגע להקמת מבנים מסחריים נוספים בשוק
תאריך: 14.6.1962
מקור: ארכיון פרדס חנה

מכתב לוועדת בנין ערים השומרון, המודיע כי ככל הנראה התוספת לא תיבנה
תאריך: 21.4.1968
מקור: ארכיון פרדס חנה

הוחלט לבנות חדר נוצות בשוק
תאריך: 22.10.1967
מקור: ארכיון פרדס חנה

לכבוד מינהל מקרקעי ישראל
מחלקת הכספים
רח' שמאי 6
ירושלים
א.נ.נ.

כ"ג בשבט תשל"א
18.2.1971
פרדס-חנה - כרכור
תיק מס. 10102/255/597

הנדון: חשבון 25910008 לדמי הכירה ליום 31.2.71
עבור השוק בפרדס-חנה גו"ח מכתבכם 10105/225 אצלכם
או אצלנו 10102/255
סמוכין: מכתבכם מיום 14.1.71.

במענה להביעתכם על סך 2950 ל"י במכתבכם הנ"ל עבור השוק לתקופה 1.8.58 עד 31.2.71 ברצוננו להסב את תשומת לבכם לסעיף 4/7 לפיו פיקא (המינהל) תעשה את ההערכה, והחוכר מסכים לה, ותקבע לפי ההערכה את דמי החכירה המשתלמים בכל מחזור של חמש שנים, בשנה אחרונה של מחזור השנים שקדם למחזור הנדון, או בשנה הראשונה של המחזור הנדון, ותודיע על כך לחוכר. אומנם פיקא רשאית להודיע גם בכל תקופה אחרת, אך התשלום יהיה בתוקפו רק אחרי שליחת ההודעה!

היות ולא קבלנו עד כה כל הודעה וגם לא הביעה כנהוג כלפי כל נכס אחר, לא תחול עלינו עד ליום 14.1.71 כל העלאת מעל לסך - 60 ל"י לשנה. אנו מצרפים איפוא למכתבנו זה את התמורה למניע לכם עבור התקופה הנדונה בסך - 750 ל"י

לגבי קביעת התשלום החדש נבקשכם לקחת בחשבון, כי החנויות בשוק נפטרו לנחמכי מעד לשיקומם. בהתאם לכך נקבע גובה השכר דירה נמוך ביותר. יתר על כן רוב הדיירים נשארים חייבים מרבית השכר או אינם משלמים כלל. להתיחסתכם באהדה לקביעת דמי הכירה בהתאם ליצר המוסכר של החלקה לעתיד אנו מצפים ומודים על כך מראש.

בכבוד רב,
בנימין שרון
ראש המועצה

העתקים: למינהל מקרקעי ישראל
מחוז חיפה
להנהלת חשבונות
לגזבר ✓
לוטסה: מקודת טילוקין מס
על סך - 750 ל"י

1

מכתב לממ"י בנוגע לדמי הכירה
תאריך: 18.2.1971
מקור: ארכיון פרדס חנה

תולדות בוני הבניין – סקירה הסטורית מאת זכריה בן דוד

מבנה חנויות השוק ממוקם בעורף חנויות לב המושבה ברחוב האורנים. (ראה מפות ותצ"א). הרעיון להקים את חנויות השוק גמל בלב ראש המועצה כבר בשנת 1952. ב-31.8.1952 פונה המועצה לחברת פיק"א ומבקשת הלוואה לזמן ארוך, בסך 10,000 ל"י לבנין השוק. כן מבקשת מועצת פ"ח שיכינו החוזה למכירת המגרש המיועד לשוק. (חברת פיק"א מחזיקה במגרשים רבים בפרדס חנה). ב-15.11.1953 מועצת פ"ח פונה למלב"ן, לתאום פגישה עימם ועם נציג הסוכנות היהודית בקשר להקמת החנויות במרכז פרדס חנה. ב-26.11.1953 התקיימה הפגישה בין נציגי מלב"ן ונציגי הסוכנות היהודית ונציגי פרדס חנה. ב-1.12.1953 מועצת פ"ח פונה למלב"ן ומודיעה לה כי המועצה בישיבתה אישרה את נושא הקמת מבני השוק עבור שיקום נכים ומוגבלים בכושר עבודתם, וכי 50% ממספר המבנים ימסרו לאנשים מקומיים ו- 50% למקרי הסעד של בתי העולים (באחריות מלב"ן והסוכנות היהודית). המימון 1,000 ל"י ליחידת חנות, ינתן מקרן מיוחדת למטרה זו לתקופה של 12 שנה ובריבית שנתית 5.5%. בקשר לבחירת המקום לשוק, טיב העסקים בו, והמועמדים לקבלת החנויות, יקבע מועד לפגישה ב-26.12.1953 פגישה בהשתתפות ראש המועצה המקומית מר שוורצמן (שרון) בנימין, העובדת הסוציאלית בפ"ח גב' סולומון, מר לרך מטעם מלב"ן, מר חפץ מהסוכנות היהודית, בקשר לבנין השוק בפרדס חנה.

ס ו כ ם

ייבנו 14 מבנים במקום המיועד לשוק. 14 המבנים יחולקו בין מקרי הסעד של הסוכנות היהודית לאלו של פרדס חנה.

ל ס ו כ נ ו ת ה י ה ו ד י ת

- 2 חנויות מכולת
- 1 חנות לירקות
- 1 חנות לדגים ועופות
- 2 חנויות הלבשה וכלי בית
- 1 חנות לגרעינים
- ס ה " כ 7 חנויות

למועצת פרדס חנה

- 1 חנות לתיקון אופנים
- 1 חנות למוצרי חשמל
- 1 חנות למאפיה ביתית (מעדניה)
- 1 חנות לירקות
- 2 חנויות לבעלי מלאכה
- ס ה " כ 7 חנויות

באם בעתיד יתווספו מבני חנויות, יחולקו כאמור חצי חצי בין אנשי פרדס חנה לאנשי הסוכנות היהודית. ב-5.1.1954 מועצת פ"ח אישרה את תוכן ההסכם עם מלב"ן והסוכנות היהודית בקשר להקמת 14 מבנים בשוק המושבה, שבנייתם תמומן ע"י הלוואה מחברת "ע מ י ד ר". השוק עצמו לא הוגבל למקרים סוציאליים בלבד.

ב-10.1.1954 מועצת פ"ח מודיעה לסוכנות היהודית, כי המחלקה הטכנית של המועצה עובדת על הכנת התכנית לשוק. כאשר התכנית תושלם ותאושר ע"י המועצה, יועברו העתקי התכנית גם לסוכנות היהודית.

ב-20.2.1954 המועצה מאשרת תכנית חנויות השוק. התכנית כללה 20 מבנים. למימון הקמתם של 6 המבנים הנוספים על ה-14 המבנים המיועדים למקרים הסוציאליים, הוחלט לקבל פקדונות או הלוואות מאת המעוניינים בהקמתם בסך 1,000 ל"י – 1,650 ל"י מכל מעוניין.

ב-1.3.1954 מועצת פרדס חנה מבקשת ממלב"ן הלוואה בסך 14,000 ל"י עבור 14 מבני החנויות שייבנו. בחירת המועמדים לקבלת החנויות תיעשה במשותף ע"י לשכת הסעד המקומית, מלב"ן, ומחלקת הקליטה של הסוכנות היהודית. שכר הדירה עבור החנויות בשוק יקבע ע"י המועצה המקומית בשיתוף הסוכנות היהודית ומלב"ן. כל שוכר מבנה חנות, יקבל הלוואה מאת המלב"ן בשעור המקובל. מועצת פ"ח מבקשת לשלוח לה לחתימה ולאישור הממונה על המחוז את חוזה ההלוואה.

ב-10.3.1954 ממלב"ן משיבים כי אושרה ההלוואה למועצה בסך 14,000 ל"י להקמת 14 מבני השוק. ידיעה זו הועברה למר בר אילן מחברת "עמידר" המטפל בסידורים הרשמיים הקשורים במתן הלוואות. יש לפנות אליו. ההלוואה המבוקשת היא לתקופה של 12 שנה וריבית 5.5% לשנה.

ב-15.3.1954 מועצת פ"ח פונה למר בר-אילן מחברת "עמידר" בקשר להלוואה לבנין השוק בפרדס חנה. מבקשים לדעת מה הסידורים הפורמליים בקשר לביצוע ההלוואה המבוקשת.

ב-16.3.1954 המועצה החליטה לצאת במכרז לקבלנים לבצוע בנין חנויות השוק.

ב-21.3.1954 מ. בר-אילן מ- "ע מ י ד ר" מבקש מפ"ח בקשר להלוואה:

- א. אישור מועצת פ"ח לקבלת ההלוואה
- ב. תכנית השטח עם ציון גוש חלקה
- ג. תכנית המבנים

ב-29.3.1954 מועצת פרדס חנה יוצאת במכרז לקבלנים לבנין השוק במושבה
את ההצעות להגיש למחלקה הטכנית עד 14.4.1954
ב-4.4.1954 נחתם חוזה בין מועצת פ"ח לקבלנים הופמן שאול והורביץ בנימין לבנין חנויות
השוק.

ב-7.4.1954 מחלקת הקליטה מחוז הצפון הסוכנות היהודית, מודיעה לראש מועצת פ"ח, כי
החוזה להקמת השוק בפ"ח ערוך ומוכן לחתימה. נא לסור למשרד עמידר.

ב-14.4.1954 נפתחו הצעות של 4 קבלנים :
סולל בונה על סך 21,415.4 ל"י.
קבוצת בנין " נווה " על סך 20,147.3 ל"י.
הופמן שאול והורביץ בנימין על סך 19,404.5 ל"י.
ברוך כהן על סך 19,083.2 ל"י.

הומלץ לקבל הצעתו של ברוך כהן.

ב-27.4.1954 בדיקה נוספת הביאה את המועצה לפסול את הצעתו של ברוך כהן.
לכן הוחלט למסור העבודה לקבלנים הופמן שאול והורביץ בנימין .

ב-11.5.1954 מועצת פ"ח פירסמה מודעה המבשרת על בניית השוק. (ראה מודעה).

באפריל-מאי (משוער) 1954 החלו עבודות הבניה. (ראה תמונה).

ב-18-5-1954 המועצה החליטה לקבל פקדונות ולהקים מבנים עבור 3 מעוניינים:

יצחק לוי
יוסף מטרי
ישראל אלטמן

ב-24.5.1954 פניה למנהל המחוזי בחדרה בקשר לחוזה לבנין חנויות השוק .
העבודה תבוצע ע"י הקבלנים הופמן שאול והורביץ בנימין .
העבודה תמומן ע"י הלוואה מחברת " עמידר בסך 14,000 ל"י , וע"י הלוואה נוספת של
5,000 ל"י באמצעות משרד הדתות להקמת בית שחיטת עופות בשוק הנ"ל.
בסך 14,000 ל"י תוקמנה 14 חנויות קטנות שתושכרנה לנכים ומקרים סוציאליים, בהתאם
להסכם שבין המועצה ומלב"ן ומחלקת הקליטה של הסוכנות היהודית.
תנאי הלוואה נוחים.ההלוואה תסולק בשיעורים במשך 12 שנה, בריבית 5.5% לשנה.
המועצה המקומית פ"ח מעוניינת בהקמת השוק למטרת שיקום נכים, וכן לסייע לסוכנות
לחסל את מחנה הנכים בבית העולים פרדס חנה.

המושבה פ"ח מקבלת עליה לקלוט 14 משפחות נכים ע"י הקמת השוק הנ"ל, כאשר 7
משפחות מהן עדיין גרות במחנה העולים , ואילו 7 המשפחות האחרות , הם בטיפול מלב"ן,
גרות במעברות ושיכונים במושבה.

מועצת פ"ח מבקשת את אישור החוזה עם הקבלנים הופמן שאול והורביץ בנימין.

ב-29.6.1954 מועצת פ"ח החליטה לקבל פקדונות ולהקים מבנים עבור 2 מעוניינים :

סעדיה גברא

אריה איטונין

בנתיים ישראל אלטמן התחרט על הקמת המבנה בשוק ושכר מאת המועצה את המבנה
שהוקם לא מכבר בכיכר הנשיא, ואשר נתפנה ע"י שוכרו הקודם.
לפיכך נשאר עוד 2 מבנים עבור מועמדים מעוניינים.

ב-25.7.1954 מועצת פרדס חנה מודיעה לחברת, עמידר ' כי למחרת 26.7.1954 יוצקים את
הגג של חנויות השוק. עמידר מתבקשת לשלוח את המהנדס שלה להיות נוכח בעת העבודות
הנ"ל.

ב-3.8.1954 בישיבת מועצת פ"ח הוחלט לקבל פקדונות ולהקים מבנים בשוק עבור 2

מעוניינים

מינס שלמה

גוזיק ש.

יצחק לוי, סעדיה גברא, אריה איטונין שילמו פיקדונותיהם ופתחו עסקיהם בשוק.
מינס שילם הפקדון וטרם פתח עסקו.

נתגלו קשיים בקשר לסעדיה גברא, וגוזיק ש. , וחוויותיהם שהוקמו מלכתחילה עבורם ,
הובטחו בנתיים לסוכנות היהודית, המעוניינת להעמידן לרשות בעלי מלאכה מהמעמד
הבינוני, בעלי הון מוגבל, הנמצאים כעת בחו"ל, ומועמדים לעליה לארץ.

ב-17.8.1954 מהוטרינר הראשי בחדרה למועצת פ"ח.

אין לאשר חנות שתמכור דגים, ירקות ופירות גם יחד.

ב-26.8.1954 מועצת פרדס חנה מודיעה לחברת עמידר כי סיימו את בנין השלד של המבנים
בשוק, ויציקת הגג כבר הסתיימה.

לכן המועצה מבקשת תשלום נוסף על חשבון הלוואה מסך 14,000 ל"י.

(עד עתה קיבלה מועצת פ"ח רק תשלום אחד בסך 3,500 ל"י. צריך לבצע תשלום לקבלנים,
לכן מבוקש הכסף.

ב-7.9.1954 קצין מחוז חדרה שולח למועצת פ"ח 2 עותקים של חוזה המלווה בסך 14,000

ל"י שנערך בין עמידר למועצת פ"ח, מאושר וחתום ע"י שר הפנים.

ב-23.9.1954 מלב"ן פונה למועצת פ"ח וטוענת שסוכם כי בשוק ייבנו 14 חנויות לפי המפרט:

- 2---חנויות מכולת
- 2---חנויות לירקות
- 1---חנות דגים ועופות
- 2---חנויות הלבשה וכלי בית
- 1---חנות לגרעינים וממתקים
- 1---חנות לתיקוני אופניים
- 1---חנות לצרכי חשמל
- 1---חנות למאפיה בייתית
- 1---חנות קיוסק מזנון
- 2--- מבנים למטרת בעלי מלאכה
- ס ה " כ 14 חנויות

הנה עתה נודע כי המועצה בונה 20 מבנים במקום 14, שסוכם עליהם בזמנו. מלב"ן מקווה שהמועצה תמסור את 6 המבנים הנוספים לנצרכי מלב"ן.

ב-3.10.1954 מועצת פ"ח משיבה למלב"ן. לא טוב שהשוק יאוייש רק באנשים נכים ומוגבלים. רצוי שגם חנוונים בריאים ומושלמים יהיו בו, למען תדמית חיובית לשוק. מועצת פ"ח מחפשת משקיעים נוספים שיהיו מוכנים להשקיע בשוק. מועצת פ"ח החלה בהקמת בית שחיטה לעופות.

11.10.1954 רשימת המועמדים לשוק:

- מדוויל ניסים--- ר פ ד י ה
- יופיטר יוסף--- פ ח ח י ה
- ליכטנברג צבי--- מ ו צ ר י ח ש מ ל
- בואדר מכלוף--- קיוסק עם פלפל
- נאוי גורג'י--- ק י ו ס ק (גלידה, גזוז).
- אקוקה חיים--- י ר ק ו ת
- עזרתי שוקורולה--- ק י ו ס ק
- מרדכי ציון--- ???
- רייס אריה--- י ר ק ו ת
- מאיר יעקב--- מ ע ד נ י ה (מאפיה ביתית).

ב-22.10.1954 מועצת פ"ח פונה למנהל המחוזי בחדרה, ומגישה לאישור תוספת לחוזה מיום 4.4.1954 בין מועצת פ"ח לקבלנים הופמן שאול והורוביץ בנימין בנידון בנין השוק.

בהתאם לתוספת, על הקבלנים לבצע בנין בית שחיטה לעופות.

ב-31.10.1954 מועצת פ"ח פונה לסוכנות היהודית ומאשרת את הסכמתה להעמיד מבנה חנות נוסף לרשות הסוכנות היהודית. מועצת פ"ח מבקשת הלוואה נוספת של 1,000 ל"י.

ב-10.1.1955 מפגש בין נציגי הסוכנות היהודית, מלב"ן, מועצת פ"ח.

אושרו לקבלת חנות בשוק לאנשים הבאים:

- מאיר יעקב--- ס נ ד ל ר י ה
- ליכטנברג צבי--- מוצרי חשמל
- מדוויל ניסים--- מ ז ר ו נ י ה (ר פ ד י ה)
- יופיטר יוסף--- פ ח ח י ה
- רייס אריה--- י ר ק ו ת
- עזרתי שוקורולה--- ק י ו ס ק
- בואדר מכלוף--- פ ל פ ל , פ י ת ה

מרדכי ציון---לא התקבל

נאוי גורג'י---נפסל

ב-18.3.1955 המועמדים של הסוכנות היהודית לקבלת חנות בשוק הם:

- זלטר יואל--- חנות לגרעינים, מספר 1
- פיטר פייבל--- חנות לעופות, מספר 7
- אג'י שמואל--- חנות לדגים מספר 8
- אשר בוקו--- חנות כלבו מספר 9
- ישראל אלברט--- חנות לירקות מספר 11
- בוקובסקי חיים--- חנות מכולת מספר 12
- מסיקה חוטי--- חנות מכולת מספר 14

7 מועמדי לשכת הסעד פרדס חנה לקבלת חנות בשוק הפך

יופיטר יוסף--- פחחיה חנות מספר 2

מאיר יעקב--- סנדלר חנות מספר 3

מדוויל ניסים -- רפד חנות מספר 4

ליכטנברג צבי--- חשמלאי חנות מספר 5

בואדר מכלוף--- מזנון מזרחי, חנות מספר 6

עזרתי שוקורולה--- קיוסק. חנות מספר 10

רייס אריה--- ירקות, חנות מספר 13

ב-9.6.1955 מועצת פ"ח פונה למלב"ן להלוואה נוספת של 2,000 ל"י עבור
2 מבנים נוספים בשוק.

ב-17.5.1956 מועצת פ"ח מחליטה להקציב 400 ל"י עבור תכנון גמר בנין השוק ע"י
המהנדס ליבוביץ.

ב-23.5.1956 אל מחלקת הכספים , הנהלת חשבונות מועצת פ"ח
מוקצבים 400 ל"י לתכנון גמר בנין השוק. התשלום כולל קבלת אישורים על התכניות.

ב-20.8.1956 בנימין שרון ראש מועצת פרדס חנה . פונה לחברת החשמל ומבקשם להחיש
את חיבור החשמל לחנויות השוק.

החנויות נמסרו לאנשים כשיקום סוציאלי, והחשת חיבור החשמל יסייע לשיקום הנ"ל.

ב-25.11.1956 חיבור חנויות השוק לוואדי (ביוב).

ב-15.4.1958 פניה לקק"ל בצרוף 2 עותקים של תכנית להקמת אגף נוסף לבנין השוק על
אותה חלקה.

מבקשים את אישור קק"ל לכך.

ב-29.5.1958 קק"ל מאשרת

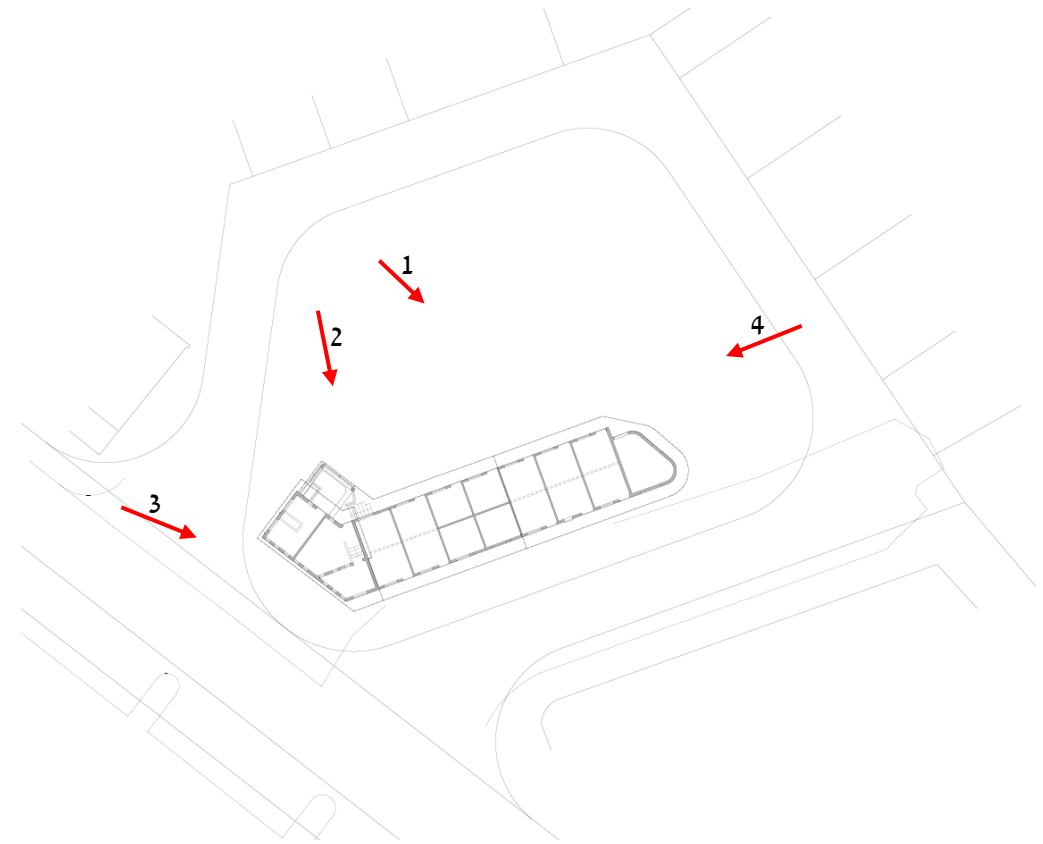
האגף החדש כולל 6 חנויות.

1. מבט אל החלק המזרחי של החזית הצפונית

2. מבט אל משטח הפריקה והטעינה בחזית הצפונית.

4. מבט אל הקצה המזרחי המעיגל של הבניין.

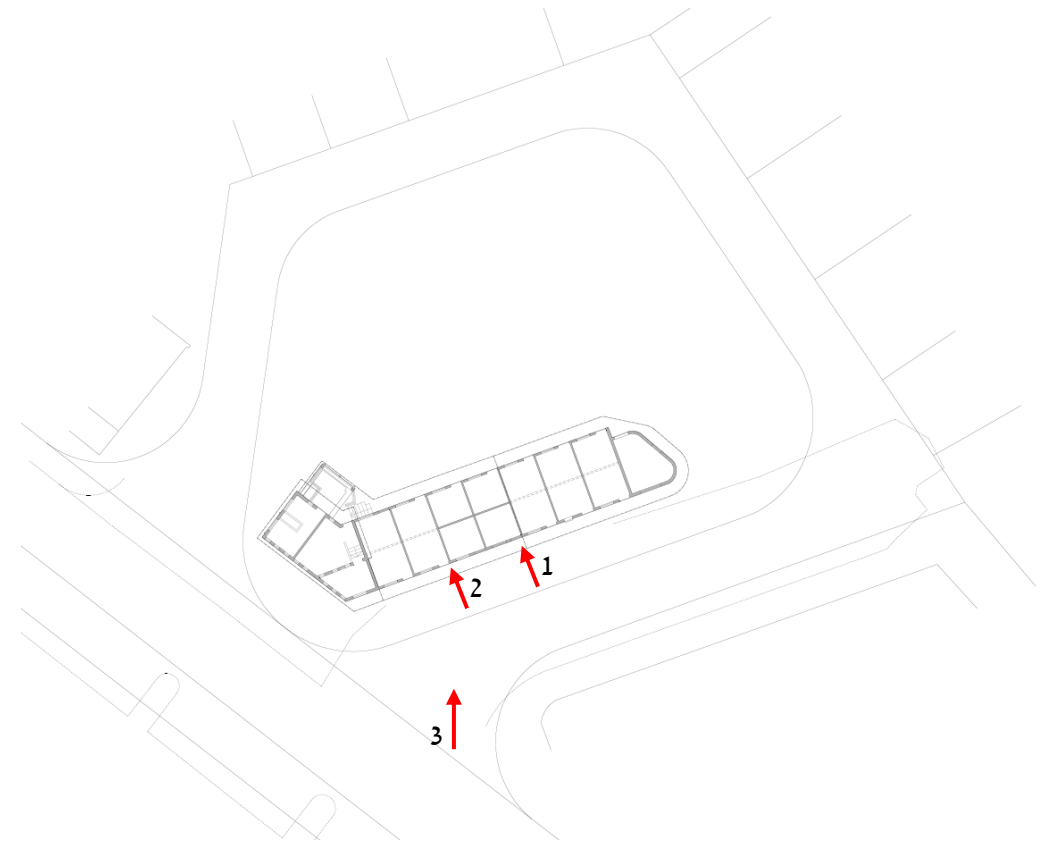
3. מבט אל הפינה המערבית של הבניין

2. מבט אל דלת חנותו הישנה של הפחח בחזית הדרומית.

1. מבט אל דלת חסומה בבלוקים בחזית הדרומית.

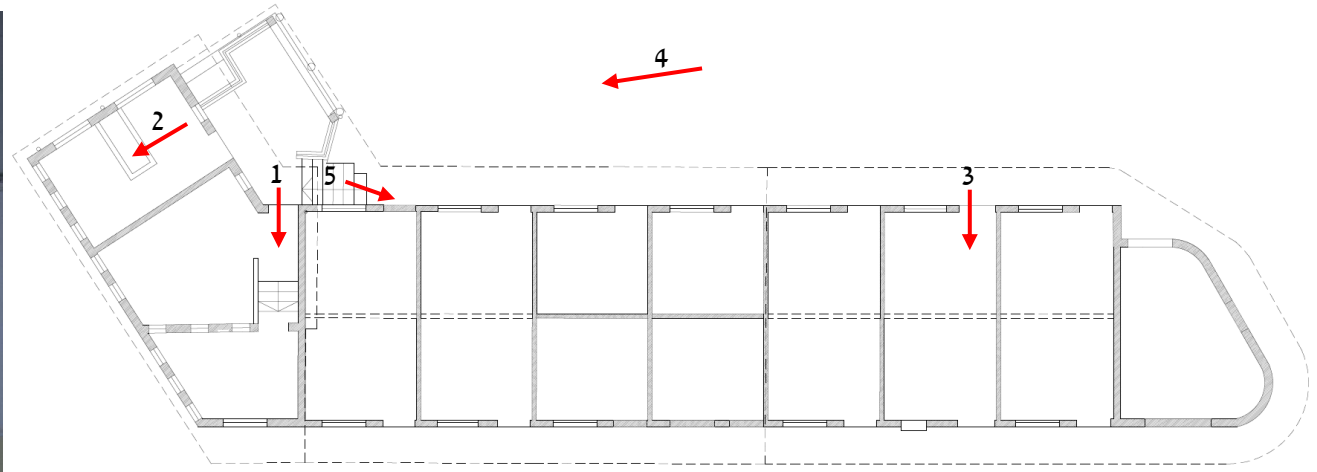
3. החזית הדרומית

2. מבט במשחטת העופות הישנה

1. מבט אל המדרגות למפלס העליון

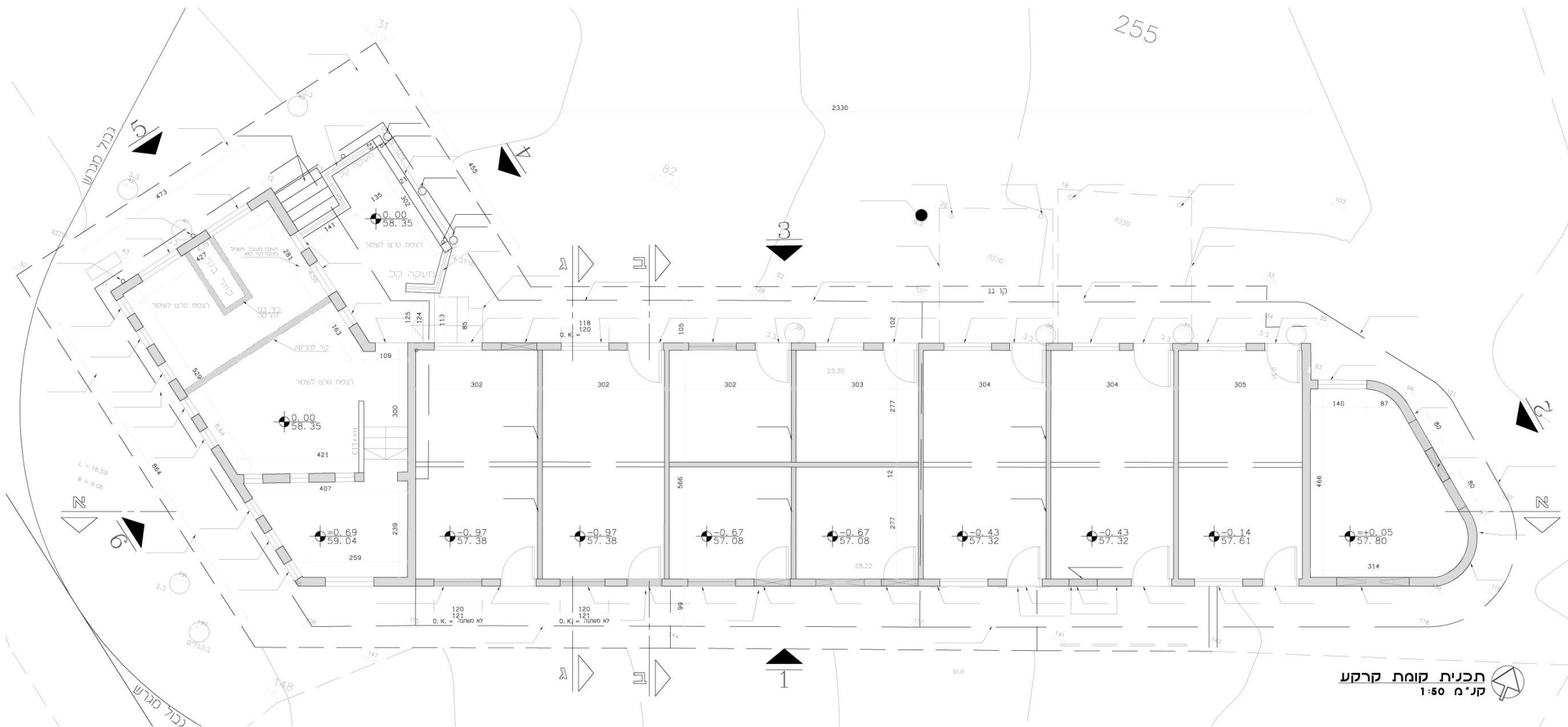
5. פרט משרביית בטון בפתח עליון אפייני

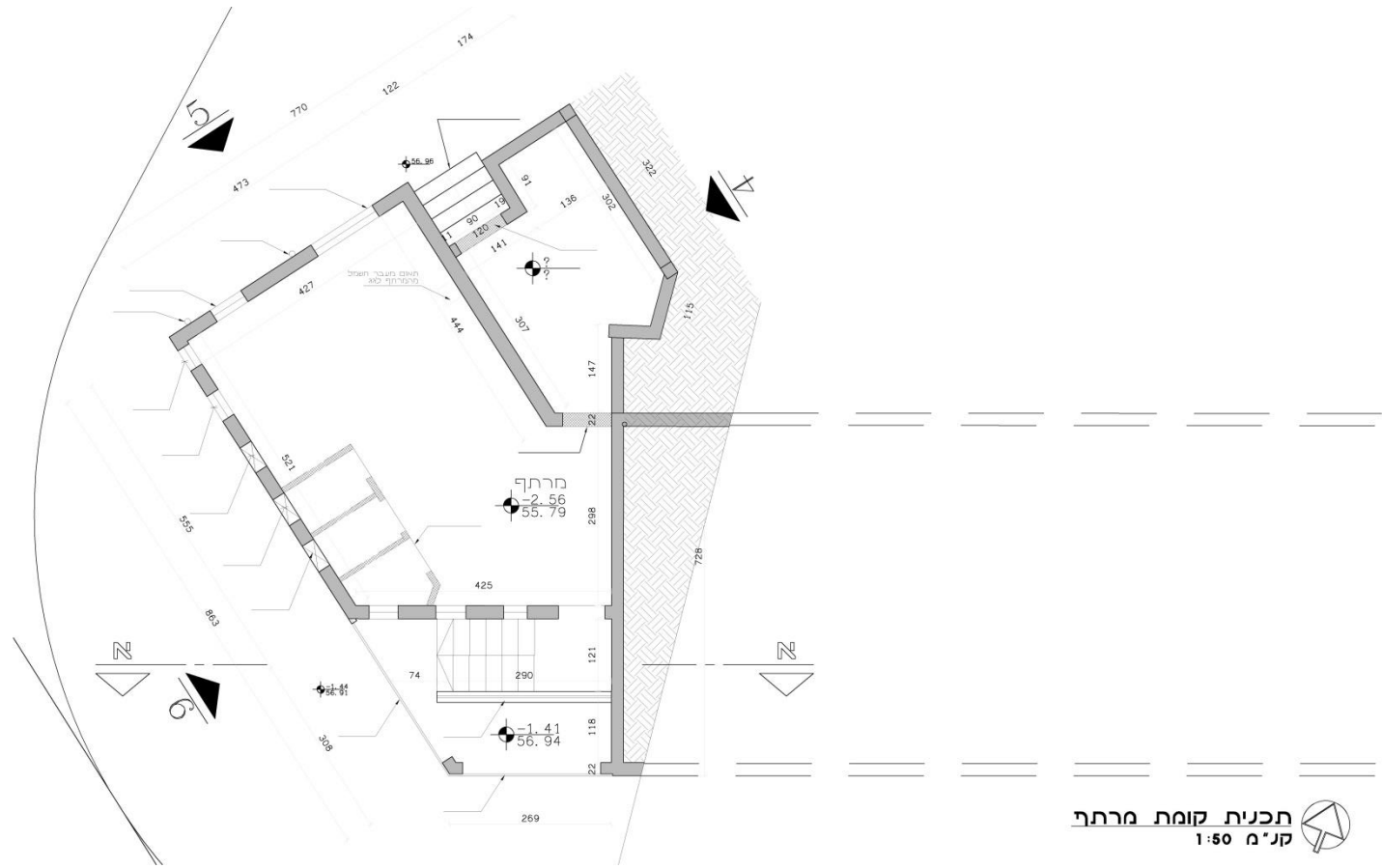
4. מבט דרומה בחנות אפיינית.

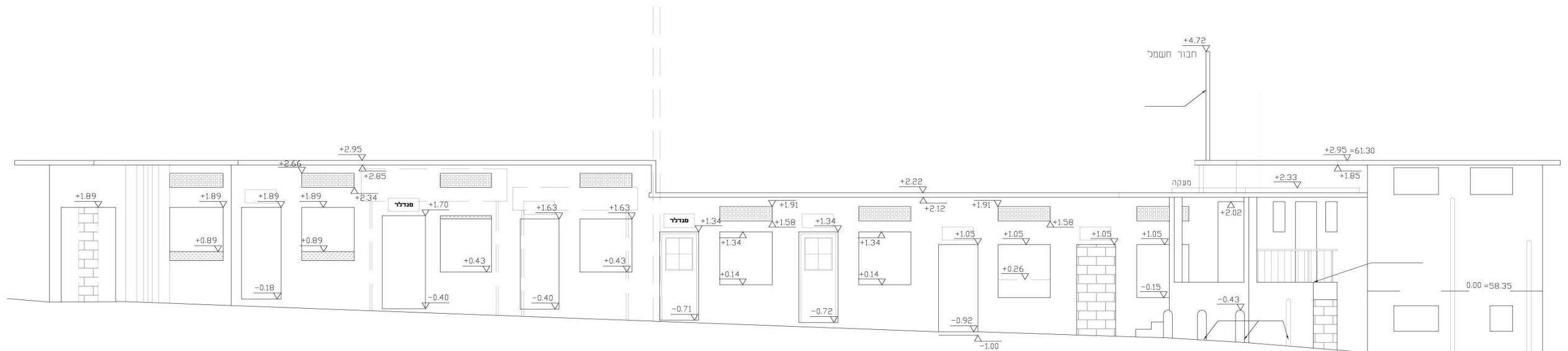
3. מבט מצפון מזרח אל איזור ההטענה.

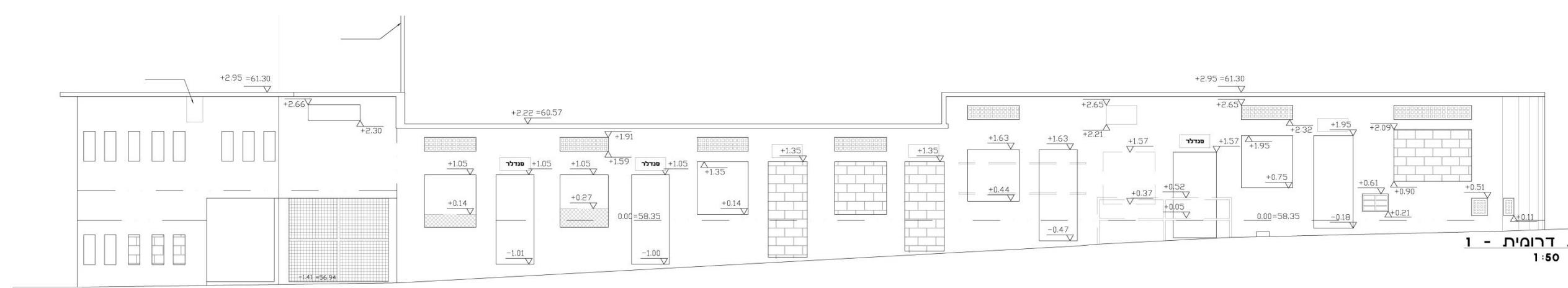
תכנית קומת קרקע
קנ"מ 1:50

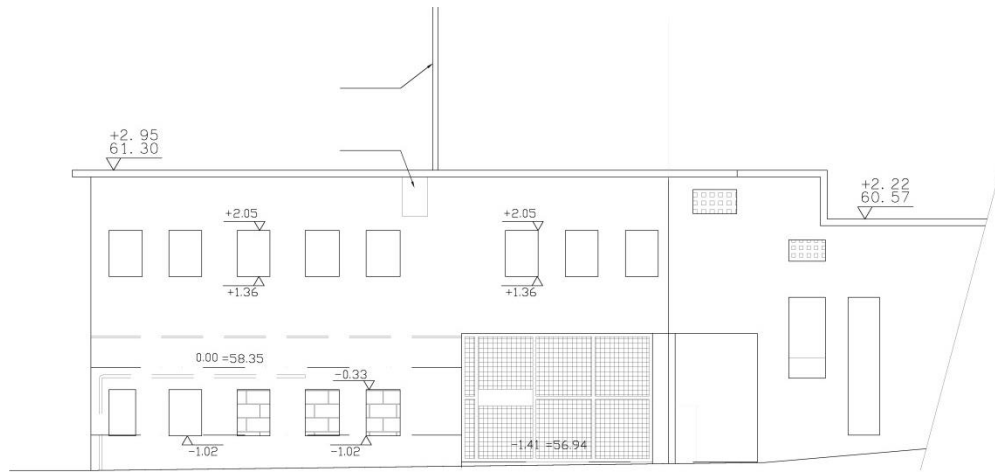
תכנית קומת מרתף
קנ"מ 1:50

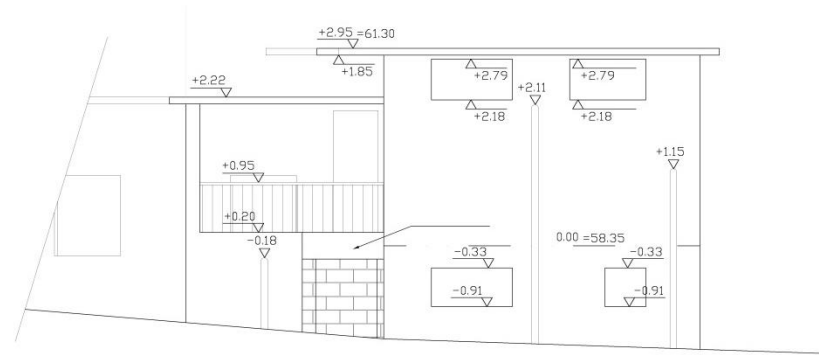
חזית צפונית - 3
קנ"מ 1:50

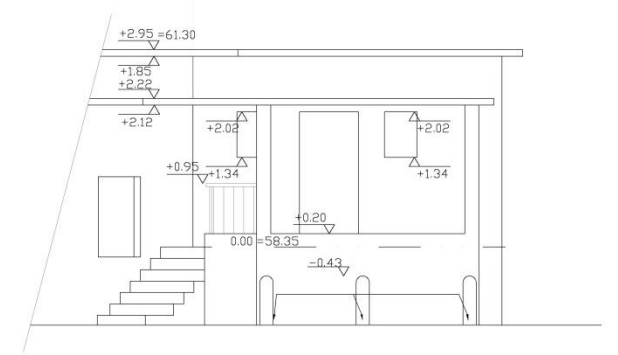
חזית דרומית - 1
קנ"מ 1:50

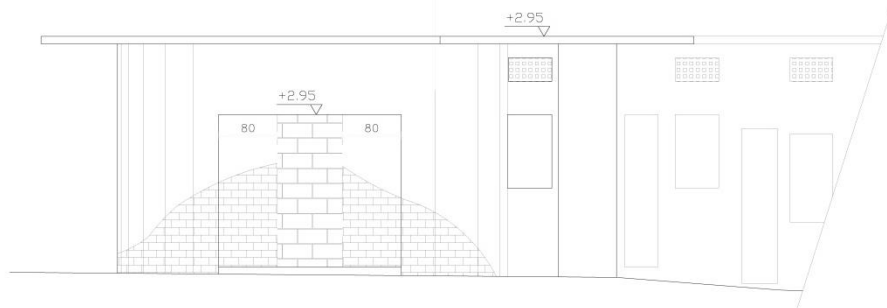
חזית דרום מערבית - 6
קנ"מ 1:50

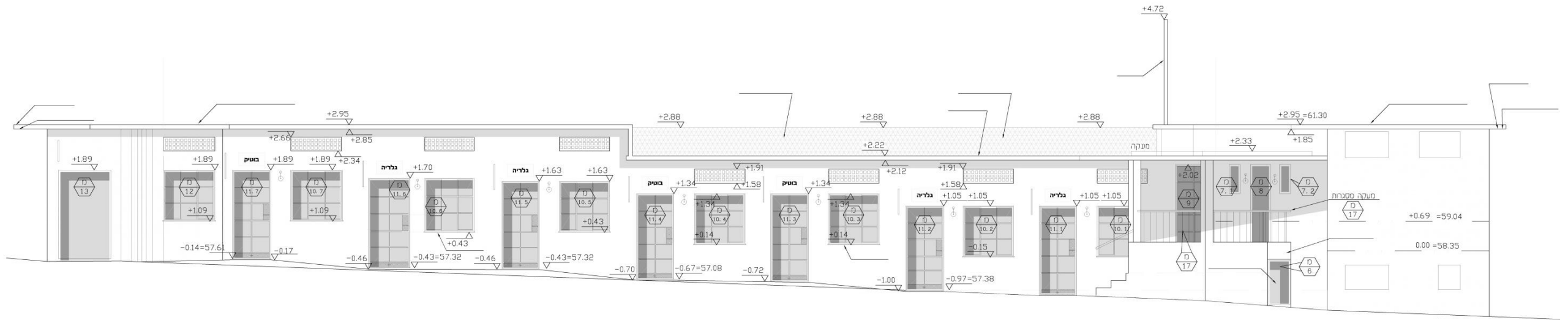
חזית צפון מערבית - 5
קנ"מ 1:50

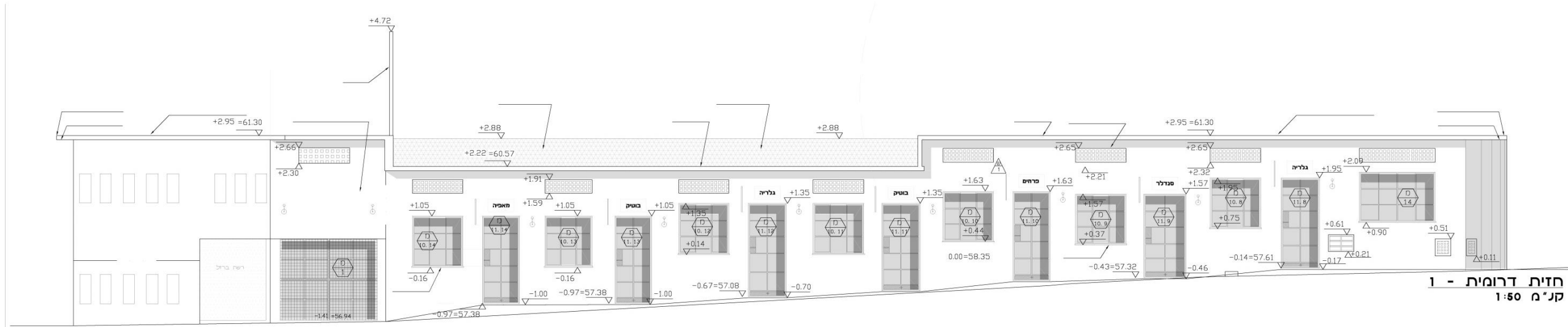
חזית צפון מזרחית - 4
קנ"מ 1:50

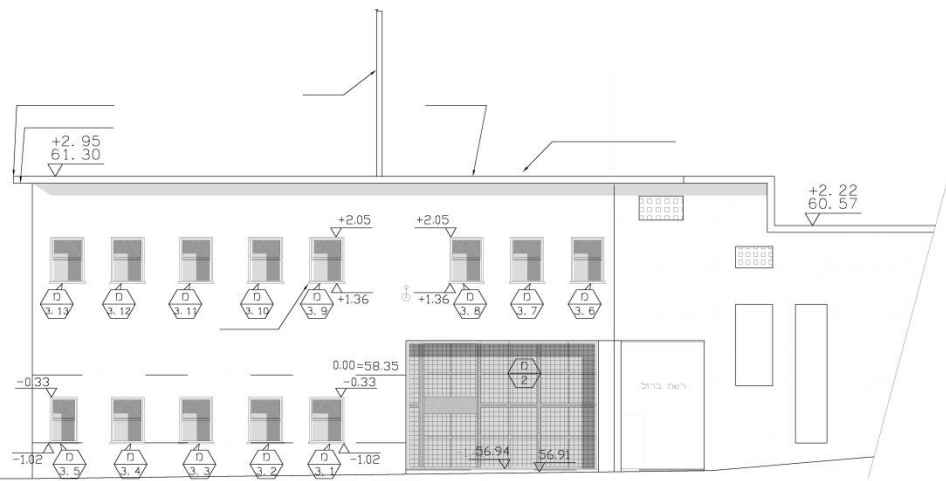
חזית מזרחית - 2
קנ"מ 1:50

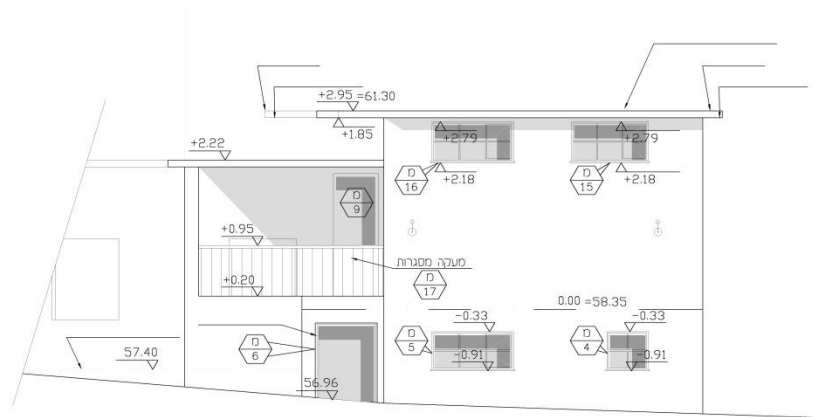
חזית צפונית - 3
קני"מ 1:50

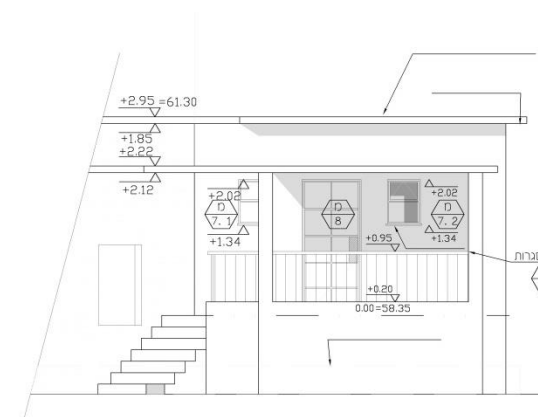
חזית דרומית - 1
קני"מ 1:50

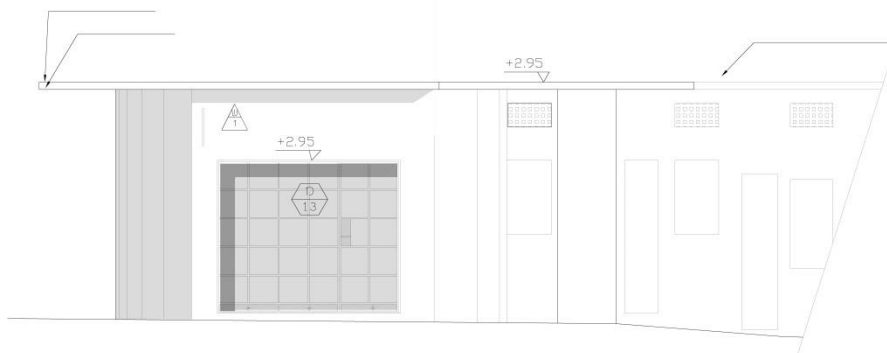
חזית דרום מערבית - 6
קנ"מ 1:50

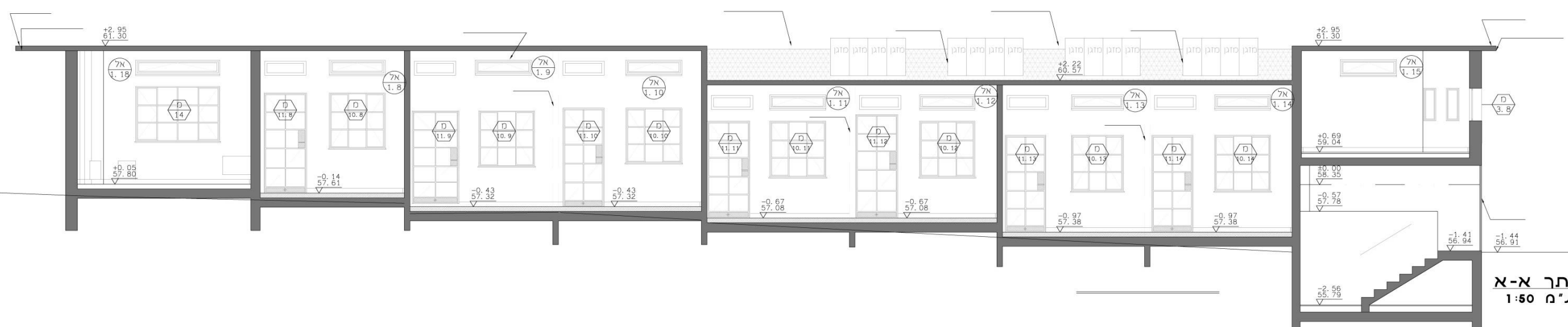
חזית צפון מערבית - 5
קנ"מ 1:50

חזית צפון מזרחית - 4
קנ"מ 1:50

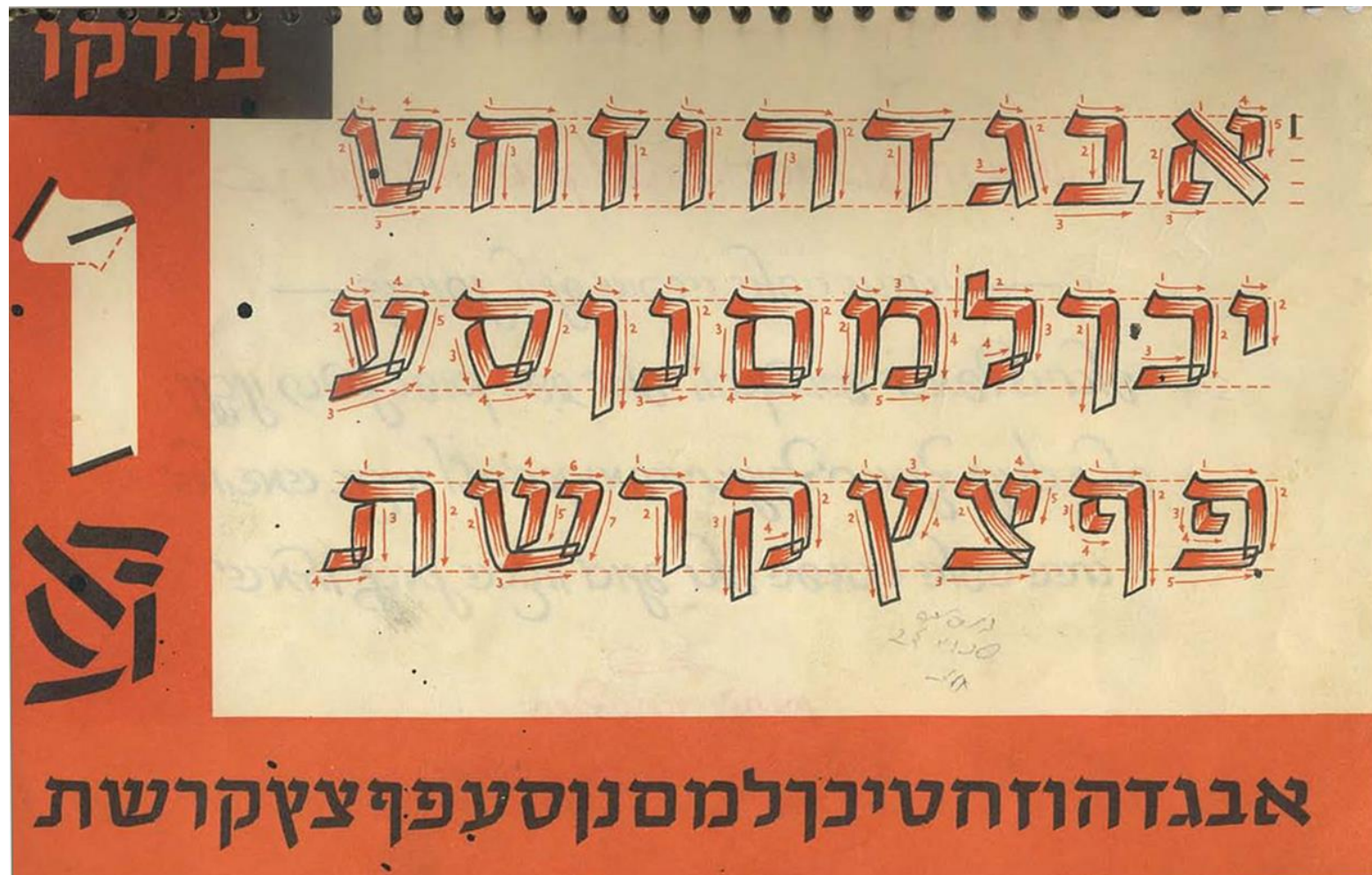
חזית מזרחית - 2
קנ"מ 1:50

חתך א-א
קני"מ 1:50

קליגרפיה

השילוט של מתחם השוק הישן, בוצע באופן ידני המשקף מחסור. לכל חנות, ניתן מספר ומעל כל משקוף דלת נרשם המספר של החנות, שמו של בעל המלאכה והמקצוע. הגופן שבו השתמשו אינו מוגדר במדוייק ומקורב מאד לסוג המכונה בודקו,

"כתב אמנותי עברי" של ל.פ. טובי ורוטשילד-ליפמן, תחת הוצאת בן-דוד, בערך משנת 1955.

פונט בודקו

ריווח הפונטים

נקוי הפונטים

כיתוב מקורי

פונטים וטיפוגרפיה

הכיתוב על קירות השוק, היוו את השילוט של המתחם. השילוט התחלף בכל פעם שבעל המלאכה בחנות התחלף. האמצעי הידני היה הזמין ביותר והזול ביותר באותה תקופה. מאחר ולכל מספר ושם שונה, לא היה צורך בדפוס. הקליגרפיה והעיטוב הידני בכלל איפיינו את מוצרי התקופה, את שלטי הרחוב, הפרסומות ועוד.

שיחזור קליגרפיה

קיימים מספר פונטים שדומים לפונט המקורב, איתם ניתן לשחזר את הכיתוב המקורי. פונט סוציאליזם בעיצובו של ערן בכרך. ופונט נוסף

מספר החנות

שם ומשפחה

מקצוע / מוצר

כיתוב משוחזר – פונט: סוציאליזם – בעיצוב ערן בכרך

כיתוב מקורי

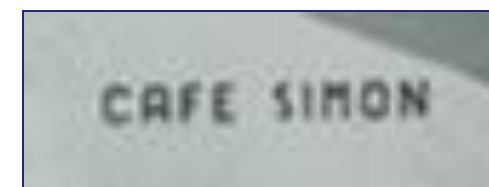
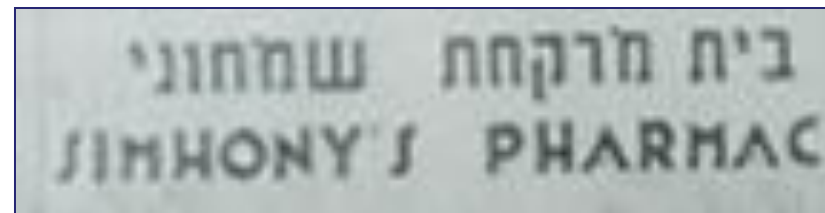
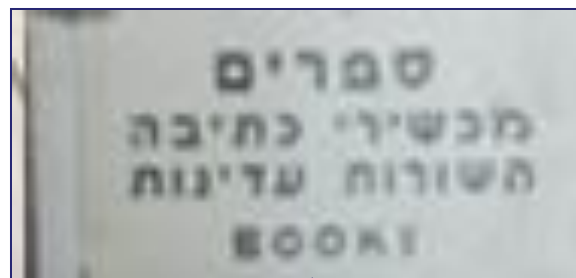
כיתוב משוחזר – פונט: מעין – בעיצוב שמואל סלע

כיתוב מקורי

שילוט ברחבי המושבה פרדס חנה

השילוט בחנויות מרכז המושבה אופיינו בכיתוב פשוט של שם החנות, לעיתים בליווי בעליה. בצילום (הכולל שיחזור ועיבוד גרפי של שילוט מקורי שהיה קיים על גבי חנויות שונות במרכז המושבה) מופיעים השלטים של החנויות: קפה סימון, בית מרקחת שמחוני, הספרים. השילוט, היה שילוט מצוייר בצבע על גבי הקירות של חזית החנות לרחוב.

סיכום והערכת האתר

למתחם השוק שבמרכז המושבה, חשיבות מקומית קהילתית. מיקום השוק במרחב הציבורי, הינו מרכזי ביותר – אם כי במצבו הנוכחי נתפס כ"חצר אחורית" של חנויות המסחרי, וכמתחם חניה שאינו מוסדר. פוטנציאל רחבת השוק, להוות מרכז עירוני חיוני בעל אופי מקומי ייחודי למרכז המושבה. המבנה מהווה זיכרון למרכז המושבה ההיסטורי, והינו למעשה שריד אחרון למרכז מסחרי מקורי, שלא השתנה מאז הקמתו. חיזוקו של מתחם השוק, יחזק את כל מרכז המושבה, את ה"רחוב" ויאפשר כיכר עירונית שחסרה למרכז המושבה. על ידי שימור ופיתוח החזית האחורית של חנויות רחוב הדקלים (המהוות דופן מזרחית למתחם השוק) ניתן לייצר רחבה עירונית ייחודית למושבה, (בשונה מיתר מושבות הברון באזור). סמיכותו של מתחם השוק ל"וואדי" של מרכז המושבה מהווה יתרון נוסף בכך שקיים רצף של שטח פתוח ציבורי אשר מונגש בטבעיות לקהל הרחב.

רחבת השוק תייצר מנוף לפיתוח יתר החנויות שמפנות במצב הנוכחי את העורף שלהן למתחם השוק. והסדרת מקומות החניה, יבוצעו כך שלא תהיה גריעה ממספר סך מקומות החניה במצב הקיים.

מתחם השוק ראוי לשימור ברמה המקומית והקהילתית – ובכך ישמר את אופייה המקורי של מרכז המושבה ויהווה סמן ימני לעיצוב המחודש של המרכז כולו.